

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 9 mars justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Malte Roos* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Rasmus Ling* (MP) under tiden för hans ledighet den 10 april–7 maj.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Katarina Luhr* som suppleant i socialutskottet och *Malte Roos* som suppleant i konstitutionsutskottet, i socialförsäkringsutskottet samt i EU-nämnden och som suppleant i justitieutskottet under *Rasmus Lings* ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i socialutskottet

Katarina Luhr (MP)

Tredje vice talmannen förklarade vald från och med den 10 april till

suppleant i konstitutionsutskottet

Malte Roos (MP)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Malte Roos (MP)

suppleant i EU-nämnden

Malte Roos (MP)

suppleant i justitieutskottet
Malte Roos (MP)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:283

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:283 Revidering av livsmedelsstrategin
av Malin Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 maj 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 29 mars 2023

Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:290

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:290 Israels utveckling
av Lotta Johnsson Fornarve (V)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 29 maj 2023.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 29 mars 2023

Utrikesdepartementet

Tobias Billström (M)

Enligt uppdrag

Catharina Cappelin

Tf. expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM61 Handlingsplan för att återställa och skydda marina ekosystem för ett hållbart och motståndskraftigt fiske *COM(2023) 102* till miljö- och jordbruksutskottet

2022/23:FPM62 Meddelande om hur den gemensamma fiskeripolitiken fungerar *COM(2023) 103* till miljö- och jordbruksutskottet

Trafikutskottets betänkande 2022/23:TU6

Yrkestrafik och taxi
föredrogs.

Anf. 1 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera betänkandet *Yrkestrafik och taxi*.

Vi kan börja med att konstatera att vi äntligen har bytt regering, och redan har den här regeringen och Tidöpartierna satt igång arbetet med att få bort den olagliga yrkestrafiken och stärka upp konkurrenskraften för svensk åkerinäring och yrkestrafik.

Alla de tidigare tillkännagivanden som vi i opposition drev fram till riksdagen för beslut, de tillkännagivanden som den förra regeringen vägrade att genomföra, försökte avsluta eller gömma i någon byrålåda, jobbar vi nu vidare med, och regeringen kommer att återkomma med förslag och lösningar som sedan kommer till riksdagen för beslut.

Jag vill nämna några av alla de frågor som vi jobbar med. Vi vill stärka upp konkurrenskraften för svensk åkerinäring, se till att fordon klampas till dess att böter och fel är åtgärdade, ta fram säkra rast- och uppställningsplatser, se över drivmedelskostnader, sänka reduktionsplikten, få till en fungerande kontrollverksamhet på våra vägar, ge dispens för vissa fordonstransporter och få till ett beställaransvar som verkligen fungerar och respekteras.

I betänkandet behandlas en rad olika motioner. De flesta besvaras med att arbetet redan pågår i Regeringskansliet. Därför behöver vi inte ge regeringen nya tillkännagivanden, utan vi kan i stället invänta arbetet för att därefter verkställa det här i Sveriges riksdag.

Jag är ändå mycket glad för det stora engagemang som finns i trafikutskottet för att yrkestrafiken ska fungera och att verksamheten ska ske på ett lagligt sätt där olaglig verksamhet med kraft ska bekämpas.

Fru talman! Tidöpartierna i utskottet har också inlett ett arbete för att ytterligare stärka upp den lagliga yrkestrafiken i Sverige. Jag ser fram emot ytterligare flera steg i detta gemensamma arbete, och jag tror att fler partier kan ställa sig bakom dessa förslag. Äntligen börjar det röra på sig, men det har varit åtta förlorade år med Socialdemokraterna för svensk åkerinäring och den lagliga yrkestrafiken.

Fru talman! Fusket med olagliga åkerier och transporter på våra vägar måste stoppas. Alliansregeringen tog fram en rad förslag för att bekämpa detta. Tyvärr har den socialdemokratiska regeringen efter 2014 inte genomfört dessa förslag utan försökt att gömma undan problemen i närmaste byrålåda.

Sverige behöver ha fler poliser och fler trafikpoliser som är kunniga och utbildade och har förmågan, kraften och stödet att bekämpa den olagliga yrkestrafiken. Det kan faktiskt inte vara rätt att utländska åkerier som struntar i lagar och regler kan fortsätta att konkurrera ut den lagliga åkeriverksamheten.

Fru talman! Sverige behöver se till att få en specialiserad trafikpolis som har kunskap och resurser att verkligen klara av att få bort den olagliga konkurrensen från våra vägar. Socialdemokraterna har haft åtta år på sig att lösa detta, men tyvärr har detta ännu inte genomförts. Nu, i opposition,

vill däremot Socialdemokraterna att man på sikt ska införa en yrkestrafikinspektion. Varför har då inget hänt under dessa åtta år?

En yrkestrafikinspektion räcker heller inte för att lösa de problem som finns på våra vägar. Här avser vi att gå betydligt längre för att få stopp på den olagliga konkurrensen. Polisen behöver ha en tydlig enhet för detta och ett tydligt uppdrag att lösa problemet med den olagliga konkurrensen på våra vägar. Tyskland har en enhet som kallas BAG som arbetar med detta. Det arbets sättet behöver studeras noga i det fortsatta arbetet för att få fram en tydlig yrkestrafikpolis i Sverige.

Fru talman! Vi vill skärpa upp lagarna runt klampningen. Självklart ska lastbilen vara klampad tills böter och fel är åtgärdade. Socialdemokraterna tycker tydligen att det räcker med en tillfällig klampning på 36 timmar. Vi vill dock klampa på riktigt, inte bara tillfälligt stoppa den olagliga transporten.

Övervakningen av transporter måste ske med såväl gps som bättre kontroller i våra gränsöverfarter. Det behövs också en mycket bättre kontroll ute på våra vägar och rastplatser. I dag bosätter sig ofta utländska åkerier på landets rastplatser i väntan på transporter, vilket självklart inte är acceptabelt. Att detta kan fortgå beror helt enkelt på att resurser för kontroller saknas och att risken att ertappas är minimal. Detta måste självklart åtgärdas.

Fru talman! I stället för att bygga olönsamma höghastighetståg kommer vi att satsa på ett ökat underhåll på våra vägar och rastplatser. Lastbilstrafiken är nödvändig i Sverige, och det är ingen tillfällighet att vi har två av världens största lastbilstillverkare i Sverige. Om hela Sverige ska leva och våra företag ska kunna växa och skapa jobb krävs det fungerande vägar som är framkomliga året runt. Därför säger vi nej till dyra och olönsamma höghastighetståg och ja till fungerande vägar i hela Sverige.

Att EU och Sverige har tydliga lagar är bra, men om det brister i hur övervakningen fungerar spelar det ju ingen roll hur många bra lagar vi har i landet. Om lagar ska efterlevas måste också kontrollerna på vägarna fungera. Polisens uppgifter måste prioriteras så att polisen verkligen används till att bekämpa brott. Den socialdemokratiska regeringen tyckte uppenbarligen att det är bättre att landets polisresurser används för att till exempel mäta kornstorlek på landets skyttebanor än för att övervaka olagliga transporter. Detta vill vi ändra på, fru talman. Polisens uppgifter måste renodlas och koncentreras på att jaga brottslingar. Då kan man inte lägga värdefulla polisresurser på att kontrollera landets skyttebanor.

Den lagliga lastbilstrafiken utgör blodomloppet i Sverige för handel och för landets företag, medan den olagliga trafiken utgör ett blodomlopp för landets brottslighet och kriminalitet. Detta måste stoppas.

Sverige behöver en trafikpolis som har både resurser och kapacitet att bekämpa brotten inom de olagliga transporterna. I dag kan utländska åkerier köra in i landet med olagliga varor såsom knark och smuggelgods, därefter utföra olagliga transporter inom landet – där de bland annat använder stulen diesel – och sedan avsluta resan med att ta med sig stöldgods ut ur landet.

Detta ska stoppas med den nya regeringen. Lagar är bra, men att se till att de följs är ännu bättre.

Det behövs också en bättre samverkan mellan myndigheterna som verkligen gör att brottslingarna kan stoppas och också lagföras. Det behövs även ett tydligt beställaransvar som efterlevs och följs upp.

Fru talman! Vi vill också stärka upp konkurrenskraften med bättre vägar, tydligare regler, mindre byråkrati och lägre bränslepriser. Detta kommer vi att återkomma till i kommande budgetar, för det är inte rimligt att Sveriges bränslekrav ska vara så höga att svenska åkerier konkurreras ut, samtidigt som utländska åkerier kan köra på sämre bränsle och dessutom med lägre skatter. Sverige måste kraftfullt sänka reduktionsplikten och därmed öka konkurrenskraften för de lagliga transporterna.

Betänkandet behandlar många motioner, och självklart skulle vi moderater kunna stå bakom många av att-satserna och ge regeringen nya tillkännagivanden. Regeringen har dock redan påbörjat arbetet med de flesta av motionsyrkandena, och därför behöver vi inte ge nya tillkännagivanden till regeringen. Självklart kommer vi att bevaka detta noga och se till att regeringen verkligen levererar. Men i och med att vi har en tät dialog med regeringen och vet att arbetet redan är igång avstår vi alltså från att yrka bifall till motionerna och ge nya tillkännagivanden.

Fru talman! Vi fyra Tidöpartier har en bra diskussion med departementet och ansvariga ministrar om vad som nu behöver levereras, och det arbetet kommer att pågå tills situationen för landets åkerier, taxinäring och yrkestrafik är löst. I stället för att göra som S-regeringen gjorde, nämligen att lägga tillkännagivandena i en byrålåda och gömma undan frågorna, tänker vi lägga frågorna på bordet och faktiskt se till att lösa dem.

Fru talman! Sverige har nu en ny regering och fyra partier som vill se till att det blir verkstad i dessa frågor. Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 2 **ULRIKA HEIE (C)** replik:

Fru talman! Ledamoten Bergheden och jag har följts åt under många år, ända sedan alliansregeringens tid, och jag vet att engagemanget är väldigt stort i de här frågorna.

Jag tog tillfället i akt i går att lyssna på ledamotens anförande i dessa frågor från förra året. Då fanns det en lista på allt man uppmanade den socialdemokratiska regeringen att göra de tre månader den hade kvar. Nu har det gått sex månader med den nya Tidöregeringen, som ledamoten kallar den. Min fråga måste då handla om varför det inte har kommit fler konkreta propositioner. Var det för att man valde att inte vara överens och förhandla dessa frågor i Tidöpartierna på Tidö slott? Trots allt har det gjorts utredningar, vilket man har lyft fram, som har remitterats och där man säger att det kanske är högst några justeringar som kommer att göras. Varför var de justeringarna så svåra att göra att vi fortfarande inte har sett några speciella propositioner?

Ledamoten nämnde själv utländska olagliga transporter, klampning och att säkra regelefterlevnad. Då är det lite märkligt att ledamoten lyfter fram Polismyndighetens viktiga uppdrag. Tidigare har man från regeringens sida lyft fram vikten av att polisen återrapporterar på vilket sätt den lever upp till myndighetssamverkan och förebygger och bekämpar brottslighet på väg, men detta har nu tagits bort ur Polismyndighetens regleringsbrev. Då undrar jag: Ska uppdragen tas tillbaka för att sedan återkomma? Varför kan man inte få fortsätta att utföra det arbetet? Jag har alltså

ett antal frågor: Vilka initiativ har ni tagit? Varför har ni tagit bort delar ur polisens regleringsbrev? På vilket sätt kommer ni att komma tillbaka i närtid så att det inte får vänta till nästa budget och nästa år?

Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Det är intressant att ledamoten har så stort förtroende för regeringen att hon menar att den på fem månader ska kunna leverera det som den tidigare S-regeringen inte lyckades leverera på åtta år. Det var dessutom en regering som ledamoten Ulrika Heie stöttade i regeringsförhandlingarna. Det är lite märkligt att angripa den nya regeringen och säga att den inte har levererat när man själv har suttit som stödparti i åtta år och drivit de här frågorna utan att se till att något hände. Lite faller det nog tillbaka på ledamoten själv.

Jag är helt trygg med att den nya regeringen har tagit detta på fullt allvar. Alla tillkännagivanden gavs ju inte tre månader före valet, utan dem har vi gett under många år före valet. Jag vet att Centerpartiet också har varit med på många av de tillkännagivanden som den gamla regeringen sedan inte levererade på.

Vi har satt igång arbetet med att lösa ut de här frågorna. Precis som jag sa har vi en bra dialog med departementet, och vi har en bra dialog i Tidöpartierna om hur vi ska ta krafttag och fixa den här delen.

Fru talman! Jag hoppas också att Centerpartiet och Ulrika Heie kan stötta en hel del av de förslag som kommer.

Tack för förtroendet för att vi på fyra fem månader ska fixa det som inte levererades på åtta år. Jag tror att vi behöver ha någon månad till på oss innan det börjar ramla fram förslag och idéer framåt.

Den andra frågan gällde polisen. Jag håller med om att det är självklart att polisen måste redogöra för vad de jobbar med, men när det gäller trafikpolisen måste det ske ett omtag. Vi måste se till att vi faktiskt har en trafikpolis som finns ute vid vägen, som inte pysslar med andra saker inom polisen utan faktiskt jobbar med trafikfrågorna.

Anf. 4 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för delvisa svar på de frågor jag ställde! Jag vill dock korrigera historiebeteckningen. Det har varit en socialdemokratisk regering i åtta år, men Centerpartiet stödde januariavtalet under tre av de åtta åren. Det må väl sägas för hederlighetens skull.

Min fråga var inte huruvida jag hade stort förtroende eller inte, utan den utgick från ledamotens egna uttalanden i förra debatten om att det här är saker som faktiskt finns förberedda. Det finns utredningar, och i betänkandet säger man att man kanske kommer tillbaka med någon liten justering. Därav min fråga, för det är ju inte bara i budgeten som vi ser att de här frågorna behöver komma, utan de behöver komma i skarpa propositioner till riksdagens bord.

Ledamoten säger att vi får vänta i någon månad till. Men nu är ju redan propositionsförteckningen lagd, och då handlar det ju om att vi får vänta mer än någon månad, kanske upp till ett halvår. Då var min fråga: Vilka av frågorna på ledamotens lista med 20 olika punkter till den förra regeringen och av det stora antal frågor som ledamoten lyfte i sitt anförande kommer att komma tillbaka till riksdagen i närtid? Det gäller frågor som jag vet att ledamoten tycker är viktiga och där man säger att man har ett

bra samtal med de andra Tidöpartierna. Men det är lätt att få uppfattningen att det fortsatt ändå blir mycket prat och att man inte förmår komma överens och prestera det här. Någon månad till, alltså – men när kommer beskedet, till exempel när det gäller klampning eller utländska olagliga transporter? Jag tänker att det väl borde finnas någon tidsplan på regeringens bord som även ledamöterna från riksdagen kunde ha fått tillgång till.

Anf. 5 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Tack, Ulrika Heie, för frågorna! Jag är helt medveten om att det finns en tidsplan, och det arbetet är rätt så gigantiskt nu när vi jobbar med de här frågorna. Vi hade väl hoppats och trott att det var som den socialdemokratiska regeringen sa, att man beredde de olika tillkännagivandena, för det var ofta det som kom fram i debatten.

Ledamoten sa själv här att man var med och stöttade den regeringen i tre år. Uppenbarligen har ledamoten inte tryckt på för att den regeringen på tre år skulle leverera det man nu tycker att vi ska leverera på fem månader. Men självklart har vi bråttom. Delar av det kanske kommer när vi landar i budgeten om någon månad. Andra delar kräver faktiskt de utredningar som ännu inte är gjorda. Den socialdemokratiska regeringen sa att saker och ting i tillkännagivanden bereddes i Regeringskansliet, men det visade sig att man inte hade gjort det.

Självklart måste vi nu se till att detta görs grundligt och på ett sätt som vi tycker är bra. För vi har ambitionen att lösa det hela och inte gömma undan frågorna och bara försöka få det att låta som att vi gör någonting – som att man bereder något när det sedan visar sig att man faktiskt inte har gjort det.

Vi bereder frågan och jobbar med alla de här frågorna, precis som det står i betänkandet, och vi kommer att återkomma med både tidsplan och annat. Jag hoppas också att ledamoten Ulrika Heie och Centerpartiet kommer att välkomna många av förslagen som man kanske kommer att få igenom med den här regeringen, med Tidöavtalet, vilket man faktiskt inte fick när man satt halvt om halvt med den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 6 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Sten Bergheden refererade flera gånger till Tidöavtalet, men i Tidöavtalet finns inte ett enda ord om infrastruktur. Det finns inte ett enda ord om yrkestrafik, sjysta villkor eller kollektivavtal. De frågorna är helt frånvarande.

Jag motsätter mig Sten Berghedens historiebeteckning. Det låter som att Socialdemokraterna inte har gjort någonting under åtta år. Vi har sett till att mobilitetspaketet har kommit på plats. Vi har inte glömt att Moderaterna anklagade oss för protektionism när vi drev frågan om mobilitetspaketet. Det är jätteviktigt för yrkesförarna här i Sverige, särskilt för lastbilsförarna, för att det ska bli ordning och reda. Men Moderaterna ifrågasatte oss och anklagade oss för protektionism.

Vad har hänt under de 165 dagar som gått sedan Moderaterna och de övriga partierna tillträdde i regeringen? De har gjort vissa saker. Det har ledamoten Ulrika Heie också påpekat. Regeringen har ändrat i regleringsbrevet till Polismyndigheten där de hade fått i uppdrag att redovisa vad de gör för att kunna stävja fusket. Detta uppdrag tas bort.

Då är min fråga till Sten Bergheden: Hur hjälper det våra lastbilsförare som är verksamma inom yrkestrafiken när ni väljer att ta bort detta uppdrag från Polismyndigheten?

(Applåder)

Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag ska börja med frågan om polisen. Det är lite märkligt att ledamoten påstår att vi tar bort uppdrag för polisen i regleringsbrevet. Ja, det gör vi. Och jag kan avslöja för ledamoten att vi kommer att ta bort ännu fler uppgifter för polisen i framtiden, uppgifter som ni i den socialdemokratiska regeringen har drivit fram. Det handlar om att polisen ska kolla skjutbanor och att man ska ägna sig åt licenshantering. Polisen sitter i dag och kontrollerar vanliga jägare och skyttar i stället för att vara ute på vägen och jaga brottslingar. Kadir Kasirga, du kan därför vara säker på att det kommer att vara fler uppdrag där vi faktiskt lyfter bort verksamhet från polisen så att de verkligen kan koncentrera sig på brottslig verksamhet.

Sedan är det faktiskt på det sättet att jag inte nämnde Tidöavtalet en enda gång. Jag nämnde däremot Tidöpartierna. Det står ingenting om detta i Tidöavtalet. Däremot sa jag att Tidöpartierna samarbetar om dessa frågor nu tillsammans med departementet för att faktiskt lösa detta och se till att vi har en majoritet för att genomföra dessa förbättringar och se till att vi får bort den olagliga trafiken från våra vägar.

Det är lite märkligt att oppositionen efter åtta år i regeringsställning försöker lägga skulden på den nya regeringen för att det inte har skett någonting sedan den tillträdde för fem månader sedan, när man faktiskt har suttit på sina händer i Regeringskansliet i åtta år. Det hade kanske varit mer klädsamt, fru talman, om ledamoten hade redovisat varför man inte har gjort någonting på åtta år.

Anf. 8 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Nu kommer sanningen fram, att man väljer bort dessa viktiga frågor. De finns inte med i Tidöavtalet. Tidöpartierna samarbetar i vissa frågor. Men yrkestrafiken och infrastrukturfrågorna finns inte med i Tidöavtalet. Man gömmer undan dessa frågor, som ledamoten uttryckte det när han anklagade den socialdemokratiska regeringen.

När Socialdemokraterna kommer med ett förslag om till exempel yrkesinspektion har Sverigedemokraterna ett liknande förslag. Då undrar jag varför ni inte ställer er bakom deras förslag om ni är samarbetspartier, och Sverigedemokraterna är en del av regeringsunderlaget. Det är bara att bifalla deras motion.

(Applåder)

Anf. 9 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att detta blir lite märkligt. Socialdemokraterna satt vid makten i åtta år, och nu när de är i opposition lägger de fram ett förslag om yrkesinspektion eller motsvarande. Ledamoten har inte möjlighet att svara på detta, men det hade varit mer klädsamt om ledamoten hade redogjort för varför Socialdemokraterna inte har lagt fram någon form av inriktning om detta under sina åtta år vid makten.

Det har faktiskt krävts i tillkännagivanden och på andra sätt att vi ska få en tydligare polis. Nu tycker vi att detta är för lite. Vi ser problemen där ute, och vi ser hur brottsligheten kan röra sig ut ur och in i landet. Brottsligheten har ökat i landet. Det kommer in olagliga transporter med vapen, knark, smuggelgods och annat. Hela detta område har fullkomligt havererat under den socialdemokratiska regeringens tid. Detta vill vi stoppa. Då tror vi inte att det räcker med en liten yrkesinspektion, fru talman, utan att vi behöver ha en enhet inom polisen som tar kraftfulla tag i denna del och som har ett tydligt uppdrag, kapacitet och full kraft att genomföra detta. Du får gärna jämföra detta med en yrkesinspektion, Kadir Kasirga. Men vi vill se till att det finns poliser där ute som faktiskt haffar dessa människor, lagför dem och sätter dem i fängelse och som ser till att klampningen av dessa lastbilar faktiskt fortgår tills dessa människor har betalat avgifter och böter och rättat till sina fel. Det ska inte vara på det sätt som Socialdemokraterna ville, att man stoppar dessa människors olagliga verksamhet i 36 timmar för att sedan låta dem åka vidare.

Fru talman! Vi jobbar brett i Tidöpartierna för att lösa detta. Och jag kan upplysa ledamoten om att det är väldigt många frågor som inte står i avtalet men som vi i dessa fyra partier tillsammans jobbar aktivt med för att lösa. Du kommer därför att få fler anledningar att gå upp i debatten i framtiden.

(Applåder)

Anf. 10 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamöterna om att vi inte tilltalar varandra med du eller dig i debatterna utan att alla talar via talmannen.

Anf. 11 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra ledamotens anförande här, men det är också häpnadsväckande. Så sent som i går fick vi Klimatpolitiska rådets rapport som visar att denna regering, som den första regeringen på 20 år, aktivt ser till att göra så att våra klimatutsläpp ökar.

I IPCC-rapporten som kom för tio dagar sedan sägs det att detta är ett kritiskt läge. Och då står ledamoten Sten Bergheden här och propagerar för sänkt reduktionsplikt, sänkta drivmedelspriser och så vidare. Men jag är som sagt inte förvånad.

Däremot är jag lite förvånad över att det inte finns någon idé om hur man skulle kunna förändra systemet på ett smartare sätt än att bara sänka priserna, vilket ökar utsläppen.

Du pratade om järnvägen, Sten Bergheden. Du sa ingenting om nya stambanor, men jag säger det. Ni vill inte bygga nya stambanor. Ni vill i stället skicka ut godset på vägarna. Vi behöver den tunga trafiken på vägarna, men vi behöver också minska den och göra den smartare.

Jag undrar om det verkligen är Moderaternas linje att vi ska fylla vägarna med mer tung trafik och om vi ska gå den utvecklingen till mötes att det är där allting landar.

Du säger att den gamla regeringen, som vi har tillhört, inte har gjort någonting. Men det kom en utredning 2022 som heter *Godstransporter på väg* och som just nu ligger på regeringens bord. Där finns det lösningar på många av de problem som du pekar ut. Det vore intressant att få veta om

det kommer att dyka upp någonting på detta område. Flera av de problem som du pekar på löses i den utredningen.

Jag ber om ursäkt för att jag sa du.

Anf. 12 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Det är riktigt att vi säger nej till höghastighetståg. Men vi säger ja till att man faktiskt ska bygga ut de sträckor som behövs i landet för att serva våra hamnar. Det handlar om utbyggnad av Västra stambanan och andra delar av de stambanor som är utmärkta som faktiskt kommer att behöva byggas men inte med höghastighetstågsstandard och inte till dessa kostnader. Vi bygger alltså järnväg, men vi ser också det enorma behovet av underhåll och utbyggnad av vissa vägsystem. Det kan vi inte blunda för.

Vill vi ha kvar svenska företag och annat här i landet, så att de faktiskt kan bedriva handel och transportera varor, måste vi ha ett vägsystem som fungerar. Då går det inte att göra som den gamla regeringen och ständigt dra ned på denna del eller göra så lite att det byggs upp så stora skulder när det gäller underhåll på både järnvägar och vägar att man faktiskt äventyrar framkomligheten.

Här gör vi alltså en omprioritering. Vi säger nej till höghastighetståg och hopknytningen med stambanorna men däremot ja till ökat underhåll av järnväg och vägar.

När det gäller den andra biten, fru talman, det vill säga detta med diesel: Ja, miljön blir ju inte bättre av de utländska transporter som kommer in och konkurrerar ut svenskarna, som har dyrare bränslepriser. När de kommer in har de med sig kanske 1 000 liter egen diesel, som är av betydligt sämre kvalitet och lägre beskattad. De släpper ut allt detta i landet när de kör omkring här. Våra svenska åkerier, som följer en helt annan lagstiftning och har ett helt annat pris vid pumpen, blir på sikt utkonkurrerade av detta. Det problemet måste ju även ledamoten Daniel Helldén se i det här sammanhanget. Detta konkurrerar ut de lagliga och mer miljövänliga transporterna i Sverige.

Anf. 13 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Det är klart att det är ett problem att det kommer hit utländska speditörer eller åkare som kör med diesel som har ett mycket lägre pris och att de bränner av den här. Man kan ju hoppas att de även tankar här, så att de får betala lite skatt till oss och tänka på klimatet.

Jag skulle dock säga att detta är ett problem vi kan lösa på ett annat sätt, och där tycker jag att utredningen om godstransporter på väg är på god väg – om jag får uttrycka mig så för ledamoten. I utredningen föreslås ett avståndsbaserat system där man helt enkelt kan differentiera avgifterna. Teoretiskt skulle vi kunna sänka dieselpriserna och höja avgifterna i det avståndsbaserade systemet och därmed balansera detta.

Det regeringen gör – och det jag tycker är mest problematiskt – är dock att den rycker bort ett antal åtgärder som hade gjort att vi klarade klimatmålen. Det framgår tydligt av den nuvarande regeringens budget och av Klimatpolitiska rådets rapport att regeringen går åt fel håll. Detta är någonting som ledamoten får stå till svars för helt enkelt eftersom han representerar regeringen här – och även står upp för denna politik, vilket jag tycker är märkligt.

Jag tycker inte att det är ansvarsfullt över huvud taget av ett regeringsparti att låta koldioxid fortsätta släppas ut. Man ser till att det släpps ut ännu mer koldioxid och har inga kraftfulla åtgärder för att komma åt det. Det finns inte heller några smarta åtgärder. Ibland står det i Tidöavtalspartiernas dokument att man ska ha en smart och utvecklad klimatpolitik, men var är den?

Anf. 14 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag kan väl börja med den fråga jag inte hann svara på i mitt tidigare inlägg, nämligen hur vi tänker om den utredning som har kommit.

Det finns delar i den utredningen – jag tror att vi har förtydligat detta i betänkandet – som kan gå att använda i det fortsatta arbetet, men det finns också delar vi kanske inte kommer att gå vidare med utan där vi faktiskt löser saker på ett annat sätt. Den utredningen kan vi nog alltså använda några delar av när vi jobbar vidare, får vara svaret på den frågan.

Sedan är det ju så att företagen är fria att etablera sig i vilket land som helst. Om vi har dåliga vägar och höga bränslepriser här, om vi saknar ordentliga förbindelser till våra hamnar så att det inte går att få ut gods och annat och om man ser stora omstruktureringar, lågkonjunktur och annat – ja, då tittar företagen självklart på om de ska vara kvar i Sverige. Det är kanske väldigt miljövänliga företag som finns i Sverige och som producerar produkter som är väldigt miljövänliga, men vi riskerar att de flyttar utomlands och hamnar i en annan lagstiftning än den vi har i Sverige.

Vi vill ha kvar företagen i Sverige. Vi vill att de ska kunna jobba vidare här. Då är kravet ofta att de kan ha bra förbindelser till sina företag, fru talman, och därför räcker det inte med järnväg. Precis som jag sa är lastbilarna en av nödvändigheterna för att det faktiskt ska fungera i Sverige. Det är bara att titta på kartan; det förstår alla.

Fru talman! Jag vill också ta upp den förhoppning Daniel Helldén har om att de utländska chaufförerna faktiskt skulle tanka av vårt dyra bränsle när de kan ta med sig eget, billigare – som i det här läget dessutom är sämre. Det är nog att vara lite väl förhoppningsfull, för så ser inte deras affärsidé ut.

Anf. 15 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Yrkestrafik och taxi debatterar vi i dag. Varför debatterar vi just de frågorna? Jo, det gör vi för att partierna har skrivit motioner om dem. Detta är ett motionsbetänkande, så det bygger inte på något förslag till ny lagstiftning.

Det finns ett jättespännande betänkande där man kan läsa mycket om vad som är på gång på det här området. Hela debatten visar också på de olika delarna, och jag skulle vilja säga att vi faktiskt visar att det finns en bred samsyn i utskottet gällande mycket av den problematik som yrkestrafiken står inför. Det handlar om att främja möjligheten till hållbara transporter men givetvis också om att se till att regler efterlevs och att kontroller fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Fru talman! Infrastruktur, mobilitet och kompetensförsörjning är otroligt viktiga delar för hela Sverige, vid sidan av det klimatomställningsengagemang vi alla måste lyfta i alla olika sammanhang. Det handlar om

möjligheten att transportera både människor och gods inte bara över hela vårt land utan också utanför våra gränser.

I betänkandet behandlas ett antal centrala frågor, men man kan inte säga att det är heltäckande på området. I så fall skulle man sakna en hel del.

Fru talman! Det ska vara ordning och reda på vägarna. Centerpartiet anser att det är viktigt att yrkestrafiken på våra svenska vägar respekterar och arbetar med de värderingar som bland annat kommer till uttryck inom Fair Transport 2.0, som Sveriges Åkeriföretag har lyft fram på olika sätt. När man går in och tittar på Fair Transport 2.0 ser man alla de svenska företag som har anslutit sig till detta och att värderingar kopplade till trafiksäkerhet, klimatarbete och rättvisa arbetsförhållanden lyfts fram. Det är ett bra underlag att utgå ifrån.

I en osund konkurrenssituation med dumpade priser på en hårt konkurrenssatt marknad finns det annars risk för att både köpare och säljare av transporter tummar på säkerhet, miljötänk och socialt ansvar. Men både köpare och säljare av transporttjänster måste ta sitt ansvar för en säker, ren och långsiktigt hållbar åkerinäring. Det krävs kunskap för att ställa rätt krav och se vad som utmärker en hållbar transport, och det behövs tydliga och realistiska mål och rutiner för såväl krav och avtalsvillkor som uppföljning för att säkerställa den måluppfyllelse man vill nå.

Alla i utskottet känner mycket väl till cabotagetransporter och den stora problematik som är kopplad till dem. Det finns regelsystem som har tagits fram för att öka effektiviteten i transportsystemet. Polisen har fått ökade befogenheter och verktyg för att stoppa lastbilar och chaufförer – om än otillräckliga, vilket har framkommit i debatten.

Tyvär kan vi se i en RUT-rapport som har bara ett par år på nacken – det är alltså riksdagens utredningstjänst som tagit fram den – att våra myndigheter inte klarar av att fullgöra sina förpliktelser. Där får man fundera över hur uppdraget ser ut och vilken form av samverkan vi kan förvänta oss så att det blir skillnad och så att man gör på ett bättre sätt.

Centerpartiet har länge efterlyst en säkrare yrkestrafik. Därför välkomnade vi att den förra regeringen tillsatte den utredning som skulle ta fram förslag för effektivare kontroller av yrkestrafiken och en samlad organisationsform för kontrollverksamheten. Den har också nämnts i debatten av företrädare för både den nuvarande och den förra regeringen.

Det är viktigt att den nuvarande regeringen skyndsamt implementerar de delar man ser är viktiga bland de åtgärder utredaren föreslog. Utredningen var ute på remiss till september 2021, och jag kan förstå att det finns en del kritik mot att förslag inte har levererats sedan dess. Men regeringspartiernas företrädare har redan varit framme och sagt att man avser att återkomma i den här frågan – kanske med vissa justeringar – och vi ser fram emot att få höra den tidsplan man kommer att arbeta efter.

Jag har redan haft ett replikskifte med Sten Bergheden. Även ministrarnas parti, Kristdemokraterna, och Magnus Oscarsson har dock en viktig roll i att svara på vad som händer och vilken tidsplan vi kan förvänta oss när det gäller att se resultat.

Godstransporter på väg nämndes i det tidigare replikskiftet. Remisstiden var fram till den 1 oktober 2022. Jag förstår att allt inte kan ske på några få månader, men vi närmar oss nu ett halvår, som sedan blir ett år. Jag

hoppas att vi inte behöver stå här nästa år och undra vart denna proposition har tagit vägen.

EU:s mobilitetspaket har varit viktigt eftersom det hanterar Europeiska unionen och eftersom transporter är gränsöverskridande på olika sätt. Vi behöver jobba för att det ska vara sjysta villkor i hela Europa. När det gäller lagstiftning handlar det om att göra förare skyldiga att registrera när de har passerat landsgränser och så vidare, och detta ska göras så fort som möjligt. Det kommer också smartare färdskrivare som gör detta mer automatiskt. Det blir viktigt att kunna följa upp på vilket sätt lagstiftningen leder till ökad efterlevnad.

När lagstiftningen infördes kunde man se beteendeförändringar och en önskad effekt av lagstiftningen, om jag har förstått det hela rätt. Men efter ett drygt halvår kan man nu se att det går tillbaka. Man tror att detta beror på att regelefterlevnaden inte kontrolleras.

Då blir det otroligt viktigt att regeringspartierna återkommer och inte bara gör som tidigare och sätter en paus för polisens arbete med uppdraget i regleringsbrevet. Man säger att man ska komma med en ny enhet, men fram till dess att den nya enheten är på plats vore det klädsamt om man fortsatte att göra ett starkt arbete och om man var tydlig från politikens sida. Regleringsbrevet är ju det sätt man har att styra sina myndigheter.

Det finns ett antal utmaningar för att våra åkerier ska ha en god konkurrenskraft. Man har tidigare varit inne på bränsle, och då pratar man lätt om reduktionsplikten. Jag vill dock även nämna den problematik som har dykt upp kopplat till biogasen och den dom som gör att biogasen blir så mycket dyrare. Jag hoppas verkligen att regeringsföreträdarna tar detta på stort allvar och återkommer så snart som möjligt till de åkeriägare som nu har satsat på biogasbilar. De finns till exempel i Skaraborg och i Småland – nu tittar jag ut i kammaren på ledamöterna som är företrädare för olika delar av Sverige!

Det är viktigt att alla får möjlighet att tanka klimatsmart genom att biogasen blir mer prisvärd och att detta faktiskt går att lösa. Därför har vi från Centerpartiet tagit upp denna fråga i flera olika utskott. Jag ser dock verkligen behovet av att regeringen agerar när det gäller hur den kan göras mer tillgänglig.

Det finns en annan myndighet som man också måste se över, och jag hoppas att regeringspartierna verkligen gör sitt här. Det handlar om Tullverket och om köerna.

Sverige har till exempel EU:s yttre gräns mot Norge. Jag tror att många är kontaktade och vet att trafiksituationen vid Svinesund är helt ohållbar, med kilometer efter kilometer av stillastående fordon som inte har möjlighet att arbeta på ett transporteffektivt sätt. Man säger till och med från tullmyndighetens sida att man är ledsen över att man har fått avbryta digitaliseringsprojektet. Man säger också att det skulle gå lite fortare om man bara fick en skrivare till. Det är inte riktigt värdigt Sverige 2023 att myndigheterna inte ges rätt förutsättningar.

Fru talman! Det var ett antal olika punkter som jag ville lyfta fram. Jag yrkar också bifall till Centerpartiets reservation 4 om reglering och kontroll av åkerinäringen.

Anf. 16 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande *Yrkestrafik och taxi*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Yrkestrafiken är stor i Sverige. Vi har cirka 10 000 åkeriföretag med ungefär 225 000 anställda. Omsättningen är ungefär 160 miljarder kronor, så åkerinäringen är väldigt viktig för vårt land.

Hur ser då vägarna, som betyder så mycket för yrkestrafiken, ut runt om i Sverige? Vi har många bra vägar som håller hög standard, fru talman, men tyvärr är det väldigt många av landets vägar som är i riktigt dåligt skick. Statistik som nyligen presenterades visar att standarden på landets vägar är alldeles för låg och att de investeringar i vägunderhåll som den förra regeringen gjorde inte var tillräckligt stora ens för att säkerställa dagens låga nivå. Det visar sig att mer än var tionde statlig väg är i mycket dåligt skick. Det kommer att krävas stora satsningar för att säkerheten och effektiviteten på våra vägar inte ska bli ännu sämre.

Att vi har ett vägnät med god standard möjliggör säkra och snabba resor. Det är grunden för att hålla samman stad och land. Att varor och människor kommer fram är helt avgörande för samhällets utveckling. Tyvärr är standarden alldeles för låg, och investeringarna i det statliga vägnätet har varit otillräckliga alltför länge. Tillväxten och utvecklingen i Sverige är beroende av en bra framkomlighet för att man ska kunna transportera varor på ett konkurrenskraftigt sätt.

Olika beräkningar som har gjorts visar att underhållsskulden på landets vägar är på väg mot 50 miljarder kronor till 2030. Det är många kilometer av vägar som borde ha reparerats och fått underhåll. Tyvärr orkade inte den förra regeringen göra det, eller så prioriterade man det inte.

Fru talman! Jag är glad över att vi nu har en regering som vill ta krafttag för att förbättra landets vägar. Vår nya regering har förstått detta: Utan körbara vägar i hela landet kommer talet om att hela Sverige ska leva att förbli bara ord. Därför lägger den nya regeringen 1 miljard kronor på bland annat beläggningsunderhåll, broreparationer, linjemålning och viltstaket. Detta är bara början. Den här regeringen ställer om och prioriterar. Vägar måste bli bättre och säkrare om hela Sverige ska fungera.

Fru talman! Vi behöver satsa på vägarna och prioritera dem, men vi behöver även satsa på våra yrkeschaufförer. Rätt förutsättningar ska råda för att främja den svenska yrkestrafiken. Vi behöver förenkla regelverket, säkerställa konkurrenskraften för svenska åkerier gentemot utländska åkerier och skärpa straffsanktionerna mot miljöförstörelse från utländska lastbilar. Straffsanktioner mot miljöförstörelse inom åkeribranschen behöver ses över i syfte att skapa lika villkor för inhemska och utländska åkeriföretag. En möjlighet kan vara att åkare bötfälls och klampas på plats även när de bryter mot miljöregler, hastighetsregler eller arbetsregler.

Vi måste ge polisen bättre verktyg att bekämpa den organiserade kriminaliteten, som är stor på våra vägar. Vi behöver utreda kravet på husrannsakan vid kontroll av last.

Fru talman! Klampning infördes av alliansregeringen 2014. Det innebär att polisen under 24 timmar kan låsa fast hjulen på ett fordon vars ägare inte har betalat avgifter eller böter. Det har dock visat sig att detta är för få timmar – det skrämmer inte de icke-hederliga åkerierna. En bättre väg vore att klampa fordon tills böter eller avgifter är betalda, alltså på obegränsad tid. En sådan skärpning bör ses över, tycker vi.

Det ska vara möjligt att vara trygg som lastbilschaufför – även nattetid. Trafikverket bör därför få i uppdrag att tillhandahålla skyddade inhägnade zoner och säkra uppställningsplatser för lastbilar över natten. Driften av dessa kan upphandlas.

Fru talman! Det råder brist på utbildade yrkeschaufförer. En svårighet ligger i att det inte går att ta lastbils- och busskörkort med studielån. Vi tycker att detta bör ändras. Körkortslån från CSN bör vara möjligt även för yrkesutbildning.

Fru talman! En väldigt viktig fråga är de höga drivmedelskostnaderna. Detta är ett stort gissel för både åkerierna och taxibranschen. Reduktionsplikten kommer att sänkas och därmed också drivmedelskostnaderna. Det är en väldigt viktig fråga för att stärka konkurrenskraften.

Anf. 17 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! I dag behandlar vi trafikutskottets betänkande nummer 6 om yrkestrafiken och taxibranschen.

När den socialdemokratiskt ledda regeringen tillträdde 2014 rådde vilda västern på vägarna. Utländska företag utnyttjades och arbetade under slavliknande förhållanden med usla löner och omänskliga arbetsvillkor. För svenska lastbilsförare innebar den orättvisa konkurrensen en press mot försämrade löner och villkor.

Att det såg ut så här berodde på att en nyliberal övertro på avregleringar och en fri marknad utan krav på sociala villkor hade fått råda under moderatregeringen 2006–2014.

Fru talman! Steg för steg, reform efter reform, såg vi socialdemokrater till att påbörja processen att ta tillbaka kontrollen över yrkestrafiken, för trygga villkor och för ordning och reda.

Vi införde den högsta sanktionsavgiften inom EU för utländska företag som fuskade och utförde olagliga transporter i Sverige. Sanktionsavgiften sattes till 60 000 kronor. Vi införde även en sanktionsavgift för att oseriösa företag som fuskade skulle betala direkt på plats.

Vi utökade polisens möjlighet att låsa fast fordon från företag som fuskade med regelverket. Låsningen skulle kunna bestå upp till 36 timmar.

Vi tillförde öronmärkta resurser för att stärka polisens kontrollverksamhet vid vägen. Polisens vägkontroller har därför ökat, vilket framgår i betänkandet, med närmare 50 procent och anmälningar av olagliga inrikes-transporter, cabotage, med närmare 500 procent.

Vi skärpte kraven på transportköparna och införde beställansvaret så att den som köper olagliga transporter där förare riskerar att utnyttjas kan dömas till fängelse upp till ett år.

Vi införde även en ny lag med krav på att utländska förare ska anmälas som utstationerade från första dagen de påbörjar arbetet i Sverige. Det var avgörande för att svenska fackförbund skulle kunna ställa krav på svenska löner och villkor för alla som kör på vägarna i Sverige.

Fru talman! Det behöver fortfarande vidtas åtgärder för att få ordning och reda på vägarna. Därför föreslår vi socialdemokrater i reservation 1 att det på sikt ska inrättas en yrkestrafikinspektion med ansvar att öka inspektionerna inom yrkestrafiken och därmed göra det svårare för oseriösa företag att fuska och verka inom branschen.

I reservation 19 betonar vi vikten av att genomföra mobilitetspaketet så att arbetsmarknadens parter utifrån de nya utstationeringsreglerna ska kunna ingå kollektivavtal med utländska transportföretag. Det skulle gynna såväl svenska förare som förare från andra länder.

Fru talman! För oss socialdemokrater är det avgörande att arbetsmarknadens parter och aktörer får reella möjligheter att ställa krav på svenska löner och villkor för alla som kör yrkestrafik i Sverige. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och reservation 19 från Socialdemokraterna.

Det har nu gått 165 dagar sedan den högerkonservativa regeringen tillträdde. Denna regering har rivstartat genom att stoppa de nya stambanorna för tågen. Man har stoppat avvecklingen av Bromma flygplats, som dessutom inte längre är lönsam. Dessutom har man skrotat elbilsbonusen, vilket har bidragit till att minska efterfrågan på elbilar. Det sistnämnda motverkar dessutom direkt den nödvändiga omställningen av transportsektorn.

I Tidöavtalet, som har ingåtts mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna och som är underlaget för denna regering, hittar man inte ord som infrastruktur, yrkestrafik, kollektivavtal eller sjysta och rättvisa villkor. Det är anmärkningsvärt.

Fru talman! Från åkeribranschen kommer nu också oroväckande signaler. Statistik från kreditupplysningsföretaget UC visar att konkurserna inom branschen under årets två första månader ökade med 76 procent jämfört med samma period i fjol. Stigande priser, högre räntor och ökad inflation gör att många transportföretag förbereder sig på tuffare tider.

I kristider måste staten – regeringen – träda fram och använda de finansiella verktygen genom att göra investeringar i exempelvis bostadsbyggnad, infrastruktur och utbildning. Dessvärre har den här regeringen hittills gjort motsatsen och visat sig oförmögen att presentera reformer för att stimulera ekonomin.

Medan det svenska folket fortfarande väntar på handling har denna regering kastat närmare 7 miljarder kronor i sjön med sina komiska 14 öre i prissänkning på bensin och diesel. Regeringen har dessutom sänkt skatten med 13 miljarder kronor för de rikaste i Sverige.

Fru talman! I mina möten med branschaktörer hör jag ofta om utmaningen med kompetensförsörjning. Det råder brist på yrkesförare som exempelvis bussförare, taxiförare och lastbilschaufförer. Åkeribranschen själv bedömer att den kommer att behöva cirka 50 000 nya förare de närmaste tio åren.

I tider av lågkonjunktur är det viktigt att satsa på utbildning för att fler ska kunna ta de jobb som växer fram när konjunkturen vänder. Men dessvärre väljer den här regeringen att i stället dra ned på yrkesutbildningar för vuxna med drygt 1 miljard kronor. I det läge som Sverige i dag befinner sig i, med lågkonjunktur och stor kompetensbrist, är det förödande att inte satsa på utbildning för vuxna. Särskilt bör man veta att behovet finns och kommer att finnas.

Fru talman! Utöver yrkestrafiken och åkerinäringen behandlar detta betänkande även taxibranschen. Socialdemokraterna har tidigare skärpt kontrollen och kraven på taxibranschen för att trygga de seriösa aktörer som verkar inom branschen. För oss har det varit viktigt att det ska råda sund konkurrens. Vill man bedriva taxiverksamhet i Sverige ska man också följa de svenska lagar som styr verksamheten.

Fru talman! Vi socialdemokrater har genomfört en hel del reformer inom detta område, men vi är inte nöjda än. För att vi ska få sjysta villkor på vägarna och inom yrkestrafiken måste kontrollerna fortsätta att öka.

Vi socialdemokrater kommer att fortsätta kämpa för att det ska vara sjysta villkor och ordning och reda på våra vägar. Det handlar om grundläggande respekt för Sveriges yrkesförare.

(Applåder)

Anf. 18 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Sjysta villkor för förare och åkerier i Sverige är jag den förste att skriva under på. Sedan jag kom in i riksdagen 2018 har jag haft åtskilliga debatter i dessa talarstolar för att vi ska få sjysta villkor. Jag har själv jobbat ute med trafikpolisen och gjort kontroller, och jag följer i stort sett dagligen det som sker hos mina tidigare kollegor. Den utveckling vi ser ute på vägarna är bekymmersam.

Det var lite intressant att lyssna på ledamotens anförande. Han berömde Socialdemokraterna och den förra regeringen för mobilitetspaketet. Det är jättebra; det är bara det att det var en sverigedemokrat som lade fram förslaget från första början nere i EU-parlamentet. Sedan har det arbetats vidare. Den tidigare, numera avlidne EU-parlamentarikern Jens Nilsson var en av dem som var med och arbetade med detta. En korrekt historiebereskrivning är att föredra.

Sedan gällde det de extra resurser som trafikpolisen fick. Det var 100 miljoner kronor. Av de 100 miljoner som polisen tilldelades för kontroll av cabotage har man bara kunnat redovisa 2,6 miljoner. Det är en viss skillnad. Resten av pengarna försvann in i systemet.

Beställansvaret skärptes, enligt förra regeringen. Det höll inte vid en rättslig prövning. Det behöver vi se över, så att det blir bättre och betydligt vassare. Det räcker inte med skärpta lagar om man inte samtidigt tillför kontrollmyndigheterna resurser. Där höll den förra regeringen emot stenhårt. Det gick snarare i motsatt riktning.

Anf. 19 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten Thomas Morell för hans engagemang i de här frågorna. Det gläder mig verkligen att han här i talarstolen säger att han är en av de första som är beredda att skriva under för sjysta villkor, till exempel kollektivavtal.

Det här är viktigt. Vi socialdemokrater har alltid drivit att våra yrkesförare ska ha sjysta villkor på Sveriges vägar. Det har också varit viktigt för oss att även utländska förare som kör på de svenska vägarna ska ha sjysta villkor. Därför är mobilitetspaketet väldigt viktigt. Nu finns det på plats. Nu är det upp till Tidöpartierna – ledamoten Thomas Morells parti är en del av regeringsunderlaget – att se till att de förslag som finns och mobilitetspaketet genomförs till fullo.

När det gäller resurserna till polisen har vi, mig veterligen, sett till att det är 400 fler inom trafikpolisen ute på vägarna.

Jag ser fram emot och kommer, tillsammans med mina kollegor i utskottet, att följa vad Sverigedemokraterna kommer att åstadkomma tillsammans med de andra Tidöpartierna när det gäller de här frågorna.

Anf. 20 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Under de tre år som ligger framför oss kommer jag att driva detta, till dess vi har gått i mål med att få sjysta villkor på vägarna. Det kan jag garantera. Jag kommer inte att låta det bara passera förbi.

Det måste gå att driva transportföretag i Sverige. Om det är ett utländskt eller svenskt åkeri spelar ingen roll. De måste kunna agera på en marknad som fungerar, och de som är anställda på åkerierna ska givetvis ha avtalsenlig lön och avtalsenliga villkor, så att de kan leva på den ersättning de får. Det förutsätter också att man har kontroll ute på vägarna och att man lagför dem som begår brott.

Det finns nämligen en dimension till. De kriminella nätverken har nästlat sig in i logistiksystemet och kör olagligt i Sverige. Detta konstaterade länskrim i Västra Götaland för så länge som elva år sedan. Man skapar ekonomiska resurser för att sedan investera i annan kriminalitet, som vi kan läsa om i tidningarna i stort sett varje dag. Det handlar om skjutningar, sprängningar och allt vad det nu är.

Vi måste strypa det ekonomiska flödet till de kriminella nätverken. Deras verksamhet är även ute på vägarna. Den här debatten hade jag med Tomas Eneroth åtskilliga gånger. Men det hände ingenting. Vi måste få en kontrollverksamhet som plockar de aktörer som inte har där ute att göra. Vi måste få bort dem som ser till att de kriminella nätverkens ekonomiska resurser stärks. Om vi inte gör det kommer vi inte åt de kriminella.

Anf. 21 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte instämma när ledamoten påstår att den förra regeringen inte har gjort någonting. Jag har radat upp en del reformer som den socialdemokratiska regeringen genomförde. Det handlar om sanktionsavgifterna, cabotagereglerna och mobilitetspaketet. De skärpta lagarna har också varit ett viktigt verktyg för att bekämpa den organiserade välfärdsbrottsligheten.

Jag håller med Thomas Morell om att kriminella organisationer inte ska dränera vår välfärd och dumpa förarnas villkor så att de inte kan försörja sig. På den punkten är vi överens.

Vi föreslår därför att kontrollerna ska utökas och att yrkestrafikinspektionen ska öka. Jag vet att ni har liknande förslag. Ni föreslår att det ska organiseras under Polismyndigheten.

Ledamoten kommer inte att kunna svara på detta. Men detta är lite märkligt; Sverigedemokraterna utgör underlag för regeringen och är det största partiet i regeringsunderlaget. Ändå avslås Sverigedemokraternas motion av samarbetspartierna i den här kammaren. Det är anmärkningsvärt.

Anf. 22 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Min fråga till ledamoten handlar lite om att yrkestrafiken – taxi, lastbilar och alla de delarna – är beroende av fungerande vägar. Vi hörde också ledamoten tala om att det är viktigt med fungerande vägar. Det blir lite märkligt, eftersom man under sin regeringsperiod skar ned så kraftigt på underhållet av vägar men också av järnvägar och har orsakat en oerhört stor underhållsskuld. Utöver det tar man ytterligare 33 miljarder från underhåll av vägar och järnvägar och lägger på ett höghastighetståg.

Fru talman! Anser ledamoten att våra vägar är så pass bra i dag att man kan ta bort ännu mer underhållspengar för att lägga på ett olönsamt höghastighetståg?

Fru talman! Den andra frågan gäller att ledamoten talade om skattesänkningar. Men faktum är att vi sänkte skatten med 7 miljarder. Om jag förstår det hela rätt anser ledamoten att åkerinäringen, landsbygden och alla andra kan betala ytterligare 7 miljarder i skatter och att det inte spelar någon roll.

Oavsett om ledamoten talar om 1 krona, 20 öre eller vad det än landar på handlar det i reala pengar om hur mycket vi sänker skatterna med och hur mycket av sina pengar vi låter människor på landsbygden och i åkeriverksamheten behålla. Anser ledamoten att bränsleskatterna i Sverige behöver höjas ytterligare?

Anf. 23 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi påminner om vad betänkandet handlar om.

Anf. 24 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Sten Bergheden! Det är viktiga frågor.

Jag kan börja med de 7 miljarderna. Ledamoten ställer landsbygden mot storstaden och undrar om det var rätt eller fel. Jag tror inte att de som bor på landsbygden jublade över sänkningen av drivmedelspriserna med 10 eller 14 öre. De som gynnades av den sänkningen var storstadsborna. Det är fakta. Det slog helt enkelt fel. Ibland är det viktigt att erkänna sina misstag och vara självkritisk.

De 7 miljarderna skulle behövas nu, när vi befinner oss i den här lågkonjunkturen. Och de 13 miljarderna i sänkt skatt skulle de svenska hushållen behöva nu när vi befinner oss i den här lågkonjunkturen.

Men jag hör att Moderaterna såklart har en annan prioritering. Det är beklagansvärt att man inte ser de stora utmaningar som i dag råder i vårt samhälle när det gäller särskilt de svenska hushållens privata ekonomi. Man prioriterade att sänka drivmedelspriset med 10–14 öre, vilket kostade skattebetalarna 7 miljarder kronor.

Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN:

Inför det avslutande replikskiftet påminner jag om att det här är ett motionsbetänkande som handlar om yrkestrafik och taxi.

Anf. 26 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Det är ju så med yrkestrafiken att den är beroende av både bränsle och vägar för att fungera. Jag vill upplysa ledamoten om att 1 krona i skattesänkning på diesel motsvarar ungefär 60 000 kronor för en lastbil. Att i det läget få högre skatter samtidigt som man har en konkurrerande yrkestrafik från utlandet, som har lägre skatter och sämre diesel, är ingen bra utveckling för Sverige. Det är uppenbart att man då blir utkonkurrerad på sikt, och detta borde vara känt för alla när det gäller konkurrenskraft.

Jag vill gärna också ta upp att Moderaterna tidigare har föreslagit att klampning ska gälla i 24 timmar. Socialdemokraterna sa under valrörelsen 2014 att man skulle klampa på riktigt, och förlängde klampningstiden till

36 timmar. Vi vill nu att man verkligen klampar på riktigt, det vill säga att fordonet klampas tills böterna är betalda eller felet är åtgärdat, så att det inte går att smita iväg innan dess. Min fråga är om ledamoten tycker att det räcker med 36 timmar för att stävja de här brotten, eller om ledamoten kommer att stödja vårt förslag om att faktiskt utöka detta och se till att klampa på riktigt?

Anf. 27 KADIR KASIRGA (S) replik:

Fru talman! Svaret är att det är en lagstiftningsfråga, och den måste såklart omprövas. Redan i gällande lag finns möjlighet att inte låsa upp en klampning om det bedöms att fordonet är en fara i trafiken. Det finns alltså redan utrymme i lagen.

Mitt svar på frågan är att vi socialdemokrater måste se förslaget och också pröva det innan vi kan ge klart besked. Men jag kan säga att för oss är det väldigt viktigt, vilket jag även tog upp i mitt anförande, att det blir ordning och reda på svenska vägar och sjysta villkor för alla yrkesförare, oavsett om de är svenska eller utländska. Vi kommer såklart att titta på och agera utifrån förslagen om vad som behövs.

Anf. 28 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Yrkestrafik och taxi är en central och viktig del av transportsektorn. Yrkestrafiken på väg behövs. Taxi behövs. Majoritetspartierna vill flytta över transporter från järnväg till väg, vilket är problematiskt.

Vi har tidigare i den här salen hört infrastrukturministern prata om samma sak – att det ska vara mer transporter på vägarna. Man har plockat bort järnvägsunderhållspengar och lagt dem på vägarna. Vägarna ska underhållas så att yrkestrafik och för den delen även taxi kommer fram på ett bra sätt, men man måste också ta ansvar för var transporterna körs och hur detta styrs.

För tio dagar sedan kom IPCC:s syntesrapport där de förklarar hur läget är för klimatet och konstaterar att för att klara 1,5-gradersgränsen till 2030 måste det göras enorma sänkningar av klimatutsläppen. De motsvarar sänkningarna under pandemin, fast varje år sju år framåt. I det här sammanhanget är yrkestrafiken en viktig del att titta på.

I samband med att IPCC-rapporten presenterades sa huvudförfattaren om klimatanpassningsåtgärderna att om man inte klarar 1,5-gradersmålet blir det irreversibla skador på ekosystemet. Det gäller även om det skulle vara så att man längre fram ser till att de tunga transporterna släpper ut mindre koldioxid. Man kan då redan ha kommit till den tidpunkt då det inte längre hjälper och man aldrig kan komma tillbaka.

I går kom Klimatpolitiska rådets rapport. Där konstateras att för första gången på 20 år har en regerings åtgärder gjort att utsläppen ökar. Utsläppen har gått upp och ned under de senaste 20 åren, men här är det alltså faktiska åtgärder som gett direkt påverkan. Det handlar framför allt om transportsektorn, där den här trafiken finns.

Ordföranden i Klimatpolitiska rådet säger att den svenska regeringen nu måste accelerera för att få ned utsläppen – och att det gäller alla regeringar i världen. Vi har mindre tid på oss, och det är viktigt att inte öka utsläppen i närtid. Men det är precis det – att öka utsläppen i närtid – som regeringen arbetar med att göra.

Det Klimatpolitiska rådet just nu säger till regeringen och regeringens samarbetsparti SD är ”skärp er”. Jag citerade nu ur en tidning. Samtidigt höjs röster om att ta bort målen för utsläppen. Ni hörde tidigare hur ledamoten Sten Bergheden pratade om att lägga resurser på vägen i stället för järnvägen, och därmed ha mer gods på väg, vilket går helt emot alla mål och det arbete som behövs. Man pratar också om att sänka reduktionsplikten och drivmedelsskatten för de tunga fordonen, vilket kommer att öka utsläppen i närtid och går på tvärs med allting som sägs på det här området.

Man kan säga att betänkandet om yrkestrafik och taxi som vi hanterar i dag inte fokuserar på klimat- och miljöfrågorna i någon större utsträckning. Det beror bland annat på att vi från Miljöpartiets sida inte har väckt så många motioner på det här området – egentligen inga motioner. Men klimat- och miljöfrågorna och yrkestrafiken hänger ihop, inte minst när det gäller hur man löser frågan.

Den stora åtgärd och den intressanta sak som regeringen förhoppningsvis går vidare med är utredningen som sattes igång under den tidigare regeringen och som handlar om godstransporter på väg. Det är en utredning om ett nytt miljöstyrande system. Det betänkandet har den fantastiska förmågan att komma åt mycket av det som står i trafikskottets betänkande i dag. Det ligger nu på regeringens bord, och där kan man se det intressanta förslaget om att gå över till ett avståndsbaserat skattesystem för yrkestrafik.

Ett avståndsbaserat skattesystem gör att man kan differentiera på ett helt annat sätt än i dag. I dag har man en beskattning på drivmedlen, fordonen och dem som kör. Men med ett avståndsbaserat system pekar den här utredningen på att man kan komma åt klimatmålen genom att klimatdifferentiera skatten och få en miljöstyrande effekt genom att differentiera skatten beroende på vilka Euroklasser fordonen har. Det går också att styra det så att den avståndsbaserade skatten blir högre om man kör i storstadsområden där miljöeffekterna är mycket större än om man kör på landsbygden. Kvävedioxidutsläpp och partiklar har inte samma effekt om man kör i ett skogslän, till exempel.

Vi kommer åt kontrollen av regelefterlevnaden för yrkestrafiken genom reformen. Det har pratats om cabotagesystemet här i talarstolen. Enligt systemet får man inte vara en åkare för yrkestransporter i ett land och sedan köra mycket i ett annat land, utan man får köra en transport dit och sedan tre turer inom landet. Sedan måste man lämna landet, så att man inte bedriver verksamhet i fel land.

Detta är knepigt att komma åt. Det har pratats mycket här om att polisen måste få mer resurser för att jaga brottslighet inom yrkestrafiken. Med det avståndsbaserade skattesystemet för tung trafik kan man övervaka också detta på ett effektivt sätt, och därmed kommer vi åt mycket av det som föreslås i flera av de motioner som behandlas i riksdagen i dag.

Det är en spännande utredning. Den föreslår dessutom en differentiering av skattesystemet med lägre skatter för glesbefolkade områden med långväga transporter. Genom utredningen får vi också en fördelningspolitisk effekt och kommer åt skillnaden mellan stad och land. Det föreslås bland annat att Norrbotten, Jämtland, Västerbotten och en lång rad andra län ska få en annan skattesats.

Vi kan komma åt klimatmålen, miljömålen och de transportpolitiska målen, och vi kan minska transporter och få en bättre samordning, ökad fyllnadsgrad, ruttoptimering och transporteffektivitet.

Vi får se vad regeringen gör. Utredningen ligger på regeringens bord. Vi har sett att ett stort antal reformer har rivits upp. Vi har till exempel det avståndsbaserade reseavdraget, som var klubbat och klart och skulle gå igenom och som handlade om persontransporter. Det revs upp. Frågan är om utredningen är för bra för denna regering så att de lägger den också i byrålådan. Jag är rädd för det, men annars kan vi lösa många av de problem som finns.

Innan jag slutar ska jag säga några ord om taxiverksamheten. Branschen avreglerades 1990, vilket har skapat en del problem som man har försökt åtgärda. Det har inte gått jättebra. Jag har själv som ansvarig för trafiken i huvudstaden försökt lösa problemen, men det har inte varit lätt.

I detta sammanhang kan jag vara lite självkritisk och säga att jag borde ha motionerat om det, men jag har helt enkelt inte hunnit. Vi borde ha kommunala trafikövervakare som kan övervaka taxiverksamheten så att vi får ordning på den. Det är för rörigt när det gäller både hur man kör och var man parkerar. Som konsument är det också fullständigt hopplöst att försöka förstå vilket taxibolag det är när man tar en bil på gatan. Det kanske inte är något problem i mindre städer, men i Stockholm är det ett problem som behöver åtgärdas. Jag kommer att återkomma om dessa frågor.

Slutligen finns det en motion som föreslår att taxi ska få köra i linjetrafikens, det vill säga busstrafikens, körfält. Detta avstyrks av utskottet, vilket är helt korrekt. I dag kan kommunerna nämligen släppa in taxi i busskörfälten, vilket görs i många städer, i vissa körfält. Vi vet att förutsättningarna är olika, så man ska inte släppa in taxi generellt i busskörfält. Då skulle vi få stora problem i de städer som har en väl utvecklad busstrafik som mer liknar en sorts BRT-trafik som går nästan som en spårväg.

Med dessa ord tackar jag för i dag.

Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det fanns inget yrkande, men jag noterar att mycket i inlägget rörde annat än betänkandet. Jag hoppas att det replikskifte som har begärts inte kommer att röra sådant som inte behandlas i betänkandet om yrkestrafik och taxi.

Anf. 30 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Min replik rör yrkestrafiken. Jag reagerade när ledamoten Daniel Helldén anklagade regeringen för att flytta över godshantering från järnväg till väg. Liberalerna har jobbat hårt för att vi ska få bättre överflyttning från väg till järnväg, och detta står också åkeriföretagen bakom, tillsammans med tåg företagen. En av anledningarna är att det är stor förarbrist och att man vill ha en bättre arbetsmiljö för förarna på längre sträckor.

Jag blev därför lite förvånad när ledamoten anklagade regeringen för att driva på för en överflyttning från järnväg till väg. Jag har aldrig hört Miljöpartiet driva på för att vi ska få fyrspår på sträckan Göteborg–Alingsås. Det är kanske den viktigaste sträckan för att vi ska underlätta godshantering och överflyttning från väg till järnväg, vilket är precis vad åkeriföretagen vill.

Göteborgs hamn kommer att kunna ta emot 80 procent mer gods 2035, men vart ska det ta vägen? I dagsläget är det vägtrafik, alltså lastbilar, som kan ta det. I dag finns inget beslut om att Göteborg–Alingsås ska få ytterligare två spår. Därför frågar jag mig varför Miljöpartiet inte drev på när man satt i regering för att Göteborg–Alingsås skulle komma in i nationell plan.

Anf. 31 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om gods på väg kontra järnväg har infrastrukturministern flera gånger pratat om att vi ska ha fler transporter på väg, och han har uttryckligen pratat om godstransporter. Det är en del i detta, och vi har debatterat det förut. Vi pratade visserligen mest om bilar, som infrastrukturministern tycker ska öka i antal.

Inom EU finns det klara och tydliga besked och krav på medlemsländerna att långväga transporter inte ska finnas på väg utan ska flyttas över till järnväg. Där är Göteborgs hamn en alldeles utmärkt möjlighet. En annan är att ta godset på järnväg via Danmark nedifrån kontinenten, ned till kontinenten eller upp genom Sverige.

Den nuvarande regeringen har rivit upp beslutet om nya stambanor, men vi vet att med de transportvolymerna som behövs kommer det att krävas nya stambanor för att det ska fungera. När det gäller godstrafiken är detta helt avgörande för att vi ska klara en del av klimatmålen och för att vi ska få ett fungerande samhälle.

När det gäller gods på väg kontra järnväg och Alingsås–Göteborg tycker jag att man borde bygga ut där. Vi får se om regeringen fattar det beslutet. Det vore utmärkt, men jag tycker att det absolut mest centrala är nya stambanor som gör att vi inte får mer gods på väg.

Anf. 32 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jag efter den långa repliken inte fick svar på min fråga, alltså varför Miljöpartiet, som har suttit i regeringsställning under sju av åtta år med Socialdemokraterna, inte har drivit frågan att vi ska få två nya spår mellan Göteborg och Alingsås. Det är det enskilt största, i princip i hela Sverige, som gör att vi undviker att få otroliga mängder gods på väg i stället för på järnväg.

Green Cargo och Göteborgs hamn pekar på den järnvägssträckan. Jag förstår inte hur man ska klara en ökning med 80 procent till år 2035. Hur ska man kunna ta sig genom Göteborg via Tingstadstunneln och Marieholmsleden med 80 procent mer gods? Det fungerar inte.

I interpellation efter interpellation och även i den här debatten säger sig Miljöpartiet stå för att vi ska lyfta över gods från väg till järnväg. Jag förstår inte varför inte Miljöpartiet har drivit den här frågan. Höghastighetståg skulle kanske göra att något enstaka extra tågsätt skulle kunna gå per dag. Med den här lösningen skulle vi kunna få en rejäl överflyttning från väg till järnväg, men det har inte Miljöpartiet drivit. Jag undrar varför.

Anf. 33 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! I många sammanhang måste man hantera frågor gentemot andra, och då blir det kanske inte alltid som man vill. I det här sammanhanget har vi jobbat hårt för att få till nya stambanor som gör att vi kan få

mycket mer godstrafik i Sverige. Det är en långsiktig plan, och vi måste sätta igång med det arbetet.

Ledamoten Helena Gellerman pratar om sträckan Göteborg–Alingsås. Jag tycker att den banan behövs och bör byggas, samtidigt som vi ser till att vi får nya stambanor, så att vi får bort transporter från vägarna. Men då måste man också styra godstrafiken på vägarna på ett smart sätt, så att man börjar få det trycket i högre grad än vad vi får i dag. Därför skulle vi behöva de åtgärder för att differentiera de avståndsbaserade vägtrafikskatterna som till exempel finns i den utredning som ligger på regeringens bord. Dessa åtgärder gör att de bästa transporter som behöver gå med lastbil, kan göra det och att de andra flyttas över till järnväg. När vi gör detta men också bygger ut sträckan Göteborg–Alingsås och bygger ut nya stambanor i södra Sverige kommer vi att få ett bra system. Men jag är rädd att den här regeringen mest plockar bort pengar från järnvägen och lägger dem på vägar i stället för att se till helheten.

Anf. 34 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag ska försöka återföra debatten till det vi egentligen ska prata om, nämligen yrkestrafik och taxi.

Sverigedemokraterna står bakom alla sina reservationer. Jag yrkar i första hand bifall till reservation 2. För det fall den faller vid voteringen yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet under punkt 1.

Fru talman! I det här betänkandet behandlar vi den yrkesmässiga trafiken. Den yrkesmässiga trafiken är en viktig del av vårt moderna samhälle och är en absolut förutsättning för att Sverige fortsatt ska vara ett välfärdsland. Utan åkerier, bussföretag och taxiföretag med sina anställda skulle landet helt enkelt stänga ned. Livsviktiga transporter för jordbruket, skogsnäringen och industrin skulle stanna. Vi skulle inte få mat i magen, kläder på kroppen, hus att bo i eller ens vatten från de kommunala vattenverken. Tusentals förare ser till att människor kommer till och från jobbet varje dag, kan besöka sin vårdcentral och kan hälsa på släkt och vänner.

Med den här inledningen vill jag belysa yrkestrafikens viktiga roll i vårt moderna samhälle. Utan de arbetsinsatser som företag och anställda inom transportnäringen utför varje dag skulle viktiga verksamheter stanna inom loppet av några timmar. Inte ens den här debatten skulle kunna genomföras om inte yrkesförarna hade gjort sitt arbete. Yrkesförarna har sett till att både gods och personal finns på plats i det här huset för att vi ska kunna genomföra vår debatt i dag.

Fru talman! Tyvärr har det seriösa företagandet inom transportnäringen utsatts för osund konkurrens och i vissa fall ren kriminalitet. Så här skriver Teknikens Värld i en artikel tidigare i år: ”De senaste fyra, fem åren har antalet dieselstöld i Sverige ökat och i fjol slogs ett nytt, föga smickrande rekord. Exakt hur många dieselstöld som genomfördes under 2022 förtäljer inte statistiken ännu, men under årets första elva månader anmäldes över 4 400 dieselstöld ur fordonstank – framför allt lastbilar. Det är drygt två tusen fler än under hela 2021.” Polisen misstänker att det är internationella stöldligor som agerar när det är fråga om stora volymer som stjäls.

Fru talman! Det har också uppmärksammats i medierna att det förs ut stöldgods ur landet motsvarande cirka 2 miljarder kronor årligen. Då talar vi enbart om det gods som är försäkrat. Vägen är de kriminellas viktigaste verktyg. Här har tidigare regeringar och polisledningen fullständigt tappat

kontrollen över utvecklingen. Trafikpolisen har under de senaste åren kraftigt minskat i antal, och pensionsavgångarna inom myndigheten fortgår alltjämt.

Att Polismyndigheten har strukturella problem kan vi konstatera, inte minst efter alla turer som varit i medierna de senaste åren. Vi ska inte debattera polisens förmåga att utföra sitt arbete i dag, men bristerna i organisationen påverkar möjligheten att stävja den vägburna kriminaliteten.

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att man låter verksamheten minska i den omfattning som varit fallet under de senaste åren. Varför säkerställer man inte bemanning och kompetens i en så viktig verksamhet? Det är fullständigt obegripligt. Jag kan notera att allt fler partier här i riksdagen börjar tala om en effektivare kontroll av den yrkesmässiga trafiken, och det är bra. Vi blir allt fler som vill skydda det seriösa företagandet inom transportnäringen och därmed trygga de arbetstillfällena som finns hos de seriösa företagen.

För att vi ska lyckas bekämpa de kriminella gängerna måste de kriminellas försörjningsvägar begränsas. Det är dags att politiken tydligt markerar att man ser kopplingen mellan den vägburna kriminaliteten och den kraftigt framväxande kriminaliteten i samhället. Det är en nödvändighet för att bekämpa gängerna.

Fru talman! Den olagliga trafiken har effektivt kunnat nästla sig in i våra logistikflöden. Därmed har möjligheten att smuggla in vapen, narkotika, alkohol, människor och ekonomiskt lukrativa varor ökat. Att bekämpa den olagliga trafiken innebär också att man kraftigt beskär de kriminellas möjlighet att nyttja logistiksystemet för sina interna transporter av smuggelgods samt stöldgods. Med effektiva kontroller kastar man bokstavligt talat grus i maskineriet för de kriminella nätverken.

Frågan är given: Varför har regeringar över tid haft så svårt att se sambanden och vidta nödvändiga åtgärder? Den förra regeringen satt bokstavligt talat på händerna, trots att medier, bransch, poliser och bilinspektörer gång på gång påvisat hur illa det är – varför? Nu är det dags att nuvarande regering visar på handlingskraft. Ska de nya och skärpta regler som mobilitetspaketet innebär få någon som helst effekt måste kontrollverksamheten rustas upp rejält.

Trafikpolisen har under många år monterats ned, och i dag har vi endast några få enheter ute på vägarna. Det har skapat en situation där den olagliga yrkesmässiga trafiken kunnat växa ohämmat. Det i sin tur har dragit med sig annan kriminalitet, vilket vi kan se i övriga delar i samhället.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill rusta upp vägkontrollerna och se till att välutbildade tjänstemän kontrollerar den yrkesmässiga trafiken. Vi vill lägga kontrollverksamheten i en särskild enhet underställd polisstyrelsen. Enheten ska ha egen ledning och egen budget. Enheten ska inte vara kopplad till den reguljära polisverksamheten utan ha sitt eget givna uppdrag: att utföra kontroller på väg.

Till den här enheten ska även Transportstyrelsens företagskontroller flyttas. Med den återflytten av företagskontrollerna till vägkontrollgruppen får man personal med rätt kompetens som utför kontrollerna – detta för att säkerställa en högkvalitativ och effektiv kontroll där man kommer bort från rena statistikkontroller och sätter fokus på att hitta dem som sätter i system att fuska och kringgå regelverket. Transportstyrelsen har allvar-

liga brister i sin tillsynsverksamhet, vilket Riksrevisionen har påtalat i en rapport.

Fru talman! Med en effektiv kontrollverksamhet på väg med välutbildade tjänstemän kan Sverige återigen erbjuda det seriösa företagandet inom transportnäringen sjysta villkor.

Jag vill avsluta med att säga några ord om färdskrivare. Vi har färdskrivare för att kunna kontrollera förarnas kör- och vilotider. Det handlar om att de inte kör för länge, att de tar sina raster i tid och att de har sin dygnsvila.

Det finns en fordonskategori som egentligen inte omfattas av färdskrivare. Men man har ändå gjort det tvingande för den fordonsgruppen att ha en färdskrivare som ska kontrollera den yrkesmässiga trafiken och inte de fritidsfordon som det här är fråga om.

Det finns stora husbilar som väger över 7,5 ton. De faller enligt Transportstyrelsens tolkning helt plötsligt in under kravet på att ha färdskrivare.

Det innebär alltså att de som har ett fritidsfordon i den storleken måste ha en färdskrivare som är besiktigad, och de måste ha förarkort och allt vad det innebär runt omkring det.

Det tycker vi är fel. Vi har motionerat för att vi måste få ett nationellt undantag för den färdskrivaren. Det skapar bekymmer för dem som har den typen av fordon. De är inte vanliga, men de finns trots allt där. Helt plötsligt har vi ett fritidsfordon som omfattas av yrkestrafikens regelverk. Det är orimligt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Rashid Farivar, Patrik Jönsson och Jimmy Ståhl (alla SD).

Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag ska vi debattera yrkestrafik och taxi. Bra transporter är en förutsättning för att Sverige ska fungera. Det gäller speciellt för våra vägtransporter. Åkerinäringen har stor betydelse för svenska företags godshantering och konkurrenskraft. Den ger väldigt många jobbtillfällen runt om i Sverige.

Liberalerna har höga ambitioner att få till en överflyttning av gods till järnväg och sjöfart. Men med nuvarande behov av godstransporter kommer åkerinäringen för lång tid framöver att stå för majoriteten av godstransporterna i Sverige. Liberalerna vill underlätta för en sund bransch i Sverige och värnar därför sjysta konkurrensvillkor och framför allt att regelverken efterlevs.

Godstransporter är gränsöverskridande, och det råder hård konkurrens inom transportnäringen. Därför är EU:s direktiv och regleringen genom mobilitetspaketet viktiga för att vi ska ha ett regelverk som även gäller utländska företag och som stöder seriösa åkerier. Vi måste stärka arbetet mot utländska och svenska åkerier som bedriver illegal verksamhet. Regelverk utan uppföljning är tandlöst.

När nu polisen har fått ökade befogenheter måste det paras med tillräckligt med trafikpoliser som kan utföra utökade kontroller av tung trafik. Annars riskerar fusket med bland annat cabotage, kör- och vilotider och rattfylleri att öka.

Vi behöver också kontrollera fordonen så att de är trafiksäkra och innehåller rätt utrustning. Utöver de rent trafikmässiga kraven används lastbilar också för kriminell verksamhet som frakt av narkotika och stöldgods in och ut ur landet.

Utöver fler trafikpoliserna som kan utöka antalet kontroller behöver landet fler kontrollplatser. Behovet av teknisk utrustning på dem behöver ses över för att underlätta trafikpolisernas vardag.

Betänkandet från Utredningen om effektivare kontroller av yrkestrafik på väg innehåller många bra förslag för att motverka brottslighet inom transportsektorn.

Vi behöver också öka samarbetet mellan myndigheter och även mellan myndigheter i länderna inom EU för att säkerställa att vi får sjysta konkurrensvillkor på de svenska vägarna.

Förarbristen är ett annat stort problem för branschen vad gäller både lastbilstransporter och taxi. En grundförutsättning är att basen för rekrytering av förare inte minskar, där körkort för personbil är en inkörsport till lastbilskörkort.

Tyvärr ser vi en vikande trend på hur många som tar vanligt B-körkort. Där är ett av problemen att allt färre är redo och klarar förarprovet när de kör upp. Regeringen har därför gett Transportstyrelsen i uppdrag att se över just körkortsutbildningen för B-körkort.

Det är också intressant att se att åkeriföretagen och tågföretagen har tagit ett gemensamt initiativ för att få upp mer gods på järnväg från väg just därför att det är ett stort problem med förarbristen i Sverige.

Jag vill också lyfta fram ett av Sveriges Åkeriföretags goda initiativ för att lösa förarbristen. Det är tv-serien *Svenska Truckers*. Det är ett fantastiskt kreativt grepp för att få fler förare till lastbilsbranschen. Vi kan se att ansökningarna till att ta lastbilskörkort och ge sig in i åkeribranschen har mångdubbplats sedan serien *Svenska Truckers* drog igång.

Ett annat område är att säkra rastplatser är en förutsättning för att öka trafiksäkerheten på våra vägar. En förare måste kunna lita på att man kan rasta enligt de kör- och vilotider som gäller utan att bli utsatt för stölder.

Rastplatserna ska heller inte kunna användas som uppställningsplatser över många dygn och därmed blockera möjligheterna för yrkesförare att få plats. EU har tagit initiativ i frågan. Regeringen ser nu över hur man på olika sätt kan öka säkerheten för både yrkesförare och privatbilister på våra rastplatser.

Åkeribranschen behöver tillsammans med andra aktörer medverka i omställningen till fossilfria transporter. Marginalerna är små, och samverkan mellan de olika branschaktörerna är viktig. Det var ett tungt vägande skäl till att Liberalerna tog initiativ till Elektrifieringskommissionen för att utbyggnaden av laddinfrastrukturen i Sverige verkligen skulle underlätta övergången till elektrifiering av branschen.

Försäljning av nya personbilar har ökat snabbt; år 2022 stod elbilar för cirka en tredjedel av alla sålda bilar. Ellastbilar ligger mer i startgroparna. Här görs ett flertal aktiviteter i dagsläget för att stimulera omställningen.

Regeringen har fortsatt en premie för inköp av ellastbilar parat med ett stöd för laddinfrastruktur. Samtidigt behöver laddinfrastrukturen längs våra vägar och på rastplatser byggas ut kraftigt. Laddplatserna behöver också anpassas till de speciella förutsättningar som gäller för lastbilar och inte bara för de mindre personbilarna.

De lätta lastbilarna blir tyngre när de utrustas för batteridrift. Det har ytterligare spätt på problemet med förarbristen. På ett vanligt personbilskörkort får man framföra ett fordon på 3 500 kilo, men en eldriven lätt lastbil kan väga upp till 4 250 kilo.

Därför behöver reglerna på EU-nivå ses över så att en person med B-körkort även tillåts köra en eldriven lätt lastbil med högre vikt än i dag. Ska vi klara klimatomställningen måste vi justera regler och förordningar så att de inte bromsar omställningen. Det ska dock alltid göras med hänsyn tagen till trafiksäkerheten.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 36 LINDA W SNECKER (V):

Fru talman! Fram till för några veckor sedan hade jag aldrig åkt Bolt eller Uber, och jag hade aldrig beställt mat från Foodora. Jag följde med stort nöje Timbrochefens pr-kupp när han cyklade omkring och skulle prova på verkligheten med en Foodorarygsäck på ryggen.

Vi vet alla att villkoren för företag som bedrivs via en app med så lite mänsklig kontakt som möjligt inte är bra. Vi vet att människor utnyttjas, både ekonomiskt och med sin kropp, för att du ska slippa gå utanför dörren för att fixa din mat.

Plattformsbolag som Uber och Bolt är uppbyggda så att varje chaufför måste starta ett eget åkeri. De tvingas till leasing av bil från ett särskilt bilbolag, som tjänar grova pengar. Chaufförerna tvingas själva betala trängselavgifter, trafikförsäkringar och mobiltelefoner. Tackar man som chaufför nej till en körning som inte känns bra, som känns för lång eller som inte känns ekonomiskt försvarbar blir det en låg rating i appen, och kunderna kommer inte att välja den chaufförens bil. Arbetsdagarna är runt 12–13 timmar långa, och det går att stänga av appen för att tjäna in dagskassan som Uber och Bolt kräver.

Fru talman! Det är oerhört mycket som behöver göras bland dessa plattformsbolag som verkar via apparna. Vi måste reglera antalet taxitillstånd. Det finns en överetablering, som leder till en press nedåt av löner och till försämrade arbetsvillkor.

Vi måste komma till rätta med att Uber och andra företag inte betalar skatt, arbetsgivaravgifter och sociala avgifter i Sverige. Det här är skattefusk och inte något annat. Förhållandena mellan förare, åkare, beställningscentraler och upphandlare är jättekomplicerade och svåra, och de måste utredas.

Kör- och vilotidsreglerna för taxichaufförerna är bristfälliga och leder till ett ökat antal olyckor. Det måste göras bättre kontroller. Vi måste se till att Skatteverket går in och kontrollerar de företag som organiserar förare på det här hemska sättet. Vi måste också ställa krav vid upphandlingar.

Fru talman! Jag tackar för att vi hann med även mitt inlägg före ministrarnas frågestund, och jag yrkar bifall till reservation 16.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 9.)

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Frågestund

Anf. 37 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av utrikesminister Tobias Billström, statsrådet Lotta Edholm, statsrådet Camilla Waltersson Grönvall och landsbygdsminister Peter Kullgren.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Utrikesminister Tobias Billström besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Betyg och vinster i skolan

Anf. 38 AYLIN FAZELIAN (S):

Fru talman! Liberalerna säger sig vilja begränsa de fria vinstuttagen från skattefinansierad skola. Det låter kraftfullt, men förslagen i slottsavtalet är helt tandlösa och välkomnas dessutom av stora skolkoncerner.

Att högerpartierna och SD dessutom vill koppla rätten att ta ut vinst till skolors resultat riskerar att leda till att betygsfusket ökar, inte minst med tanke på att de vinstdrivande skolorna redan är generösa i sin betygsättning.

Min fråga till skolministern är därför: Hur ska ni säkerställa att vinstdrivande skolor inte ökar andelen glädjebetyg i syfte att behålla vinsten?

Anf. 39 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Vi kommer nu att genomföra de största förändringarna på friskoleområdet på 30 år, ända sedan friskolereformen genomfördes. Vi kommer att se till att vi får en fokusering på kvalitet och att det kommunala skolväsendet får betalt för de kostnader det faktiskt har. Vi kommer att införa sanktionstrappor för de friskolor som inte sköter sig. Vi kommer att se till att vi i högre utsträckning genom Skolinspektionen granskar skolor så att de uppfyller de kvalitetskrav man faktiskt kan ha på dem.

Betygsfusket, som ledamoten talar om, är ett stort problem. Ungefär 40 procent av alla elever i årskurs 9 får ett högre betyg i matematik än det som motsvarar deras prestation på de nationella proven ett par månader tidigare. Vi har en stor betygsinflation, och det är ett problem. Därför kommer det nu att tillsättas en utredning kring detta.

Anf. 40 AYLIN FAZELIAN (S):

Fru talman! Bördan att säkerställa skolbolagens rätt till vinst läggs på våra elever och lärare. Min följdfråga är därför: Hur mycket byråkrati och administration tycker Liberalerna att det är rimligt att lägga på vår redan pressade skola och våra redan pressade lärare för att skolbolagen fortsatt ska ha rätt till vinstuttag?

Anf. 41 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Vi kommer nu att tillsätta en utredning om den administrativa bördan för våra lärare i Sveriges skolor. Vi vet i dag att lärare ägnar alldeles för mycket tid åt administration och därmed mindre tid åt att förbereda sina lektioner och undervisa eleverna. Jag ser fram emot att under våren presentera direktiven för den utredningen.

Erkännande av holodomor som folk mord

Anf. 42 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till utrikesminister Tobias Billström. En fråga som är högaktuell för Ukraina är den om narrativet och hur historiska och nutida händelser beskrivs och bedöms, både moraliskt och juridiskt. En sådan händelse är massvälten holodomor i Ukraina 1932–1933, under Stalins välde, då mellan 2,6 och 3,9 miljoner människor dog av politiskt orsakad svält.

I går hölls en minnesstund här i Bankhallen med anledning av händelsen. Allt fler EU-länder erkänner händelsen som folk mord. Totalt har 23 EU-länder och nordiska länder samt Europaparlamentet gjort det.

Utrikesutskottet har vidtagit omfattande informationsinhämtning i frågan från åklagare, myndigheter med flera. Statspraxis och aktuella konstitutionella överväganden ger vid handen att regeringen har goda möjligheter att erkänna händelsen som folk mord. Så min fråga till utrikesminister Billström är om regeringen avser att erkänna holodomor som folk mord.

Anf. 43 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Nej, så här är det, och det tycker jag är viktigt att komma ihåg. Att erkänna folk mord är och har alltid varit en komplicerad fråga, inte minst i relation till den svenska riksdagen, som av tradition inte har gjort detta.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att det alltid finns risker förknippade med att göra detta. Man riskerar att förvandla sig själv till ett parlament som ägnar sig åt att anta resolutioner snarare än att fatta beslut.

Det råder ingen tvekan om att de händelser som Aron Emilsson refererar till har inträffat. Det råder inte heller någon tvekan om att man ur historisk synvinkel mycket väl kan se massvälten i Ukraina som orkestrerad. Men att dra slutsatsen att den svenska riksdagen ska uttala en absolut åsikt därom ställer vi oss tveksamma till från regeringens sida. Det är i många fall bättre att överlåta till historiker att komma fram till slutsatser kring detta än att låta politiker göra det.

Anf. 44 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Jag instämmer i det som utrikesministern menar. Vi har av många olika skäl kommit fram till att statspraxis och aktuella konstitutionella överväganden ger vid handen att detta snarare är en fråga för regeringen än för riksdagen. Därför går min fråga just till regeringen. Det är runt om i Europa och även i vårt närområde i stor utsträckning regeringar och domstolar som har fattat denna typ av beslut. Det är ett viktigt övervägande och medskick att denna möjlighet är god för regeringen. Min fråga är därför om ministern vill verka för detta inom EU-kretsen.

Anf. 45 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Begreppet folkmord definieras bland annat i FN:s folkmordskonvention från 1948 och också i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen från 1998. Det är i denna bemärkelse en juridisk term med ett klart definierat innehåll. Att finna ett sådant brottsligt uppsåt förutsätter en bevisbedömning som rättsliga instanser är bäst lämpade att göra.

Därför är det viktigt att komma ihåg att denna princip har inneburit att händelser som ligger långt tillbaka i tiden inte har kunnat rättsligt kategoriseras som folkmord. Efter Förintelsen är det egentligen bara brott i Rwanda och forna Jugoslavien som har betecknats som folkmord av internationella domstolar. Det här är goda argument för att vara försiktig med detta.

Utlänningslagen och LVU

Anf. 46 FRIDA TÅNGHAG (V):

Fru talman! Jag vill fråga statsrådet Camilla Waltersson Grönvall om hon tänker agera i frågan om att utlänningslagen står över LVU. Frågan blev högst aktuell i februari, när Julia, nio år, skulle utvisas, trots placering enligt LVU.

När ett barn placeras med stöd av LVU är det för att föräldrarna inte är lämpliga. Det förekommer ofta våld, missbruk och brist på omsorg. Ett barn har rätt till en trygg uppväxt, med trygga vuxna – det tror jag att vi är överens om.

Vänsterpartiet har lyft frågan 2008, 2011 och nu 2023. Inget har hänt på över 15 år. Tidigare var inte barnkonventionen lag; det är den nu.

Ämnar statsrådet korrigera detta fel och ändra lagen så att barn inte utvisas tillsammans med föräldrar som vi bedömer som olämpliga att ta hand om dem, eller till ett land de aldrig har varit i med ett språk de varken talar eller förstår?

Anf. 47 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Att vara socialtjänstminister innebär ju också att vara barnrättsminister. På detta område har regeringen nu påbörjat ett högt prioriterat arbete med att göra någonting som hittills inte har varit tydligt i svensk lagstiftning, nämligen att göra barn till egna rättighetsbärare. Det är ett arbete som har påbörjats här i riksdagen, bland annat i samarbete med Vänsterpartiet i socialutskottet. Det finns en kraftfull majoritet för att driva dessa viktiga förändringar i svensk lagstiftning vidare.

Det pågår en rad arbeten, ska jag säga, där just detta med barnet som egen rättighetsbärare kommer att få en stor påverkan, men där är vi bara i början, så i den frågan kommer vi att få återkomma.

Anf. 48 FRIDA TÅNGHAG (V):

Fru talman! Frågan var ändå om statsrådet håller med mig om att det är ett systemfel som lagen är utformad i dag. Den fungerar ju inte. Det ser vi genom exemplen med Julia och andra barn som har drabbats. Det finns många exempel där barn tvingas umgås med och träffa sina förövare.

I den här typen av fall blir det lite absurt. Dessa barn blir helt utlämnade till sina föräldrar, som vi vet inte är lämpliga, samtidigt som de skickas till länder där vi i vissa fall inte kan säkerställa att det finns ett fungerande skydds nät som kan fånga upp dem.

Anf. 49 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det sker just nu inom en rad områden ett kraftfullt arbete när det gäller att föra fram barn som egna rättighetsbärare. Umgängesrätt är ett exempel på sådant som ingår i remisshanteringen av den viktiga utredning som kom för några veckor sedan.

Det är viktigt att lyfta fram att det i flera avseenden och på flera områden – bland annat när det gäller skyddat boende, där barn i dag saknar egna rättigheter och inte får fatta egna beslut – sker ett stort arbete. Vi kommer att återkomma i de här frågorna.

Långsiktiga regler för drivmedel

Anf. 50 STINA LARSSON (C):

Fru talman! Det framgår med all tydlighet att regeringen inte har någon ambition för att begränsa klimatförändringarna. Vår jordbruks- och skogs- politik har stor betydelse för klimatutsläppen, och jag vänder mig därför till landsbygdsministern. Vi kan ju inte ställa om hela transportsektorn till elektrifiering över en natt. Därför måste det finnas andra alternativ.

Sverige har fantastiska möjligheter att producera förnybara bränslen från jord och skog. De gröna näringarna och svensk industri är beredda till stora satsningar. Men regeringen ger inga svar på de långsiktiga spelreglerna. Vi behöver få svar när det gäller reduktionsplikten.

Därför frågar jag ministern: När kan vi och industrin få besked om långsiktiga spelregler för förnybara drivmedel, och på vilket sätt säkerställer vi att industrin vågar göra dessa investeringar?

Anf. 51 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan, som kom väldigt lägligt! I går tog jag å regeringens vägnar emot bioekonomiutredningens första delbetänkande, som behandlar just biodrivmedelsproduktion i Sverige. Precis som ledamoten säger har vi ju stor potential i våra restprodukter från skogen och andra jordbruksnäringar som kan göra att vi kan ställa om vår transportsektor på ett bra sätt. Jag tog emot den utredningen i går. Den kommer att beredas enligt gängse rutiner i Regeringskansliet, och vi kommer att återkomma i frågan.

Anf. 52 STINA LARSSON (C):

Fru talman! Jag har också läst förslaget i delbetänkandet om vad man kan göra för de förnybara drivmedlen. Men vi behöver få svar på denna fråga nu. Vi kan inte vänta.

Jag hade väl inte väntat mig ett besked med ett tydligt tidsperspektiv här i dag. Men reduktionsplikten är central, och min följdfråga blir: Kommer landsbygdsministern och regeringen att vika ned sig för Sverigedemokraternas krav om att slopa reduktionsplikten helt och hållet, eller vad tycker regeringen?

Anf. 53 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Nej, men det som regeringspartierna och samarbetspartiet är överens om är att vi ska minska reduktionsplikten. Jag förstår att ni tar det till intäkt för att vi inte bryr oss om frågan. Men vi kan också konstatera att den politik som Sverige förde vad gäller reduktionsplikten gjorde att vi till ett väldigt högt pris dammsög hela Europas produktion och även andra delar av världens produktion av biodrivmedel. Vi vill få igång en produktion i Sverige. Vi har inga som helst problem med biodrivmedel i tankarna, men vi måste få igång en produktion, så att produkten finns i Sverige först.

Inkludering av unga i samhället

Anf. 54 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! I tisdags lanserade Prinsparets stiftelse rapporten *Värdet av att vara sig själv* under ett seminarium där bland annat skolminister Lotta Edholm deltog. Där var också Majken Messelt, prao här i riksdagen, och jag själv med och lyssnade.

Värdet av att vara sig själv är på ett personligt plan ovärderligt, men det kan också mätas i kronor och ören. Rapporten handlar om hur skola, högre utbildning och arbetsliv förmår att inkludera neurodivergenta, alltså personer med neuropsykiatriska funktionsvariationer eller dyslexi. Och det lyckas vi inte särskilt bra med. Kostnaderna är enorma: 67 miljarder kronor.

I rapporten framgår att lärare och specialpedagoger inte har tillräckligt med kunskap. Forskarna i panelen berättade att det finns kunskap, men den når inte ut. Majkens och min fråga till skolministern är: Vilka åtgärder kommer skolministern att vidta för att unga ska kunna inkluderas och bidra till samhället?

Anf. 55 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Tack, Camilla Hansén, för frågan! Det är en stor och viktig fråga som Camilla Hansén lyfter: Hur ser vi till att skolan är bättre rustad för att möta de elever som har till exempel olika typer av NPF-diagnoser?

Jag tror att vi måste göra en mängd olika saker. Till exempel måste vi satsa mer på speciallärare i våra skolor. Därför ökar nu regeringen bidragen till att utbilda fler speciallärare och möjligheterna för kommunerna, huvudmännen, att anställa fler speciallärare. Vi måste också öka kompetensen generellt, både i lärarutbildningen och bland dem som redan jobbar i svensk skola. Det finns mycket att göra på det här området.

Anf. 56 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Tack, skolministern, för svaret! Varje år börjar barn i förskolan och går vidare i lågstadiet. Ungdomar börjar i gymnasiet, och unga vuxna går ut i arbetslivet eller till högre studier. Kunskap behöver spridas nu.

Det vi vet är att de personer som vi kan kalla neurodivergenta inte i lika hög grad är med och tar dessa kliv. Vi behöver insatser nu. Då blir min fråga: Hur kommer utbildningsministern och regeringen att stärka skolans finansiering redan nu i vårbudgeten?

Anf. 57 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag kommer inte i dag att spekulera om vårbudgeten, naturligtvis. Däremot kan jag konstatera att satsningen i den ordinarie budgeten för budgetåret 2023 är den största statliga satsningen på svensk skola på 30 år. Vi gör mycket nu, men vi måste göra mer. Jag skulle särskilt vilja lyfta fram satsningen på fler speciallärare och fler mindre undervisningsgrupper i svensk skola.

Ungas psykiska ohälsa

Anf. 58 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går till skolminister Lotta Edholm.

Jag har en praoelev hos mig nu, Selma, 15 år, från Göteborg. Jag frågade henne: Vad är mest aktuellt i skolan kring dig och dina kompisar – vad är det ni tänker mest på? Tyvärr svarade hon: den psykiska ohälsan.

Det är tråkigt att få det svaret, förstås. Stress och ångest är faktiskt bland ungdomar mellan 13 och 18 år något som nästan hälften känner av. Det är stress kring skolan och stress kring tillvaron i allmänhet. Många känner en otydlighet kring betygen och de krav som ställs, men man känner också en oro för att man inte är perfekt som människa.

Därför vill jag fråga skolministern: Vad gör regeringen för att få dessa ungdomar att må bättre i skolan?

Anf. 59 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Det råder ingen tvekan om att den psykiska ohälsan ökar. Det är inte bara ett fenomen här i Sverige utan någonting som vi ser i hela västvärlden. Men detta är ingen tröst för de barn och ungdomar som mår dåligt i dag, och det är klart att det finns mängder av förklaringar till det. Sociala medier, till exempel, är en förklaring. Men som ledamoten lyfter fram kan en annan faktor vara detta med betygshets, som till viss del beror på att betygskriterier, kursplaner, ämnesplaner och så vidare är alldeles för otydliga.

Regeringen kommer så småningom att tillsätta en utredning som kommer att behandla bland annat just kursplanernas och ämnesplanernas utformning så att det blir lättare för elever att veta vad de faktiskt ska kunna för att få ett visst betyg.

Anf. 60 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, skolministern, för svaret! Jag hoppas att Selma och hennes kompisar blir nöjda med att höra vad som kommer framgent. Men jag tänker också på att man måste förebygga. Vi vill ju inte att den psykiska ohälsan ens ska uppstå. Man pratar mycket om vad man ska göra åt detta, men jag undrar också hur vi kan förebygga. Har skolministern några tankar om hur vi kan förebygga, så att unga slipper drabbas av psykisk ohälsa?

Anf. 61 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Först och främst är det väl så att det inte bara handlar om skolan, utan det är ett samhällsfenomen. Jag tror att vi alla i denna kammarare ibland funderar på dessa frågor: Hur kommer det sig att den psykiska ohälsan i stor utsträckning verkar öka? Hur kommer det sig att suicid inte minskar i de allra yngsta åldersgrupperna?

Jag tror att skolan är en viktig del i detta, men den är inte allt. Det måste vi också komma ihåg.

Jordbruket och klimatet

Anf. 62 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Min fråga är till landsbygdsminister Peter Kullgren. Jag träffar väldigt många jordbrukare under mina resor i hela landet. De är verkligen värda vårt stora tack och vår beundran för deras stora och viktiga arbete som gör att vi kan få mat serverad på bordet.

För många är det ett arbete 24/7, alla dagar i veckan. Det som jag får till mig är att många uttrycker sin oro över att jordbruket i dag anklagas för att vara en stor miljöbov. Våra medier verkar driva den agendan. Exempelvis sa en reporter i ett inlägg för ett tag sedan: Förut talade vi om flygskam, men nu talar vi om bondeskam. Och i ett radioprogram ifrågasattes kornas existens.

Hur ser landsbygdsministern på detta?

Anf. 63 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag kan väl konstatera att man kan bli ganska brydd över debatten och över hur frågan om svenskt jordbruk, inte minst frågan om nötköttsproduktion och mjölk, beskrivs och behandlas.

Detta är svenska livsmedel som har en central roll i vår folkförsörjning men också i den matkultur som vi har i detta land. Det är viktigt att konstatera att kor ger oss näringsriktig mat genom att vi får mjölk och kött. Mjölk innehåller nästan alla de näringsämnen som vi behöver få i oss dagligen. Men kor är också avgörande för den biologiska mångfalden. Betande djur ger öppna och artrika landskap.

Och kor mår faktiskt bra i Sverige. Vi har högt ställda djurhållningskrav, och de svenska bönderna använder minst antibiotika i hela Europeiska unionen. Korn bidrar också till matproduktionen genom att de äter sådant som vi människor inte kan äta.

Alla näringar måste tåla kritik, men det är klart att det måste vara relevans i kritiken.

Anf. 64 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag har under sju år haft mjölkens dag här i riksdagen – det blir en sådan också i höst. Våra svenska mjölkkor och nötköttsproduktionen står mig väldigt nära. Sveriges kor får just nu väldigt mycket skuld för det mesta. Faktiskt ifrågasätts kornas existens. Men statistiken är tydlig. För 100 år sedan fanns det 2 miljoner kor. I dag finns det 500 000. Vi kan jämföra med att det på 50-talet fanns 50 bilar och att det i dag finns 5 miljoner bilar. Är allt kossans fel?

Anf. 65 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Nej, det tror jag inte. Jag tror att jordbruket måste ses som en del av lösningen på de klimatproblem som vi de facto har. Jordbruket ska ta sitt ansvar och ska ställa om. Stora delar av jordbruket är redan mycket cirkulärt, och det som inte är det ska vi försöka att få ännu bättre.

För mig går den globala klimatomställningen och en ökad svensk konkurrenskraft i produktion hand i hand. Och det är givet den goda djurhållning vi har i Sverige, givet avsaknaden av fossila källor i vår energiproduktion och givet den låga antibiotikaanvändning som svenska bönder har.

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Utsatta barn i samhällsvård

Anf. 66 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Statens låsta boenden är ett totalt haveri. Jag saknar numera helt förtroende för Sis generaldirektör, och det beror på att de larmrapporter om våld och sexuella övergrepp på redan utsatta barn inte kommer från Sis ledning utan från barnrättsorganisationer. Och trots alarmerande fakta på bordet som även omfattar kritik från FN:s barnrättskommitté, JO och Ivo saknar ledningen krisinsikt och förmåga att hantera den allvarliga situationen.

Under hela förra mandatperioden var Liberalerna tydliga med att det krävs en extern granskning – utan något intresse från regeringens sida. Därför blir det märkligt och näst intill ovärdigt att MP nu vill lägga ned statens låsta boenden. Vi förstår alla att utan underlag och plan för vad vi ska göra i stället är det omöjligt. Det handlar om underlag som MP vid makten vägrade ta fram. Men problemet kvarstår. Barn lider här och nu. Och nu undrar jag hur statsrådet ser på arbetet framöver när det gäller utsatta barn i samhällsvård.

Anf. 67 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Blom, för en väldigt viktig och angelägen fråga! Jag vill också tacka så mycket för det genuina engagemang som ledamoten har och det långvariga arbete som ledamoten har lagt ned på detta. Vi har haft förmånen att driva detta tillsammans, bakåt i tiden, i socialutskottet – också tillsammans med många andra partier, ska sägas.

Låt oss säga det uppenbara: Barn och unga i samhällets vård får i dag inte det stöd som de ska ha och som de förtjänar. Jag vill vara jättetydlig med att övergrepp inte ska förekomma. Övergrepp ska absolut inte förekomma på barn och unga som befinner sig i samhällets vård.

Vi konstaterar att barnets rättigheter inte är tydliga i svensk lagstiftning. Det är något som vi nu skriver fram. Vi behöver ha barn som egna rättighetsbärare, och vi behöver ha underlag och plan för att ta ett samlat grepp om all vård och behandling som omfattar utsatta barn.

Prot. 2022/23:84

30 mars

Frågestund

Anf. 68 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Efter den senaste rapporten om sexuella övergrepp på Sis var generaldirektören ute och pekade bland annat på att det skulle införas en intern klagomålsfunktion. Men Liberalerna anser inte att det är tillräckligt. Liberalerna ser ett behov av att införa en extern, oberoende klagomålsfunktion för att redan utsatta barn som utsätts eller som riskerar att utsättas när de är placerade ska mötas av rätt personer som tar deras vittnesmål på största allvar. Hur ser statsrådet på det?

Anf. 69 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Detta är en fråga som inte minst FN:s barnrättskommitté lyfter som en viktig fråga. Jag hade möjligheten att vara med vid just den dialog som Sverige hade i Genève med barnrättskommittén. Detta är en fråga som vi behöver lyfta. Det är viktigt att Sis själva jobbar med detta, men det är också viktigt att vi ser det som nu framkommer i flera rapporter: att barn och unga inte upplever att de blir lyssnade till. Det kräver ett annat slags funktion, och det kommer vi att återkomma med.

EU-domstolens prövning av Ungerns hbtqi-lag

Anf. 70 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Min fråga går till utrikesminister Tobias Billström. För två år sedan, under 2021, presenterade Ungern en lagstiftning som förbjuder vad man kallar för homosexuell propaganda. Det handlar om att göra det olagligt att skildra hbtqi-personer i offentligheten. Det är en lagstiftning som misstänkliggör och stigmatiserar hbtqi-personer.

EU-domstolen har valt att pröva om lagen är förenlig med EU:s fördrag och med de grundläggande rättigheterna. Stämningen stöds av ett stort antal länder. Även Europaparlamentet står bakom stämningen.

Ungern är ett land som exempelvis många sverigedemokratiska politiker har som förebild. Landet har under Fidesz blivit ett exempel på när den nationalistiska värdekonservativa högern offrar friheter och rättigheter. Jag vill därför fråga utrikesministern hur han ser på stämningen av Ungern och om regeringen och utrikesministern tydligt kommer att ställa sig bakom denna stämning i både ord och handling.

Anf. 71 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Att Sverige är en stark röst för hbtq-personers rättigheter är välkänt, och regeringen anser att det är angeläget att även Sverige, precis som flera andra medlemsstater, intervenerar i målet till stöd för kommissionen.

Arbetsvillkoren för personliga assistenter

Anf. 72 ANNA-LENA BLOMKVIST (SD):

Fru talman! Flera intresseorganisationer för personer med behov av assistans har på senare tid när vi mött dem tagit upp en rad utmaningar och stora problem som finns inom funktionsrätten.

Det blir allt svårare att hitta personliga assistenter, och en av de största orsakerna är avtal med osäkra och otrygga villkor. Låga schablonersättningar gör att lönerna ligger lågt och pengarna inte räcker till, och det generella löneläget släpar sedan flera år efter. På arbetsmarknaden för privatanställda personliga assistenter är godtyckliga uppsägningar, otydliga övertidsersättningar och tvivelaktiga anställningsformer vardag.

Detta medför ett oroväckande och växande problem att hitta personal med kompetens som vill arbeta som assistent.

Hur avser ministern och regeringen att säkerställa kompetensförsörjning av personliga assistenter utan att tulla på valfriheten att människor själva får välja assistent?

Anf. 73 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar kammaren för ännu en viktig och angelägen fråga.

Jag är glad att jag har möjligheten att ha en god dialog med de olika aktörerna inom området funktionshinder och personlig assistans. Det handlar om såväl brukare som de aktörer som anordnar assistans.

LSS och personlig assistans var en reform som kom till under en borgerlig regering. Den är i grund och botten en frihetsreform, som vi verkligen värnar och vill vara med och utveckla. Jag har därför bjudit in alla olika parter till dialog för att se hur vi kan hitta vägar framåt för tryggare och bättre arbetsvillkor, så att vi får behålla den mångfald och valfrihet vi alla strävar efter ska finnas kvar.

Det är med långsiktig hållbarhet, rättssäkerhet och legitimitet vi driver dessa frågor vidare. Jag ser att vi har problem i fler välfärdsyrken, men här är det viktigt att tillsammans hitta en väg framåt.

Sveriges relation till Ungern

Anf. 74 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi får se om vi får ett längre svar om Ungern nu.

I förra veckan debatterade riksdagen och tog beslut om ett svenskt Nato-medlemskap. Då varnade jag för risken att Turkiet och Ungern skulle försöka fortsätta att stoppa den svenska ansökan eftersom vi har varit kritiska mot deras syn på demokrati och rättsstatens principer.

Det är nu tydligt att Ungern har kopierat den turkiska spelboken då man i går kom med en kravlista med tre ganska diffusa krav på den svenska regeringen gällande den ungersk-svenska relationen. Man namngav till och med tre personer vars uttalanden man var kritisk till: statsminister Ulf Kristersson, den moderata EU-ministern Jessika Roswall och Vänsterpartiets EU-parlamentariker Malin Björk.

Hur ser utrikesministern på de ungerska kraven? Tänker han avvisa dem, eller ser han någon form av förhandling med Ungern framför sig? Kommer Sverige vara tydligt med att rättsstatens principer gäller och att konditionalitet gäller för ungerska EU-medel?

Prot. 2022/23:84

30 mars

Frågestund

Anf. 75 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag svarade på detta publikt i går, så jag tror att Håkan Svenneling är väl införstådd med Sveriges position. Jag har dock inget emot att repetera den, för det är viktigt att detta även kommer kammaren och kammarens protokoll till del.

Sverige liksom EU har tidigare riktat kritik mot Ungern i frågor om rättsstaten, och därför välkomnar vi att den ungerska regeringen i sin dialog med EU har aviserat reformer för att stärka rättsväsendets oberoende.

Vi vill givetvis gärna fördjupa denna dialog, men jag vill samtidigt vara tydlig med att vi inte kommer att göra avkall på den kritik vi har riktat mot Ungern.

Vi ser det inte kopplat till vår Natoprocess, utan vi ser det som en fråga där EU-kommissionen har ansvaret för att driva synpunkterna.

Låt mig också repetera för kammaren det jag sa i går om att jag noterar att Finland har riktat samma kritik mot Ungern som Sverige har gjort. Det har också många andra medlemsstater. Eftersom Finlands ansökan kunde ratificeras av det ungerska parlamentet bör också Sveriges ansökan kunna ratificeras.

Digitala läromedel

Anf. 76 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Lotta Edholm och jag är överens om att det är helt avgörande att barn får lära sig att läsa och skriva, och då är böcker viktiga. Det är också viktigt att lära sig att skriva för hand. Det analoga och det fysiska har en del fördelar. Men världen är också digital, och den värld som våra elever kommer att leva i är digital, vilket eleverna måste förberedas för.

När regeringen nu går i kamp mot digitaliseringen av skolan finns det en risk att Liberalerna än en gång, precis som under Björklund, går på lite enkla påståenden i stället för genomtänkta strategier för hur digitala lösningar kan användas för att ge bästa möjliga resultat i skolan.

Det finns utan tvekan dåliga digitala tjänster; det behöver vi inte diskutera. Den skolplattform som statsrådet tidigare svarade för är nog det tydligaste exemplet på riktigt dålig digitalisering i skolan.

Men det finns också bra exempel. Därför frågar jag statsrådet Edholm: Vilket är enligt henne det absolut bästa digitala läromedlet i svensk skola, och hur kan det användas ännu mer och bättre för att stärka svensk skola?

Anf. 77 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag liksom många andra i Sverige är bekymrade över all tid som barn och ungdomar sitter framför skärmar. Vi börjar se att det får negativa konsekvenser, inte minst när det gäller den psykiska ohälsan. Samtidigt har Sverige färre läroböcker i skolan än vad jämförbara länder har. Denna utveckling har skett samtidigt, det vill säga mer och mer skär-

mar och färre och färre böcker i svensk skola. Regeringen gör därför en stor satsning på läromedel som är professionellt framtagna.

Precis som ledamoten säger finns det en digital utveckling som vi inte kommer ifrån och som barn och elever måste kunna möta. Det är viktigt. Men just nu skulle jag säga att det största problemet är bristen på riktiga läromedel i svensk skola.

Israels rättstillämpning i ockuperade områden

Anf. 78 BASSEM NASR (MP):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Tobias Billström.

Israel har i ockuperade områden parallella rättssystem som baseras på etnicitet. Om ett israeliskt barn kastar sten mot en palestinier i en bosättning hamnar hen i en civil domstol, med alla de rättigheter som det innebär, exempelvis rätt till juridiskt ombud. Om ett palestinskt barn i samma bosättning gör motsvarande hamnar hen i stället i en militär domstol, med obegränsad häktningstid och utan kontakt med föräldrar och juridiskt ombud före rättegång.

På vilket sätt agerar regeringen för att bekämpa denna odemokratiska ordning och skydda de palestinier, i synnerhet barn, som faller offer för denna israeliska orättvisa?

Anf. 79 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Sverige och EU ser med stor oro på det ökade våldet som inneburit stigande dödssiffror på bägge sidor, inte minst bland minderåriga.

Vi står givetvis upp för Israels legitima säkerhetsbehov, men dödligt våld får endast användas när det är nödvändigt, i linje med folkrätten.

Vi fördömer på samma sätt de urskillningslösa terroristattacker som har ägt rum plus den återkommande urskillningslösa raketbeskjutningen från terroristorganisationer i Gaza.

Det är viktigt och centralt att Israel och Palestina nu agerar för att de-escalera denna situation. De behöver upprätthålla ömsesidig dialog och undvika agerande som strider mot folkrätten, förhöjer konfliktnivån och dessutom undergräver förutsättningarna för en tvåstatslösning. Det är viktigt att säkerhetsarbete mellan Israel och Palestina fortsätter.

Sveriges och EU:s folkrättsgrundade politik för en framförhandlad tvåstatslösning ligger fast. Det finns ingen annan hållbar lösning på den israelisk-palestinska konflikten.

Försörjningsstödet och krav på heltidssysselsättning

Anf. 80 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Att återupprätta arbetslinjen är en av de absolut viktigaste uppgifterna för den moderatledda regeringen. Det är viktigt av många anledningar för såväl enskilda individer som samhället i stort. Med utanförskap och bidragsberoende kommer nämligen höga kostnader och stora problem. Bara kostnaden för ekonomiskt bistånd uppgår till över 15 miljarder per år, och forskning visar tydligt att ett långvarigt bidragsberoende ökar risken för ohälsa.

För att återupprätta arbetslinjen krävs en lång rad reformer. Det krävs sänkta skatter och bidragstak så att det alltid lönar sig bättre att arbeta än att leva på bidrag. Det är också viktigt att säkerställa att den som är i bidragsberoende inte passiviseras.

Hur arbetar regeringen vidare, socialtjänstministern, med det moderata förslaget om att ställa krav på heltidssysselsättning för den som lever på försörjningsstöd?

Anf. 81 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

I dag har Sverige EU:s fjärde högsta arbetslöshet. Allt fler människor befinner sig allt längre tid i arbetslöshet. Man har svårt att komma ut ur bidragsberoendet. Det här vet vi leder till utanförskap, och det leder till fattigdom. De som alltid drabbas hårdast är just barnen.

Barn behöver få se sina föräldrar gå till arbetet. Vi vet att vi annars riskerar att utanförskapet i än högre grad går i arv. Därför behöver vi stötta de vuxna som har arbetsförmåga, som i dag går på bidrag, att komma i arbete. Att människor ska gå från bidragsberoende till arbete är en av regeringens mest prioriterade frågor, och det är i grunden en frihetsfråga.

Hot mot socialtjänstens personal

Anf. 82 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Den islamistiska desinformationskampanj som pågår mot Sverige med anklagelser om att svensk socialtjänst omhändertar muslimska barn som en del av en kamp mot islam har fått hoten mot socialtjänsten att öka. Socialsekreterare filmas, och adresser läggs ut. I vissa fall handlar det om uppmaningar till grovt våld, till och med att skjuta socialsekreterare eller kidnappa deras barn.

70 procent av socialsekreterarna i våra utsatta områden har råkat ut för hot eller våld. Det är många människor och familjer vars trygghet påverkas av situationen.

Vilka åtgärder vidtar regeringen för att stärka tryggheten för medarbetarna och för att motverka kampanjen?

Anf. 83 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det ledamoten lyfter upp är i grunden ett hot mot våra demokratiska institutioner. Det som är ett hot mot vår viktiga socialtjänstpersonal är ytterst ett hot mot att vi gör allt vi kan från samhällets sida för att skydda våra mest utsatta barn och unga. Där har regeringen nu tagit ett samlat grepp runt frågan. Myndigheter arbetar sida vid sida för informationsutbyte och enskilda åtgärder.

Socialstyrelsen har fått ett annat uppdrag för att möta desinformationskampanjen där den försiggår, nämligen i sociala medier. Justitiedepartementet jobbar på en rad olika lagförslag för att stötta socialsekreterarna, bland annat med vakter och dylikt i kommunalhusen. Det handlar också om att Myndigheten för psykologiskt försvar tar ett samlat grepp runt detta.

Vi kommer att återkomma med fler åtgärder eftersom det här är en mycket viktig fråga.

Friskolornas betygsättning

Anf. 84 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! I frågestunder, anföranden och debatter har jag tagit tillfället i akt vid ett flertal tillfällen att lyfta fram min bakgrund som lärare. Det är en yrkestitel jag bär med stolthet.

Dock är jag inte lika stolt över det världsunika skolsystem vi har i Sverige, vars problem lyfts upp gång på gång, internationellt, i medier, i debatter här i kammaren och i rapporter.

När jag tog min lärarexamen 2011 fick jag möjligheten att kombinera två olika lärartjänster; en på en kommunal skola och en på en gymnasiefriskola. I efterhand fick jag reda på att alla mina F hade ändrats av rektorn till minst betyget E – detta utan min vetskap och utan att ta diskussionen med mig och min profession. Jag tror att alla som sitter här och alla som lyssnar hemma kan lista ut vilken av skolorna det skedde på.

Jag har följande fråga till statsrådet Edholm: Hur ser statsrådet på att friskolorna är värst när det kommer till att sätta högre betyg än vad som förtjänats?

Anf. 85 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tackar för en viktig fråga.

Betygsinflationen och felaktigt satta betyg är ett hot inte bara mot enskilda elever som riskerar att få fel betyg och kanske komma in på högre utbildning trots att de inte har kunskaperna, utan de är också ett hot mot Sverige som en nation som bygger på innovation och kunskap. Vi måste komma till rätta med detta. 40 procent av alla elever får ett högre betyg i årskurs 9 i matematik än vad de har presterat på de nationella proven.

Detta kommer att utredas, och vi kommer att se över möjligheten att i större utsträckning koppla betygsättningen till resultaten på de nationella proven. Men det behövs också andra åtgärder. Det behövs stora åtgärder inom friskoleområdet, och det behövs också åtgärder när det gäller betygsriterier, läroplaner, kursplaner och ämnesplaner.

Faktakunskaper i skolan

Anf. 86 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Min fråga går till skolminister Lotta Edholm.

Det finns en stark kritik mot att nuvarande kursplaner fokuserar på argumenterande texter och analyser snarare än faktakunskaper. Resultatet av detta är inte bara att elever går miste om viktiga ämneskunskaper utan även att betygen fokuserar på annat än vad eleverna faktiskt kan och har lärt sig. Risken för svepande bedömningar är alltså uppenbar.

Hur ska elever kunna förstå och analysera olika fenomen om de saknar basal kännedom om dem? Alla förstår att man först måste lära sig en mängd fakta för att sedan kunna göra analyser.

I grundskolan ska faktakunskaper utgöra en grund för både undervisning och betygsättning. Den elev som kan sin kurslitteratur ska naturligtvis få högsta betyg. Fokus på faktakunskaper ska leda till flit och därmed ge höga betyg.

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att kursplanerna ska fokusera mer på fackkunskaper?

Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Det här är en av de mest brännande frågorna i svensk skoldebatt just nu. Många elever och föräldrar är kritiska mot de kursplaner som fokuserar på sådant som inte går att lära sig – så att säga.

Vi kommer att ta initiativ, inte i år men förhoppningsvis nästa år, till en bred utredning som rör kursplaner och läroplaner. Jag instämmer i mångt och mycket i det som ledamoten säger, till exempel att vi behöver kursplaner som faktiskt bättre speglar det eleverna kan eller inte kan. Jag ser fram emot detta så småningom.

Förbud mot burar i äggindustrin

Anf. 88 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsministern om förbud mot burar inom svensk äggindustri. Det är något som Vänsterpartiet under flera år har föreslagit.

I svar på en skriftlig fråga jag har ställt tidigare menar ministern att det inte finns något behov av att föregå den översyn av lagstiftning som pågår på EU-nivå. Jag hävdar att det tvärtom vore bra om Sverige kunde visa framfötterna i frågan och föregå med gott exempel i EU. Sverige bör fortsätta att vara ett föregångsland för en stark djurvälstånd.

Kan ministern tänka sig att ändra sin ståndpunkt i frågan?

Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Sverige ska ha, och har, ett högt djurskydd. Vi har gått före på många områden, och vi kommer troligtvis att fortsätta att göra det. Samtidigt ska man ha i beaktande att vi inte kan springa hur långt före som helst, och det är därför som vi lägger stor kraft från regeringens sida, och från min sida personligen, primärt i jordbruks- och fiskerådet, på att göra en kraftfull översyn och förändring av hela EU:s djurskyddslagstiftning. Det är bra för djuren och livsmedelsproduktionen, och det är bra i arbetet mot den höga antibiotikaanvändningen i vissa länder. Vidare är det bra för svensk konkurrenskraft.

Skattebefrielse för biogas

Anf. 90 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Fru talman! År 2020 godkände EU-kommissionen en förlängning av Sveriges skattebefrielse för biogas. Det gjorde att många transportföretag valde att satsa på biogaslastbilar, både för att de är fossilfria och för att fler kunder var intresserade av gröna transporter.

Nu rivs Sveriges skattebefrielse upp efter en dom i EU-domstolen, vilket innebär att företagen får en prisökning på drivmedel med nästan 5 kronor vid pump – en ökning upp till 1 000 kronor för en full tank. Det är ett dråpslag för företagen, som är beroende av långsiktiga spelregler. Dessutom finns det risk för stora retroaktiva skattesmållar.

Nu finns det möjlighet att snabbt återuppta skattebefrielsen. Detta klubbades i EU för bara någon vecka sedan. Därför är min fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren hur regeringen kommer att verka för att så snabbt som möjligt återställa full skattebefrielse av biogas och hur regeringen tänker säkerställa att svenska biogasproducenter slipper få återkrav på redan beviljad skattebefrielse.

Anf. 91 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Först vill jag konstatera att det är en mycket olycklig situation som vi hamnat i. Men att driva den här processen genom överklaganden och så vidare skulle, som också kommunicerats, inte vara fruktsamt.

Med det sagt vill jag också konstatera att det primärt är finansministern och energiministern som har hanterat den här frågan. Men det är ju i jordbruket som vi har stor potential för att öka produktionen av grön biogas, så det är klart att det är av största vikt även ur mitt politikområdes perspektiv att det blir en så snabb lösning som möjligt på den uppkomna situationen.

Därför har vi bland annat formulerat skrivelser till kommissionen. Vi har också haft bilaterala kontakter med kommissionen, och vi hoppas på en så snabb lösning som möjligt så att det här ska klaras ut.

Åtgärder för att förebygga nya pandemier

Anf. 92 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Det blev lite förvirrad stämning här tidigare under frågestunden. Därför vill jag inleda med att säga att de här utsläppen absolut inte är kossans fel. Däremot står den globala animalieindustrin för 14 ½ procent av de globala växthusgasutsläppen, så det är viktigt att vi kommer åt de utsläppen också.

Tidigare i dag hade Miljöpartiet kallat landsbygdsministern till miljö- och jordbruksutskottet för att få svar på hur regeringen tänker verka för att förebygga och förhindra nästa stora pandemi. Det är nämligen så att fågelinfluensan befinner sig i ett helt nytt läge i Europa, och minkfarmerna beskrivs av forskare som en tickande bomb.

Min fråga är om regeringen har några konkreta planer alls utifrån det här nya läget för att förhindra att vi får en ny pandemi.

Anf. 93 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Mycket riktigt var vi inbjudna till miljö- och jordbruksutskottet i dag för att diskutera den här frågan. Tyvärr fick jag hastigt förhinder, men jag vet att ni fick en bra föredragning ändå.

Smittskydd och djurskydd är en högt prioriterad fråga för den här regeringen och har varit det också för tidigare regeringar. Vi har en stark djurskyddslagstiftning som omfattar även minkar.

Vi fick under 2020 hantera en helt ny zoonos i djurpopulationen, nämligen sars-cov-2 hos mink. Utbrottet belyste behovet av myndighetsövergripande kommunikation och samverkan. Men som konkret svar på ledamotens fråga pågår det för närvarande inget arbete i Regeringskansliet som innebär näringsförbud för den här sektorn – eller någon annan sektor heller, för den delen.

Stöd till barn i skyddade boenden

Anf. 94 JOANNA LEWERENTZ (M):

Fru talman! Rätten att skyddas från sin förövare, en partner som är våldsam, är självklar för oss alla, och skyddade boenden är en mycket viktig insats för att brottsoffer ska våga ta det första steget för att lämna en våldsam och destruktiv relation.

Det vi absolut inte får glömma i de här situationerna är barnen – barn som har bevittnat att en förälder blir misshandlad, barn som i värsta fall själva blivit utsatta för våld, barn som också själva är brottsoffer.

I dag beviljas barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ofta ingen egen insats. De löper därför risk att gå miste om den vård eller det stöd som de kan vara i behov av utifrån den fruktansvärda livssituation som de befinner sig i.

Min fråga går till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall. Vad ämnar statsrådet och regeringen göra för att säkerställa att även barnen får behovet av skydd, vård och stöd tillgodosett?

Anf. 95 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar så mycket för en väldigt viktig fråga.

Ja, i dag är det precis som ledamoten beskriver. När kvinnor – för det är oftast kvinnor vi pratar om – flyr för sina liv från män som slår dem ses barn i dag som medföljande, som tillhörigheter till sina föräldrar, och det saknas beslut kopplade till just de enskilda barnen.

Vi ser i fråga efter fråga att det trots att barnkonventionen blivit svensk lag saknas lagstiftning som gör barn till egna rättighetsbärare. Det gör att de här barnen går miste om skolgång, hälso- och sjukvård, tandvård och fritidsaktiviteter och att många kvinnor står i situationen att välja mellan sin egen trygghet, i värsta fall sitt eget liv, och barnets rättigheter.

Därför skriver den här regeringen och jag just nu fram lagstiftning som gör att barn kommer att få egna beslut och sina rättigheter tillgodosedda. (Applåder)

Livsmedelsberedskap och dricksvattenförsörjning

Anf. 96 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till landsbygdsministern.

Det pågår just nu ett fruktansvärt krig i Europa, och det får oss alla att se att vi måste stärka vårt försvar. Vi behöver stärka vårt militära försvar inför utmaningar, men vi måste också stärka det civila försvaret.

Jag har varit med i flera försvarsberedningar, och nu är jag med igen. Vi har varit i Finland nyligen.

Finland är ett föredöme. De brukar ibland säga att de lärde sig civilt försvar av Sverige, men de var förståndiga nog att inte lägga ned det. De klarar exempelvis att lagra ingredienser till livsmedelsproduktion upp till ett halvår. De klarar också att ha mediciner och drivmedel.

Jag skulle vilja fråga regeringen och landsbygdsministern vad planerna är, särskilt när det gäller livsmedelsberedskap och dricksvattenförsörjning. Vad kan regeringen göra för att stärka vår beredskap?

Anf. 97 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Först och främst: Livsmedels- och dricksvattenförsörjningen är något oerhört centralt ur beredskapsperspektiv. Utan mat är det svårt att få något gjort.

Livsmedelsberedskapen behöver byggas upp för att livsmedelsförsörjningen ska tryggas inför en säkerhetspolitisk kris eller en annan kris. Även dricksvattenförsörjningen behöver bli mer robust.

En viktig fråga för jordbruket är vårt lands stora beroende av insatsvaror som importeras. Vi har insatsvaror som gödselmedel som vi behöver få en starkare produktion av och egen rådgivning över.

Vi har en lång rad av utredningar och uppdrag som pågår, inte minst Ingrid Peterssons utredning av beredskapsfrågorna där vi kommer att få delrapporter och slutrapport framöver. Men det mest grundläggande för att ha livsmedelsberedskap är att konstatera att det vi inte kan producera i fredstid kommer vi heller inte att kunna producera i tider av kris eller ytterst krig.

Lärarnas löner och betygsättning

Anf. 98 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! De senaste veckorna har det kommit rapporter från landets alla hörn om betygsinflation och olikvärdig betygsättning. Det konstateras precis som tidigare att den svenska skolans organisation, där elever och barn ses som varor på en marknad, oundvikligen leder till betygsinflation.

Vad som är värre med de senaste rapporterna är att många lärare upplever att de pressas av rektorer att sätta högre betyg för att få högre lön. När lönesättning kopplas till lärares myndighetsutövning riskerar det hela legitimiteten för betygssystemet. När betygen ses som en konkurrensfördel har marknadsiseringen även påverkat vår myndighetsutövning.

Min fråga till skolminister Lotta Edholm är därför: Hur ska ministern agera för att lärare inte ska få lägre lön på grund av att de sätter de betyg de anser vara rättvisa?

Anf. 99 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Vi måste göra någonting åt betygsinflationen i svenska skolor, framför allt för att elever riskerar att få felaktiga betyg. Man kanske får högre betyg än vad man egentligen har kunskaper för och tror att man därmed till exempel kan klara en högre utbildning, och sedan visar det sig att det blir svårt. Det är också ett problem för Sverige som en kunskaps-

nation att vi har ett betygssystem som uppenbarligen inte fungerar som det ska.

Därför kommer regeringen att ta initiativ till att koppla till exempel resultaten på de nationella proven tydligare till betygssättningen så att vi kan komma ifrån det här faktiskt rätt omfattande problemet i svensk skola.

Prot. 2022/23:84

30 mars

Frågestund

Oberoende barnombud för placerade unga

Anf. 100 CARITA BOULWÉN (SD):

Fru talman! De oerhört allvarliga missförhållandena som råder inom Sis har vi tyvärr haft anledning att återkomma till gång på gång. Redan utsatta barn och unga som under samhällets vård ska skyddas och vårdas blir i stället utsatta för våld, kränkningar och sexuella övergrepp. Särskilt drabbas unga flickor.

Dessutom upplever utsatta flickor att de varken blir trodda eller lyssnade på när de väl berättar om de övergrepp de utsatts för, vilket kan upplevas lika fruktansvärt som övergreppet i sig. Barnrättsbyrån och Childhood släppte i förra veckan en ny skrämmande rapport som bekräftar just detta.

Dessa barn och unga behöver stöd och trygghet och någon som lyssnar. Sverigedemokraterna har länge förespråkat ett oberoende barnombud för att säkerställa att placerade barns rättigheter följs. Jag vet att socialtjänstministern är lika angelägen som Sverigedemokraterna om att ungas situation på Sis verkligen tas på allvar och att kraftfulla åtgärder vidtas. Vi hör också att det finns ett brett stöd i kammaren; en annan ledamot tog här upp precis samma fråga.

Avser ministern att vidta åtgärder för att säkerställa att placerade unga känner trygghet och har någon att vända sig till? Skulle i så fall exempelvis oberoende barnombud kunna vara ett alternativ?

Anf. 101 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack för ytterligare en mycket angelägen fråga och det varma och starka engagemang jag känner från socialutskottet när det gäller just Sis och hur vi utvecklar svensk barn- och ungdomsvård!

Alla de rapporter som vi har tagit del av den senaste tiden, Childhoods och Barnrättsbyråns rapporter liksom Ivos granskningsrapport för några veckor sedan, bekräftar någonting som vi har vetat under lång tid. Det är naturligtvis frustrerande att det trots ett omfattande förändringsarbete inte händer tillräckligt mycket tillräckligt fort.

Förutom de uppenbara sakerna, som övergrepp som det måste finnas en nolltolerans runt, är det väldigt allvarligt att barn och unga upplever att de inte blir lyssnade till. Därför är det en del som just nu arbetas vidare med, och vi ser Sverigedemokraternas förslag som ett av olika alternativ som vi kommer att överväga.

Det fria skolvalet

Anf. 102 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! I veckan har jag haft med mig en praoelev här i riksdagen, Altina Osmani, som nu deltar på läktaren. Hon fick i uppgift att ta fram en

fråga till den här frågestunden. Hon funderade länge på vad som var viktigt för just henne och landade i just skolfrågan.

Fru talman! Vi konstaterar att det finns en del dåliga skolor i Sverige i dag. Även om vi alla är överens om att alla skolor borde vara bra finns det faktiskt dåliga skolor i Sverige i dag. Altina själv har valt bort en skola som hon inte ville gå i, en skola som inte var bra för henne. I dag går hon på en skola som hon har valt, en skola som hon tycker är bra och som hon gillar att gå till. Valfrihet och rätten att välja skapar nämligen både vilja och engagemang.

På senare tid har det pratats mycket om friskolor och om att begränsa dessa, och det har skapat oro hos våra unga. Kommer de fortsatt att få välja vad som är bäst för dem?

Fru talman! Jag skulle vilja fråga skolminister Lotta Edholm om och i så fall hur hon kommer att verka för ett fortsatt fritt skolval för Sveriges unga.

Anf. 103 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Tack till Altina, får man kanske säga i det här fallet!

Jag är ju en varm försvarare av skolvalet, men det behöver också utvecklas. I Tidöavtalet skriver vi en del om detta: att vi ska ha ett obligatoriskt skolval men också att vi måste skapa ett gemensamt system för skolvalet så att det blir rättvist.

Jag tror att de flesta i den här kammaren i dag står upp för valfriheten och elevers rätt att välja skola men också faktiskt att byta skola när saker och ting inte fungerar som de borde.

Transportstöd till Gotland

Anf. 104 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Gotländska livsmedelsproducenter bidrar varje dag till svensk försörjningsförmåga och därmed också till svenskt totalförsvar. Drygt 80 procent av den gotländska livsmedelsproduktionen lämnar ön. Prisökningarna för frakt är nu på skyhöga nivåer och har ökat med nästan 50 procent det senaste året. Flera producenter larmar nu om att man överväger att lägga ned, med förödande konsekvenser för Gotland och därmed också för Sverige som helhet.

Jag undrar därför om landsbygdsminister Peter Kullgren överväger något transportstöd till Gotland. Rätt utformat skulle ett transportstöd kunna säkerställa gotländska företags transportkostnader och även att de inte överstiger transportkostnaderna i resten av landet.

Anf. 105 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det här är en fråga som inte heller den primärt ligger på mitt bord, men den gotländska produktionen av mat är såklart oerhört viktig ur mitt perspektiv.

Jag vet att vi bevakar situationen noga kring transportfrågan som ju är väldigt speciell på Gotland, eftersom det är just en ö och man är begränsad i sina transportmöjligheter.

Jag vet att min kollega Andreas Carlson på mitt departement har mycket uppsikt över just denna fråga för jordbrukets skull men också för persontransporter och andra transporter som är nödvändiga för Gotland.

Prot. 2022/23:84
30 mars

Frågestund

Förenklingsutredning för jordbruket

Anf. 106 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsminister Kullgren.

Jag tror att de blågula partierna är eniga om att vilja förenkla reglerna för jordbruk. Den viktiga utredningen om konkurrenskraft med bibehållet djurskydd är redan lanserad och kommer att kunna lösa en del av problemen. Men det behövs också en bred förenklingsutredning.

En sådan är tänkt att komma snart, om jag har förstått det rätt. Vi sverigedemokrater anser att det den här gången bör göras ett rejält omtag. Nya metoder måste prövas, och vi måste vara modiga för att förändra. Det måste också göras reformer för ökad rättssäkerhet i samma omtag. Det är även viktigt att reformerna inte dröjer för länge. De behövs nu!

En tydlig signal om att förenkling kommer skulle underlätta för alla de jordbrukare som sliter med svåra förhållanden och skulle till och med kunna hjälpa generationsskiften som är på gång på traven, eftersom framtiden skulle se ljusare ut.

Därför undrar jag: När kommer den breda förenklingsutredningen för jordbruket?

Anf. 107 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det är utan tvekan så att regelbördan på svenskt företagande, jordbruk speciellt, påverkar konkurrenskraften negativt. Som ett första steg har regeringen redan gjort justeringar i Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets regleringsbrev så att de inom sina respektive verksamhetsområden ska redovisa vilka regler och villkor som skapar hinder.

Vi prioriterar arbetet för att ta fram en livsmedelsstrategi 2.0 där åtgärder för företagens konkurrenskraft är centrala och förenkling prioriteras. Målet är att produktionen i Sverige ska upp.

Som du nämner har vi tillsatt en utredning om konkurrenskraft och ett starkt djurskydd. Utredningen ska också utreda möjligheter till regelförenklingar, och det är fler processer igång för att titta på regelförenklingar. Vi väntar inte heller på utredningar utan har som sagt redan gett ändrade regleringsbrev till flera centrala myndigheter.

Betyg som konkurrensmedel

Anf. 108 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Den svenska skolmarknaden innebär att skolor konkurrerar om elever på en marknad. Det är ett helt unikt sätt att hantera elevers utbildning på.

Det finns flera olika och synnerligen kreativa sätt som aktiebolagsskolor använder för att locka till sig elever, för fler elever är lika med större vinst. Det kommer hela tiden rapporter om att betygen används som konkurrensmedel. Lättförtjänta betyg används för att locka till sig elever, helt

enkelt. Det slår sönder hela tanken med betygssystemet och kan skada Sverige och ungas utbildning på ett sätt som är svårt att överblicka.

Med den svenska marknadsskolan är det ägarnas väffelstugor och bankkonton som premieras, inte elevers utbildning eller landets konkurrenskraft. Problematiken är väldigt allvarlig. Betyg får aldrig användas som ett konkurrensmedel.

Min fråga till statsrådet Lotta Edholm är därför följande: Hur ska statsrådet se till att skolor aldrig kan locka till sig elever med lättförtjänta betyg?

Anf. 109 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Tack, ledamoten, för den här viktiga frågan, som jag nu har svarat på flera gånger i kammaren i dag.

Betygsinflation är ett stort problem. Det är ett stort problem att elever får för höga betyg – det är det största problemet – men det händer också att elever får för låga betyg. Icke desto mindre är betygsinflationen ett väldigt stort problem. Därför avser regeringen att tillsätta en utredning för att se över möjligheterna att till exempel tydligare koppla betygssättningen till resultaten på de nationella proven. För att det ska vara möjligt att göra detta på ett effektivt sätt behöver vi ha en central rättning av de nationella proven, för vi vet att det även där finns problem, men också en digitalisering av detta. Det kommer att ske de kommande åren.

Normer och värderingar i integrationspolitiken

Anf. 110 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Svensk integrationspolitik har länge fokuserat på ekonomisk integration, alltså att man ska arbeta, medan vi som enda parti har understrukt vikten av normer och värderingar inom integrationspolitiken, alltså att man ska anpassa sig till de kulturella regler och normer som gäller här.

De så kallade påskupploppen är ett tydligt exempel på hur detta synsätt har saknats. Flera personer som har dömts för fullständiga vansinnesdåd har varit till synes ekonomiskt integrerade, och av intervjuer framgår det att många av de personer som har deltagit fullständigt saknar all förståelse för hur Sverige fungerar som land.

Därför vill jag fråga om Tobias Billström anser att normer och värderingar måste få ett större genomslag i svensk integrationspolitik och om den frågan behöver följas upp och mätas på ett lika tydligt sätt som man gör vad gäller till exempel arbetslöshet och ekonomiska frågor.

Anf. 111 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Att Sverigedemokraterna är det enda partiet kan vi diskutera. Jag tycker att mitt eget parti har varit väldigt framåtutlåtade i åsikten att det är viktigt att vi faktiskt diskuterar behovet av normer i förhållande till integrationen.

Det är fullständigt självklart att det i en sådan sak som värderingar, bland annat om jämställdhetspolitik, behövs ett framåtutlåtat perspektiv när det handlar om integration. Detta är naturligtvis något som vi behöver beakta, och det finns säkert anledning att fundera över detta både när det

gäller myndighetsstyrning och när det gäller den kommunala nivån i arbetet med att bedriva integrationsverksamhet. Man får inte glömma bort att mycket av integrationen i dag bedrivs i primärkommunal miljö, där vi diskuterar vad skolorna och socialtjänsten gör.

Men jag välkomnar synsättet att det är viktigt att ta in normer i integrationsperspektivet. Gör vi inte det riskerar vi att hamna i en situation där de som är nyanlända i Sverige inte förstår vad vi egentligen tror och tycker i det här landet om bland annat en sådan fråga som jämställdhet, och det är naturligtvis olyckligt.

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.14 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats den 29 mars

NU13 Mineralpolitik

Punkt 3 (Natura 2000-tillstånd)

1. utskottet
2. res. 3 (S)

Votering:

209 för utskottet

92 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 58 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 3: 92 S

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 10 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 5 (Myndigheternas roll vid tillståndsprocesser)

1. utskottet
2. res. 5 (M, V, C, KD, MP, L)

Votering:

156 för utskottet

146 för res. 5

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2022/23:84

30 mars

Frågestund

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 64 SD
För res. 5: 59 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L
Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 6 (Utvinning av uran)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

237 för utskottet

64 för res. 6

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 20 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 6: 64 SD

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 4 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Karin Rågsjö (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (Mineralersättning)

1. utskottet
2. res. 11 (V, MP)

Votering:

181 för utskottet

36 för res. 11

85 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 16 KD, 14 L

För res. 11: 21 V, 15 MP

Avstod: 64 SD, 21 C

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 10 (Övriga frågor om ersättningar)

1. utskottet
2. res. 14 (V, MP)

Votering:

153 för utskottet

36 för res. 14

114 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 16 KD, 14 L

För res. 14: 21 V, 15 MP

Avstod: 93 S, 21 C

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 11 (Tillgänglighet och kartläggning)

1. utskottet

2. res. 16 (V)

Votering:

218 för utskottet

21 för res. 16

64 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 59 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 16: 21 V

Avstod: 64 SD

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 12 (Stärkta förutsättningar för utvinning)

1. utskottet

2. res. 18 (C)

Votering:

190 för utskottet

21 för res. 18

92 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 64 SD, 59 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 18: 21 C

Avstod: 92 S

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Malin Larsson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU6 Yrkestrafik och taxi

Punkt 1 (Reglering och kontroll av åkerinäringen)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (SD)

4. res. 4 (C)

Förberedande votering 1:

64 för res. 2

21 för res. 4

217 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

93 för res. 1

64 för res. 2

146 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

167 för utskottet

93 för res. 1

43 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 58 M, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 1: 93 S

Avstod: 1 M, 21 V, 21 C

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Maria Stockhaus (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 11 (Kontroller och tillsyn inom taxibranschen)

1. utskottet

2. res. 16 (V)

Votering:

218 för utskottet

21 för res. 16

64 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 59 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 16: 21 V

Avstod: 64 SD

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 14 (Vissa arbetsmiljöfrågor inom åkeri- och taxibranschen)

1. utskottet

2. res. 19 (S)

Votering:

190 för utskottet

93 för res. 19

20 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 64 SD, 59 M, 1 V, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 19: 93 S

Avstod: 20 V

Frånvarande: 14 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Gudrun Nordborg (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

§ 10 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

*Kommuners ansvar för
brottsförebyggande
arbete*

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU9
Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (prop. 2022/23:43)
föredrogs.

Anf. 112 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, där vi socialdemokrater har ett särskilt yttrande.

Propositionen är i mångt och mycket en socialdemokratisk produkt. Jag är glad över att vi socialdemokrater så tydligt har lyft frågan om de preventiva insatserna genom det program för det brottsförebyggande arbetet som togs fram 2017. Jag tycker också att det är rätt att kommunerna får huvudansvaret för det brottsförebyggande arbetet.

I propositionen fastslås att brottslighet ska motverkas genom brottsbekämpning. För att brottsligheten ska kunna bekämpas är det grundläggande att begångna brott upptäcks, utreds och lagförs, vilket huvudsakligen är en uppgift för rättsväsendets myndigheter. Det fastslås vidare att brottsligheten ska motverkas även genom förebyggande åtgärder. Brottsförebyggande arbete syftar till att minska risken för att brott alls ska inträffa genom att påverka orsakerna till eller förutsättningarna för brottslighet.

Det vi vill lyfta i vårt särskilda yttrande är polisnärvaro och finansiering. Vi ser med viss oro på polisnärvaron. Det står i propositionen att kommunerna inom sitt geografiska område ska ansvara för samordningen av det brottsförebyggande arbetet genom att verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer, och när det gäller relevanta aktörer är polisen på plats ett, två och tre. Därefter kommer fastighetsägare, lokalt näringsliv, civilsamhälle med mera.

Om polisen inte har resurser och poliser med lokal kännedom faller detta arbete platt. Polisnärvaro med lokal förankring, personkännedom och ett evidensbaserat arbetssätt är helt avgörande för att det brottsförebyggande arbetet i en kommun ska vara framgångsrikt. I en utredning om polisen över landet som jag begärde från riksdagens utredningstjänst står det att uppdraget för kommunpolisverksamheten huvudsakligen är att samordna och verka för lokalpolisområdenas brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

År 2022 fanns det 227 kommunpoliser i landet. Enligt samma uppgifter fanns det i Region Stockholm 1,5 kommunpoliser per kommun, vilket är flest kommunpoliser per kommun i landet. Lägst antal kommunpoliser per kommun finns i Region Nord, som har 0,36 kommunpoliser per kommun.

Den andra frågan vi lyfter i vårt särskilda yttrande är kommunernas finansiering. Samordningsfunktionen finansieras med 20 kronor per invånare. I propositionen står det att samordningsfunktionen ska särskilt samordna och stödja genomförandet av kommunens arbete enligt denna lag. Den ska utgöra kommunens kontaktpunkt i förhållande till externa aktörer

och bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av sådan information. Den centrala roll som kommunerna innehar gör att det är av stor vikt att det arbete som bedrivs är effektivt och kunskapsbaserat.

Den samordnande funktionen ska även ha kontakt med andra viktiga aktörer, som Brottsförebyggande rådet, Jämställdhetsmyndigheten, Kriminalvården, länsstyrelserna, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Skatteverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens skolverk och Tullverket. Det är liksom inte få uppgifter vi lägger på samordningsfunktionen – och för detta lägger vi 20 kronor per invånare.

Ledamoten och utskottskollegan Ulrika Liljeberg, som tidigare var kommunstyrelsens ordförande i Leksand, brukar säga att Leksand med sina 16 000 invånare är Sveriges mediankommun. I hälften av landets kommuner är alltså ersättningen som högst 320 000 kronor; i många kommuner är den lägre. Det är en halv kommunal tjänst, och i stora delar av landet finns 0,36 kommunpolitjänster. Detta innebär att det blir svårt att få till en likvärdighet över hela landet, vilket är något vi socialdemokrater kommer att komma tillbaka till framöver.

Fru talman! Det stora brottsförebyggande arbetet sker dock i kommunernas ordinarie verksamhet – i förskolan, grundskolan och gymnasiet, inom socialtjänsten, i fritidsverksamheten, på biblioteken och genom stöd till föreningslivet. Nu står Sveriges kommuner inför ett stålbad. Kommuner och regioner som precis har tagit sig igenom en svår pandemi drabbas nu med full kraft av inflation och kostnadsökningar. Konsekvenserna har vi sett förut: Det är kraftiga nedskärningar i vården, skolan, äldreomsorgen och socialtjänsten.

Tyvär sitter regeringen och SD still. Man vill inte prata om det stålbad som snart kommer att drabba vanligt folk i hela landet. Deras enskilt största budgetsatsning i år är en skattesänkning för höginkomsttagare som kostar staten 13 miljarder kronor. Statsbidragen till kommuner och regioner är däremot långt ifrån tillräckliga.

Konsekvenserna för det brottsförebyggande arbetet riskerar att bli stora. När kommuner tvingas spara och effektivisera blir det alltid så att de måste prioritera den lagstadgade verksamheten. Det de kan spara på blir fältassistenter, uppsökande verksamhet, fritidsgårdar och elevassistenter. När kommunerna tvingas spara på stöd till föreningsliv blir det per automatik mindre av meningsfull fritid och mindre av idrott.

Något vi också har blivit medvetna om i vår utskottsgrupp efter att ha träffat exempelvis Unizon är att det i många kommuner även blir ett minskat stöd till kvinnojourer och tjejjourer. Med tanke på ökningen av mäns våld mot kvinnor är detta helt fel väg att gå.

Vad hade vi då gjort annorlunda från Socialdemokraternas sida? Ja, vi hade hanterat den ekonomiska krisen annorlunda. I stället för att sänka skatten för de rikaste ville vi se dubbelt så höga statsbidrag, och vårt valöfte att varje krona som satsas på rättsväsendet skulle motsvaras av en krona på det brottsförebyggande arbetet tycker jag var det bästa vallöfte vi hade.

Avslutningsvis vill jag säga att den högerkonservativa regeringen nu har ett stort ansvar att fortsätta utveckla det brottsförebyggande arbetet. Allt går inte att lösa med hårdare straff. Det behöver inte vara antingen

eller, utan det måste var både och. Det förebyggande arbetet och samverkan mellan skola, socialtjänst och polis är helt avgörande om vi ska lyckas. (Applåder)

Anf. 113 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag ska vi debattera regeringens proposition *Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete*. Förslaget är att ställa sig bakom regeringens lagförslag.

Förslaget syftar till att säkerställa att kommunerna arbetar med brottsförebyggande åtgärder på ett effektivt och kunskapsbaserat sätt. Enligt den nya lagen ska kommunerna ta fram en lägesbild över brottsligheten och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion.

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att de viktigaste åtgärderna för att stävja den grova kriminaliteten i samhället är riksdagens och regeringens ansvar, men i denna exceptionella situation behöver alla dra sitt strå till stacken.

Sverige är ett starkt välfärdsland, vilket innebär att man från födseln får möjlighet att vara hemma med sina föräldrar under en lång tid tack vare den generösa föräldraförsäkring vi har i Sverige. Därefter kan man börja i förskolan för en jämförelsevis låg summa, och det är avgiftsfritt för dem som inte har pengar.

Därefter väntar en skolgång som är avgiftsfri upp till universitetsnivå. Från gymnasiet får man också bidrag för att studera. Efter skolan kan man gå på fritis. Många kommuner erbjuder avgiftsfri läxhjälp. Sverige har också ett utbyggt föreningsliv där man kan utöva de aktiviteter man tycker om. På kvällen kan man umgås med sina vänner på kommunens fritidsgård.

Kort sagt: I Sverige finns det ingen som helst anledning att välja en kriminell livsstil. Det är inte främst där som Sveriges arbete brister. Det brister där dömda personer kan fortsätta att begå brott i väntan på fängelsestraff för att vi saknar fängelseplatser. Det brister där utländska medborgare som kastar sten mot polisen inte utvisas från Sverige. Det brister där en 16-årig kille som skjuter ihjäl en oskyldig man på ett gym i centrala Stockholm är en fri man innan han ens är 20 år gammal.

Med det sagt behöver alla hjälpas åt på grund av dagens exceptionella situation. Från riksdag och regering kan vi stifta lagar som ser till att farliga människor hålls borta från gatorna under en längre tid. Vi kan också se till att ge de brottsbekämpande myndigheterna de verktyg som de behöver för att sätta dit kriminella.

Den enskilde medborgaren kan bidra genom att inte bruka narkotika, som göder den kriminella verksamheten i Sverige. Man bör avstå från att handla i oseriösa butiker och från att klippa sig, fixa naglarna, växla pengar eller tvätta bilen på platser där gängkriminella tvättar pengar för att på så sätt undvika att en svart marknad upprätthålls.

I dag ställer vi oss bakom regeringens lagförslag om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Som boende i Rydebäck, och inte minst som helsingborgare, har jag på nära håll sett hur Helsingborgs kommun sedan lång tid arbetat både pro-

aktivt och reaktivt på kommunal nivå för att göra vad man kan för att stävja den organiserade brottsligheten.

Helsingborg är Sveriges åttonde största kommun men har problem som liknar dem vi ser i de stora städerna i Sverige. Därför tog man tidigt initiativ till exempelvis kameraövervakning på brottsutsatta platser. Man såg till att få fram fler ordningsvakter som kan verka på ett större område än tidigare. Man har också arbetat med myndighetssamverkan med Skatteverket, tullen, polisen och stadens egen miljöförvaltning för att sätta hårt mot hårt mot den organiserade brottsligheten i staden. Man använder det kommunala bostadsbolaget för att rusta upp socialt utsatta områden i staden, vilket också har gett resultat.

Men den nya lagen riktar sig inte enbart till kommuner med grov organiserad brottslighet som resulterar i skjutningar och sprängningar utan till alla Sveriges kommuner. Även om de flesta kommuner i Sverige inte är i samma läge som Helsingborg, Malmö, Södertälje eller Stockholm finns det kommuner som kan hamna där. Det finns också kommuner som aldrig lär hamna där men som har helt andra problem, som finns i alla kommuner i Sverige. Åtgärder mot våld i nära relationer, arbete mot hedersrelaterat våld och insatser mot missbruk eller för att skydda barn som på olika sätt far illa är sådant som en åtgärdsplan kan innehålla.

Sverige är på intet sätt ett perfekt land. Människor far illa i alla delar av samhället, och därför behöver också alla delar av samhället se till att vi hela tiden arbetar för ett tryggare Sverige. Ansvaret ligger inte minst på riksdag och regering, men ska vi vinna kampen mot onda krafter behöver vi insatser på samtliga nivåer i samhället.

Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 114 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Fru talman! Tänk på det lilla nyfödda barnet som man håller i famnen, som jollar och doftar så gott!

Se det lilla barnet framför er – det nyfikna, vetgiriga barnet som har lusten och glädjen att lära sig allt. Ta bilden vidare in i framtiden! Samme lille individ har nu ytterligare några år på nacken. Vägen dit har kantats av möten med sociala myndigheter och polis på grund av missbruk och bråk, och nu sitter individen bakom lås och bom för knarkförsäljning, knivdåd eller skjutningar.

Vad hände på vägen? Vem bär ansvar? Vem kan påverka och förebygga så att detta inte sker? Föräldrarna, mödravården, förskolan, skolan, socialtjänsten och polisen – ja, det är många som kan vara och är delaktiga.

Den utveckling som skett med ökad ungdomskriminalitet och grov brottslighet måste vi sätta stopp för, och vi ska börja i starten. Det krävs kraftsamling för samverkan och gemensamt ansvar när det gäller det enskilda barnet och den enskilda ungdomen. Vi måste utöka samverkan och skapa samsyn och en gemensam bas i arbetet med insatser för barn och unga som far illa.

I min tidigare roll – för några år sedan – som kommunalstyrelsens ordförande i Skara sattes ett starkt fokus på tidiga förebyggande insatser för att barn och unga skulle få den bästa starten i livet. Skara var också den första kommun som skrev ett samverkansavtal med polisen i sin region. Jag har en stark tro till ett gott samarbete och samverkan i ett fokuserat

brottsförebyggande arbete. Jag vet att man kan göra skillnad, och detta ligger mig varmt om hjärtat.

Brottsligheten ska självklart motverkas genom både brottsbekämpning och förebyggande åtgärder. Det finns många pusselbitar i detta arbete. Ett tålmodigt brottsförebyggande arbete kan ge effekt, men det handlar om att hålla i och hålla ut.

Vi har i dag att behandla propositionen *Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete*. Jag vill uttrycka följande, fru talman: Äntligen blir ansvaret lagstadgat!

Jag konstaterar glatt att vi har en bred samsyn, och det bådar gott. Utskottet anser att de tre motionsyrkanden som finns är tillgodosedda genom propositionen, och i god ordning yrkas det därför avslag på dessa. Det känns hoppfullt, helt enkelt.

Ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete måste ha sin grund i ett nära samarbete mellan polisen och kommunerna, särskilt i verksamheter som förskolan, skolan och socialtjänsten. Sådant arbete ska regleras i samverkansöverenskommelser och kan handla om tidiga insatser riktade mot barn och unga eller om att förbättra brottsutsatta platser och göra dem till tryggare platser.

Mycket av det brottsförebyggande arbetet kan ske – och sker – på kommunal och regional nivå. Det handlar om mödravården. Det handlar om barnhälsovården. Regionens verksamheter har den unika möjligheten att man träffar barn och unga i många faser i livet – till och med före födseln. Även samverkan mellan kommunal och regional nivå är oerhört viktig.

Om polisen och kommunerna dessutom samordnar insatserna med föräldrar, näringsliv, fastighetsägare, föreningar och andra goda krafter kan det brottsförebyggande arbetet bli än mer verkningsfullt.

Polisen har en självklar roll i samhällets brottsförebyggande arbete – det ingår i deras uppdrag – men det har inte kommunerna i dag. Det krävs ett tydligt ansvar för kommunerna att samordna och leda det lokala brottsförebyggande arbetet. Kommunerna har en närvaro i lokalsamhället som ingen annan myndighet har.

Därför är kommunerna helt avgörande för att vi ska ha ett effektivt brottsförebyggande arbete i hela landet. För att arbetet ska kunna bedrivas fokuserat och professionellt över hela landet behöver ett tydligt ansvar läggas just på kommunerna.

Av erfarenhet från kommunala och regionala samarbeten anser jag att det formella ansvaret i samarbetet med polisen ska ligga på kommunstyrelsen. Tiden för att det så kallade Bråarbetet ska ingå i något slags folkhälsoråd är över sedan länge.

Kommunernas roll i det förebyggande arbetet är stor och avgörande. Ett fokuserat brottsförebyggande arbete är en strategisk fråga, anser jag, för en kommun för att bli en trygg och attraktiv plats att bo och verka på.

Fru talman! Enligt den nya lagen ska kommunerna ta fram en lägesbild – detta ingår i samverkansöverenskommelserna där kommunerna står för samordningen – och göra så att samverkan ingås med rätt aktörer, delvis baserat på denna lägesbild. Frågorna ska hanteras i ett strategiskt råd, inget folkhälsoråd, där övriga viktiga aktörer ska ha ledande befattningar och mandat att besluta.

Prot. 2022/23:84

30 mars

*Kommuners ansvar för
brottsförebyggande
arbete*

Kommunerna ska alltså ha en samordningsfunktion, stödja genomförandet av arbetet och också bidra till att information om arbetet sprids. Kommunstyrelsen ska, om inte kommunfullmäktige beslutar annat – jag hoppas att det verkligen blir så i landets kommuner – ha ansvar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete. Så rätt, så riktigt! Nu kan det bli ordning och reda på arbetet.

Kommunernas breda uppdrag medför att de tillsammans med Polismyndigheten utgör kärnan i det lokala brottsförebyggande arbetet. Nu kan vi ta ett steg till i arbetet mot målet att få ett tryggt Sverige med hopp om att fler barn och ungdomar kan fortsätta få vara vetgiriga, ha lusten och glädjen att lära sig saker och inte gå den kriminella banan.

Kommunernas ansvar är väsentligt. Det är en faktor som tydligt kan bidra. Det kommer att ta tid, men det kommer att gå.

Med detta som grund yrkar jag, fru talman, bifall till utskottets förslag att anta regeringens proposition till lag om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete.

I detta anförande instämde Fredrik Kärrholm (M).

Anf. 115 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Vi debatterar nu betänkandet *Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete*. Det gäller ett nytt lagförslag som går ut på att kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet stärks och förtydligas. Det är bra och ett steg i rätt riktning. Vi ställer oss därför bakom förslaget. Det är dock helt avgörande att kommuner får tillräckligt med resurser för att detta ska bli möjligt.

Det brottsförebyggande arbetet börjar med en väl utbyggd välfärd för alla, även i så kallade socialt utsatta områden. Om skolan, fritidsaktiviteterna och samhället i övrigt fungerar väl minskar möjligheterna att rekrytera barn och ungdomar in i gängkriminalitet.

Att stoppa nyrekryteringen in i kriminella gäng är centralt. Barn ska gå i skolan och spela fotboll, inte agera narkotikakurirer. Den negativa utvecklingen i socialt utsatta områden måste vändas genom långsiktiga satsningar på bland annat skola, socialtjänst och allmän välfärd. Det handlar även om insatser på kort sikt här och nu.

Tyvärr har vi i stället för satsningar på välfärden under decennier sett stora nedskärningar. Det har lett till ökade ekonomiska klyftor, social utsatthet och ett samhälle som slits isär. Otrygga, ojämlika samhällen är en grogrund för utanförskap och kriminalitet. Det går att skapa trygga, jämlika samhällen om den politiska viljan finns, men då kan man inte, som den nuvarande regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna gör, göra stora neddragningar i just välfärden.

Vänsterpartiet arbetar för ett samhälle där ingen har anledning att se kriminalitet som en lösning. Vi vill ge alla barn en uppväxt som ger dem möjligheter i livet, från förskolan till skolan och det första jobbet. Det är nödvändigt för att minska kriminaliteten och se till att så få som möjligt drabbas av brott.

Det nya lagförslag som vi nu debatterar innebär att kommuner får ett visst ansvar för samordning av det brottsförebyggande arbetet. Kommuner ska även kartlägga brottsligheten och ta fram en åtgärdsplan. Allt detta är

bra och nödvändigt, men då krävs som sagt att kommuner får de resurser som krävs för att göra detta.

För att det brottsförebyggande arbetet ska vara effektivt och framgångsrikt krävs att samtliga relevanta aktörer på lokal nivå samverkar, både när det gäller att kartlägga brottsligheten och de problem som finns lokalt och när det gäller att ta fram en åtgärdsplan. Dessa aktörer är polis, skola, socialtjänst, civila samhällsorganisationer, trossamfund, fritidsverksamhet med flera. Det är viktigt att jobba systematiskt och långsiktigt utifrån ett helhetsperspektiv.

En bra skola är helt avgörande för det brottsförebyggande arbetet. I dag har vi tyvärr fått en alltför segregerad skola. Skolan ska bidra till ökad jämlikhet, inte sortera och dela upp som dagens vinstdrivande marknads-skola gör. Rika skolkoncerner flyttar våra skattepengar utomlands, medan våra skolor i förorten och på landsbygden får stå tillbaka.

En ung människa som klarar gymnasiet går sällan med i ett kriminellt gäng. Vi måste se till att skolan har tillräckligt många vuxna för att fånga upp de barn som riskerar att hamna snett, och fånga upp dem i tid. Vi måste se till att skolan har resurser och kraft att utbilda unga till jobb och studier.

Ett viktigt brottsförebyggande arbete som inte får glömmas bort i sammanhanget är att förhindra våld mot kvinnor och barn i nära relationer. Vi vet att det våld som drabbar kvinnor oftast sker i hemmet och utförs av en närstående man. Det förebyggande arbetet måste även här ske brett. Det handlar bland annat om att utbilda personal som kan komma i kontakt med utsatta flickor och kvinnor. Det handlar om att stödja kvinnor som utsatts och att stödja tjej- och kvinnojourer. Det handlar också om att elever i skolan får goda kunskaper om jämställdhet, lär sig att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och våld samt får kunskap om hur de kan få hjälp om de blir utsatta.

Vänsterpartiet har föreslagit att utsatta kvinnor som vill lämna sin bostad ska få hjälp via inrättandet av trygghetsteam från socialtjänsten, polisen och kommunen, vilka ska jobba efter en konkret handlingsplan. Teamet ska se till att polisen hjälper kvinnan att lämna bostaden men kunna bo kvar i området, och att bostadslösningen då blir långsiktig, kombinerat med redan beslutat kontaktförbud av åklagare. Polisen ska också ha ett särskilt uppdrag att bevaka att kvinnan är trygg.

Vi vill även införa ett sluta-slå-program liknande det man redan i dag jobbar med i North Carolina, Domestic Violence Intervention. Syftet med programmet är att skydda utsatta kvinnor och barn mot våldsamma män samt göra det lättare att få rätt stöd för den som vill komma bort från ett våldsamt liv och sluta slå.

För ett väl fungerande brottsförebyggande arbete krävs en lokal och närvarande polis – en polis som känner sitt geografiska ansvarsområde, som skapar trygghet och stabilitet, som känner människor som bor där och som människor som bor där känner och har förtroende för; en polis som är engagerad i sitt arbete, som har hög kompetens om lokala förutsättningar och lokal brottsproblematik och som kan både förhindra dödsskjutningar och prata i bostadsområdets skola; en polis som har god kontakt med den lokala socialförvaltningen, de lokala skolorna, fritidsgårdarna och fält-assistenterna och det lokala föreningslivet; en närvarande polis.

Prot. 2022/23:84

30 mars

*Kommuners ansvar för
brottsförebyggande
arbete*

Många poliser gör i dag ett utmärkt arbete. Vi vet också att polisyrket är utsatt. Det är dock uppenbart att den nuvarande polisorganisationen har utmaningar och brister. Vi anser därför att hela polisorganisationen behöver ses över.

Det finns redan i dag mycket bra brottsförebyggande arbete att dra lärdom av. Brottsförebyggande rådet, Brå, har utvecklat den så kallade fasmodellen som kan tillämpas vid långsiktiga samverkansprojekt mot brottslighet och otrygghet i utsatta områden. Den har bland annat används i Gottsunda i Uppsala med gott resultat.

Ett annat exempel som ökat tryggheten och livskvaliteten för de boende i Gårdsten i Göteborg har varit inrättandet av så kallade trygghetsgrupper och trygghetsvårdar som finns till hands för att lösa problem och också fungera som goda förebilder för barn och ungdomar i området, samtidigt som de skapar trygghet för äldre personer.

Det finns många fler exempel på liknande arbete runt om i landet. Det som är gemensamt är långsiktighet, lokal närvaro, samordning och brett samarbete. Men då krävs prioritering av det förebyggande arbetet och att det avsätts tillräckligt med resurser till skola, socialtjänst, fritidsverksamhet, lokal polisen närvaro, trygghetsskapande åtgärder, service och upprustning av bostäder, lokaler, och yttre miljöer. Görs inte detta blir det brottsförebyggande arbetet bara en massa vackra ord på ett papper.

Anf. 116 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Jag har mött och samtalat med unga killar som har rekryterats in i kriminalitet och som har rånat, sålt droger och misshandlat andra. Det är möten som har påverkat mig.

Jag minns när jag satt ned och pratade med några killar för att lyssna in hur de såg på sina liv. De hade inte fyllt 20 år men var rörande överens om att livet var kört. Några av killarna sa att jag skulle ha varit där när de var fem sex år gamla. De beskrev en uppväxt fylld av våld i hemmet, på skolan och i bostadsområdet. I mötet med dessa unga killar, när vi lyckades komma under ytan, blev deras dubbla roller så tydliga. De har utsatts, de utsätts och de utsätter andra.

Nu har vi äntligen en ny lag som tydligt pekar på vikten av att kommunerna tar ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Forskningen har varit tydlig; med goda uppväxtvillkor, god hälsa och möjlighet att klara skolan med godkända betyg minskar risken avsevärt för att barn och unga inleder en kriminell bana.

Nu krävs det att hela samhället går samman, att alla aktörer växlar upp. Bara tillsammans kan vi vända utvecklingen. Det finns inga andra alternativ. Och arbetet måste börja tidigt, redan på mödravårdscentralen.

Satsa på hembesöksprogram! I dag är det viktigare än någonsin att socialsekreterare tillsammans med BVC kommer ut till nyblivna föräldrar för att skapa relationer och berätta om det stöd de kan erbjuda. Man behöver skapa tillit och slå hål på den vilseledande information som sprids genom de hat- och hotkampanjer som riktar sig till socialtjänsten och som skrämmar föräldrar.

Det är sorgligt och ansvarslost att problemen ska behöva bli så stora innan insikten om det brottsförebyggande arbetet måste skrivas in i lag och få högsta prioritet. Nu krävs det forskning som verkligen analyserar vad som ligger till grund för att vi har barn som är beredda att begå så allvarliga

brott som sker i dag. Det är viktig kunskap för att kunna sätta in rätt insatser i det brottsförebyggande arbetet.

Vi måste våga utmana föräldrarätten och börja prata om föräldrars ansvar och skyldigheter. Jag tänker på alla de förskollärare som ger uttryck för att de tidigt såg att det fanns en uppenbar risk att det skulle gå illa, utan att deras oro togs på allvar och utan att det sattes in rätt insatser i rätt tid.

Det behövs nödvändiga insatser till barnet liksom till föräldrarna, tidigt och tydligt. Vi måste våga ställa krav och ha förväntningar på föräldrar likaväl som att ge dem rätt förutsättningar att ta sitt ansvar.

Om vi ska kunna vända utvecklingen är det otroligt viktigt att titta på de sociala normer och värderingar som grundläggs tidigt i familjen. Att senare i tonåren ändra på det som lärts in i förskoleåldern är jättesvårt, säger Carin Götblad i en intervju. Jag instämmer helt och hållet i Carin Götblads analys. Jag minns också hur hon tidigt varnade för den brottsutveckling bland unga som vi ser i dag.

En central fråga i det brottsförebyggande arbetet blir då kommunernas ansvar att försäkra sig om att barn växer upp i hem som är en trygg plats. Vi måste ta in att för över 200 000 barn har hemmet i stället utvecklats till en brottsplats. Att barn i dag saknar rätten att säga nej till umgänge med sin förövare och utsätts för tvångsumgänge med en våldsutövande förälder är ett allvarligt problem som Liberalerna pekade på under hela förra mandatperioden. Ett hem som präglas av våld kan aldrig ge goda uppväxtvillkor.

Killarnas uppmaning var: Du skulle ha varit där när jag utsattes som barn.

Fru talman! Jag tänker på alla de barn som springer till skolan med framtidsdrömmar. Det är barn som vill lära sig läsa, räkna och skriva. Det är barn som drömmer om att bli snickare, fotbollsproffs, frisör, läkare – listan kan bli lång. Men jag kan lova att inget barn som för första gången tar på sig skolrygsäcken drömmer om att bli kriminell.

Den framtid som väntar Sverige i morgon finns i våra klassrum i dag. Då är det ett enormt svek att så många barns drömmar slocknar så tidigt. Det är ett enormt svek att så många barn lämnar skolan med ofullständiga kunskaper och saknar fullständiga betyg.

I det brottsförebyggande arbetet är en kunskapsskola för alla barn den i särklass viktigaste kompenserande åtgärden för att förebygga kriminalitet. Kunskap är nyckeln till att kunna förverkliga sina drömmar.

Jag tänker på civilsamhällets viktiga roll, på alla ideella krafter som finns där och som ser och bekräftar barnet som vilset söker sin identitet. De är goda krafter som skapar sammanhang, delaktighet och meningsfullhet och som räddar barn och unga från att rekryteras in i kriminella gäng.

I veckan besökte jag Huddinge Basket. Att lyssna till deras filosofi, känna deras engagemang för alla barn och unga i deras verksamhet gav verkligen hopp. Det blir tydligt hur viktigt det är med satsningen på 100 miljoner till utsatta områden för att stärka idrottsrörelsen.

Fru talman! Med evidensbaserat brottsförebyggande arbete kan vi vända utvecklingen. Och med ett samordnat brottsförebyggande arbete kan vi ge framtidshopp till fler. Och med ett tidigt brottsförebyggande arbete kan barn fortsätta drömma. Och med ett tydligt brottsförebyggande arbete kan alla barn våga röra sig fritt i sitt område.

Prot. 2022/23:84
30 mars

*Kommuners ansvar för
brottsförebyggande
arbete*

Genom samarbete i kommunen och mellan kommunerna, med envishet och en tydlig färdplan skapar vi förutsättningar för att alla barn och unga ges rätten och möjligheten att växa upp i ett friare, öppnare och tryggare Sverige.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 april.)

Processrättsliga frågor

§ 11 Processrättsliga frågor

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU12
Processrättsliga frågor
föredrogs.

Anf. 117 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Fru talman! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande *Processrättsliga frågor* med anledning av de motioner som väckts under den allmänna motionstiden på processrättens område.

Processrätt är som mycket annan juridik komplicerad. Central för processrätten är rättegångsbalken som består av 800 paragrafer. Därtill finns en rad speciallagar som innehåller processrättsliga regleringar. Det handlar om tvångsmedel under förundersökning, åtalsfrågor, bevisvärdering, rätts hjälp med mera.

Förändringar på detta område behövs. Men det måste ske varsamt och genomtänkt och utredas noggrant. Det är samtidigt angeläget att förändra delar av denna lagstiftning, av flera skäl. Ett skäl är den grova organiserade brottsligheten och att förbättra möjligheterna att bekämpa den.

I dag kom ny statistik från Brottsförebyggande rådet. Gangstermord med skjutvapen fortsätter att öka. På tio år är ökningen nästan 200-procentig. Förra året mördades minst fyra utomstående personer av misstag. Ännu fler oskyldiga skadades allvarligt.

Fru talman! En av många hederliga medborgare som fallit offer för gängvåldet är Fredrik Andersson. Fredrik var en 55-årig familjefar som en måndag tränade på sitt gym när en pistolbeväpnad gängmedlem klev in i lokalen för att skjuta en person ur ett rivaliserande nätverk. Fredrik uppvisade då stort mod och konfronterade mannen i syfte att avvärja skjutningen. I stället sköts Fredrik ihjäl. Jag vill nämna hans namn här i kammaren i dag för att hedra Fredrik Andersson och påminna om hur gängster våldet får dödliga konsekvenser för hederliga och rättrådiga människor.

Alltför många hederliga och oskyldiga människor har dött i skottlossningar och spränggattentat. Ännu fler har skadats allvarligt, skrämts eller traumatiserats. De gängkriminella är totalt hänsynslösa, och det här dödliga våldet är dessutom bara den yttersta formen av en mycket mer utbredd brottslighet – en kriminalitet som är systemhotande. Kommuner, myndigheter och även politiska organisationer utpressas, infiltreras och utsätts för otillbörlig påverkan. Vårt fria och öppna samhälle är hotat, och vi måste förstå vad de orden verkligen betyder.

I gängens kraftfält uppstår en farlig tystnadskultur. Människor drar sig för att prata med polisen eller vågar inte vittna för att de är rädda att råka illa ut. De gängkriminella är att betrakta som inhemska terrorister. Samtidigt är det viktigt att finna en rimlig avvägning, en balans, mellan å ena sidan effektiv brottsbekämpning och å andra sidan respekt för den grundläggande rätten till skydd av privat- och familjeliv. Det bör dock inte för någon råda tvekan om att tyngdpunkten mellan effektiv brottsbekämpning och personlig integritet har flyttats. Det är på grund av samhällsutvecklingen.

De flesta av de motionsyrkanden som nu behandlas är redan föremål för utredning eller beredning i Regeringskansliet. Det finns också en omfattande och ambitiös överenskommelse i Tidöavtalet om ytterligare utredningar och lagändringar som berör de motioner som väckts. Utredningar gällande kameraövervakning, hemliga tvångsmedel, förstärkning av rättsväsendet, ett övergripande förstärkt fokus på brottsoffer och samhällets skyddsbehov är tillsatta, och flera är på gång. Lagstiftningen kommer att förändras på ett omfattande sätt. Jag menar att det vore oklokt att föregripa det här omfattande arbetet, och med hänvisning till det pågående och planerade arbetet är det klokt att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden.

Det bör i sammanhanget påpekas att de lagändringar som nu sker har förebilder i andra länder, inte minst internationellt i våra nordiska grannländer, och även i delar av vår egen lagstiftning. Det är avgörande att dessa olika åtgärder utformas på ett konkret och klokt sätt som gör att vi värnar om rättssäkerheten. Det gör vi till exempel genom att beslut om hemliga tvångsmedel ska fattas av domstol och att den enskildes integritetsintressen bevakas av särskilda ombud. Att återupprätta rättstryggheten är målet med regeringens arbete. Att försvara det fria och öppna samhället är utgångspunkten.

Fru talman! Jag vill med dessa ord avsluta mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden.

(Applåder)

Anf. 118 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater har i det här betänkandet ett antal reservationer – sex stycken – men vi väljer för tids vinning att enbart yrka på reservation 2 som handlar om tillståndsplikt för kommuner. Jag avser att återkomma till det.

I dag pratar vi om processrätt. Själva funktionen är att det ska finnas en rutin på plats för att straffrättens principer och intentioner ska avgöra vad som är rätt och fel. Man ska få, och det ska bli, rätt i slutändan. Det är således en synnerligen avgörande del av den svenska rättsstaten.

I betänkandet är huvuddelen – som vanligt, höll jag på att säga – sådant som opposition och regeringssamarbetsparter är överens om. Det är ingenting konstigt, men jag vill ändå påpeka några saker som vi har lite olika uppfattningar om. Vi socialdemokrater har till exempel valt att lämna en reservation kring hemliga tvångsmedel.

Socialdemokraternas uppfattning är att polis och åklagarmyndighet har fått helt andra förutsättningar att verka de senaste åren. De har fått redskap som de inte hade innan. Om man ska vara ärlig har polisen fått alla redskap som de har pekat på. Det har dessutom kombinerats med 50 procents resurstillskott, och jag tror att vi från politikens sida förväntar oss resultat och leverans av de stora satsningarna.

I vår reservation skriver vi socialdemokrater att polisen ska få ökade möjligheter att använda sig av hemliga tvångsmedel i syfte att förhindra och avslöja grov brottslighet. Vi vill att de ska kunna användas vid fler brott än vad fallet är i dag – men vi intar inte denna ståndpunkt lättvindigt. Det är svårt att göra avvägningar. Sverige må ha synnerligen allvarliga problem med grov brottslighet, och det är politikens skyldighet att möta upp, men samtidigt måste man säkerställa rätten till personlig integritet. Detta måste värderas vid varje enskilt beslut om ytterligare tvångsmedel, till exempel fler kameror och andra åtgärder. Det ligger ett par repressiva förslag på bordet även i dag.

Ibland behöver man helt enkelt från politikens sida ta ett steg tillbaka, ta ett par djupa andetag – ”andas i fyrkant” säger man numera – och fundera på om proportionaliteten verkligen finns på plats. Nu drar det nämligen iväg, och vi alla i det här rummet från vänster till höger är delvis medskyldiga till detta. Vi måste fundera över varje enskilt ärende.

En annan fråga som Socialdemokraterna haft en annan uppfattning om handlar om beslag. Många gånger är statusen som kommer med de föremål man kan köpa för brottsvinster en del av motivationen och det som driver brottsligheten, bortsett från att det också kan vara ett sätt att tvätta pengar.

Vår före detta inrikesminister Anders Ygemans favorithistoria handlar om när ny lagstiftning kommit på plats och ett gäng hyfsat hårt belastade individer åkte till Arlanda för att ta en charterresa. De hade sina fina klockor med sig och sina lyxbilar på parkeringen. Polisen stod och väntade på dem med den nya lagstiftningen i ryggen och tog allt de hade: klockorna, de fina märkesväskorna – rubb och stubb. De fick ta tunnelbanan hem. Det blev ingen charterresa.

Sådan är lagstiftningen när den är som bäst. Man kan tycka att det är en slapstickhistoria, men i grund och botten är det naturligtvis allvarligt. Att kunna gå på pengarna och brottsvinsterna är en avgörande faktor, och forskningen är entydig internationellt kring att detta är ett framgångskoncept för att komma åt den grova, organiserade brottsligheten.

Socialdemokraterna vill att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag som innebär att kriminellas egendom kan beslagtas även om den inte kan kopplas till ett specifikt brott, vilket inte är fallet i dag. Det är en ståndpunkt som vi har drivit tidigare också.

Jag går vidare till ämnet förstärkning av rättsväsendet. Om det är något som har varit Socialdemokraternas signum i regeringsställning är det att vi har nödgats satsa enorma resurser – som vi hellre hade satsat på äldreomsorgen, skolan och infrastrukturen – på det som ibland kallas hårda områden, i det här fallet rättsväsendet och dess resurser. Om vi hade haft makten i det här landet, vilket vi ju som bekant inte har nu, skulle vi ha satsat på det. Vi gör det i stället i opposition.

Vi har satt nya mål för tillväxt. I samband med det fruktansvärda terrorattentatet på Drottninggatan gick regeringen ut och lovade en tillväxt med 10 000 nya polisanställda till 2024. I februari kom polisen med en

rapport som visar att man kommer att klara det. Vi satte upp målet, och vi byggde två nya skolor. Bland annat hemma i älskade Borås fick man en ny polishögskola, som är en succé. Men vi har också gett resurser till hela rättskedjan, så gott vi har kunnat. Det finns fortfarande mycket stora utmaningar, inte minst på kriminalvårdens område, som alla i utskottet är väl medvetna om och som vi tillsammans måste komma vidare med på olika sätt.

Våra nya mål är ännu högre satta. Vi sa i valrörelsen att vi ska komma upp till det europeiska genomsnittet när det gäller antalet polisanställda. Bland de första 10 000 var det en lite för stor andel civilanställda, som dock behövdes då många av deras specialistkompetenser saknades inom Polismyndigheten sedan tidigare.

Vårt mål är att det före 2032 ska vara 50 000 anställda, varav minst 35 000 poliser, för att möta det som Lars beskrev här tidigare när det gäller det brottsförebyggande arbetet och att trycka ut poliser i lokalområdena.

Jag hoppar vidare till det som vi kommer att yrka bifall till vid voteeringen i nästnasta vecka, nämligen tillståndsplikten för kommuner. I dag har vi flyttat fram positionerna även där. År 2018 kom det en ny kamera-bevakningslag, som innebar att regelverket luckrades upp. År 2020 fick Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen möjlighet att utan tillstånd sätta upp kameror om så krävs. Lite senare under 2020, i augusti, kom det ytterligare en lag som innebar att det blev lättare att få ut kameror i kollektivtrafik, på apotek och på flygplatser.

Vi vill med det liggande förslaget att kommuner ska få möjlighet att sätta upp kameror i brottspreventivt syfte på ett mycket enklare sätt än i dag. Tidigare hade vi inte evidens för detta i forskningen fullt ut. Då fanns utredningar och undersökningar som visade att det hade stor betydelse på till exempel parkeringsplatser men inte lika stor betydelse på andra platser.

Brå gjorde 2018 en stor metastudie som visade på en starkt brottsförebyggande effekt, framför allt om kameraövervakning i realtid kombineras med andra polisiära insatser. Det blir ett oerhört kraftigt redskap för att förhindra brottslighet.

Även här ska man naturligtvis ta hänsyn till integritetsfrågorna. Vi har inte varit speciellt positiva till att sätta upp kameror i exempelvis badhus eller skolor. Där behöver man se över och värdera integritetsfrågorna på ett helt annat sätt.

När det gäller att komma åt den öppna drogförsäljningen och egendomsbrotten, till exempel brott mot fordon, där vi vet att kamerabevakning har evidens och fungerar, har vi sagt att vi ska gå vidare med det. Detta kommer vi att votera om i nästa vecka.

Anf. 119 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation nummer 8 från Sverigedemokraterna om vittnesskydd.

När jag stod här för exakt ett år sedan och debatterade processrättsliga frågor lyfte jag upp flera frågor som vi drev då och som i dag är en del av Tidöavtalet. Vi kan konstatera att Sverigedemokraterna har fått igenom stora delar av sin politik på området, vilket kommer att vara till stort gagn för svenska folket.

Tryggheten var en av valets viktigaste frågor, och genom Tidöavtalet kommer samarbetspartierna att se till att flera viktiga åtgärder genomförs

som gör att kriminella hålls borta från gatorna längre och att de brottsbekämpande myndigheterna får de verktyg som krävs för att både avslöja och döma kriminella.

Ett av de förslag som jag då lyfte upp var frågan om anonyma vittnen. Då var det Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna som var för ett införande, men i samband med Tidöavtalet hoppade även Liberalerna på tåget. Åtgärden efterfrågas av både åklagare och polis och kommer utan tvekan att göra att fler personer än i dag vågar vittna, vilket är en av de viktigaste åtgärderna i kampen för att fler gängkriminella ska bli dömda.

Fru talman! I nästan tio års tid har Sverigedemokraterna i riksdagen drivit förslaget om ett kronvitnesssystem i Sverige, och i juli 2022 blev det verklighet. Kronvitnesssystemet innebär att om man som misstänkt eller tilltalad medverkar i utredningen av någon annans brott kan man erhålla ett lindrigare straff. Uppgifterna man lämnar ska vara av väsentlig betydelse och är ingen garanti för att man erhåller strafflindring.

Detta kommer dock att innebära att vittnesskyddet behöver stärkas ytterligare. I reservation nummer 8 nämner vi just att införandet av ett kronvitnesssystem kommer att innebära att det behöver ställas högre krav på vittnesskydd och att en utredning därför bör se över hur vittnesskyddet kan förbättras.

Hot mot vittnen är vanligt i gängmiljöer, och ett flertal gånger har hot också verkställts. År 2018 dödades exempelvis en 40-årig man och hans fru sedan mannen i ett förhör berättat vad han sett. Behovet av ett starkare vittnesskydd är alltså knappast ett nytt fenomen.

Vi menar att det i Sverige inte görs tillräckligt för att skydda vittnen. I reservationen anför vi att det bör finnas en grupp inom den del av polisen som är inriktad på grov organiserad brottslighet som är specialutbildad för just vittnesskydd och som får ett helhetsansvar i en sådan process. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser detta.

Tryggheten är vår tids stora frihetspolitiska fråga. Det är därför stora delar av Tidöavtalet berör den typen av frågor som kommer att vara viktiga för att ta Sverige ur den kriminalpolitiska kris vi befinner oss i. Danmark inledde detta arbete för över tio år sedan men är fortfarande inte i mål. Fördelen för oss är att vi kan inspireras och dra lärdomar av vad som har fungerat bättre eller sämre i andra delar av världen och anpassa åtgärderna efter svenska förhållanden.

Mellan 2014 och 2022 ökade antalet dödsskjutningar i Sverige från 19 till 63, en ökning med 232 procent. Det är detta som Sverigedemokraterna och den nya regeringen har att utgå ifrån när vi utformar de lagar som ska göra Sverige till ett tryggare land.

Sverigedemokraterna har varnat för denna utveckling länge, och nu genomförs de första åtgärder som vi sedan länge har efterfrågat. Att vända utvecklingen kommer att ta tid, men vi har inlett arbetet och trycker på för att så mycket som möjligt ska implementeras så fort som möjligt. Paradigmskiftet är inlett, fru talman.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 8.

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö (SD).

Anf. 120 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till två reservationer, dels reservation 9 om vittnesskydd med mera, dels reservation 13 om rätten till målsägandebiträde.

Jag kommer att ha en lite annorlunda ingång i dessa frågor och inte fokusera enbart på den dramatiska utvecklingen av gängkriminaliteten utan se på det bredare. Det handlar delvis om att jag både bor i och representerar Västerbotten och Umeå, där vi inte har denna problematik så nära som man har i storstäderna. Jag tror att vi måste ha mer än ett perspektiv i sikte när vi arbetar med de i grunden kriminalpolitiska frågorna.

När det handlar om processrätten kan man se den ur ett gärningsmanperspektiv eller ur ett brottsofferperspektiv. Jag väljer det senare.

Något som kommer i fokus är om jag kommer att anmäla ett brott som jag upplever att jag har blivit utsatt för. Detta påverkas naturligtvis av om det är ett brott av lindrigare art eller ett grovt brott, där stora materiella värden kanske har gått till spillo eller där jag själv som person eller någon i min närhet har blivit allvarligt skadad.

Finns det risker för upprepning? Vem är den misstänkte? Är det en främling eller någon som står mig nära och som jag kanske till och med är beroende av? Finns det risker för upptrappning och upprepning, så som det är med våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor och barn?

Om jag vågar och vill anmäla kommer det att bli beroende av en del processrättsliga regler vad som kommer att hända med min anmälan. Det kan i värsta fall bli en direktavskrivning; polisen inleder då inte ens en utredning. Då måste det vara fråga om kategorin lindrigare brott. Men det är också ett svek mot den som kanske upplever en stor kränkning och har blivit utsatt. Man kan även begränsa förundersökningen, så att bara vissa brott som anmälts blir föremål för utredning. Staten åberopar processekonomiska argument för att göra denna begränsning och bara lyfta upp vissa brott. Det kan också bli fråga om åtalsunderlåtelse. Ni gissar nog vad det handlar om. Det innebär att man avstår från åtal även om det kanske finns en förundersökning som pekar mot att något har hänt. De här frågorna är föremål för utredning nu, och en utredning som lämnats är ute för remissbehandling. Vi får alltså anledning att återkomma till detta och se om vi håller med utredningen och om det bör göras någon ändring.

Vid allvarligare brott kommer andra ifrågasättanden in, särskilt om det är fråga om personkonflikter. Blir jag trodd? Eller blir jag ifrågasatt? Ja, rimligen blir jag det, för polis och åklagare måste försöka utreda fallet med hjälp av motfrågor och argumentation för att komma fram till någonting som inte till hundra procent är offrets berättelse.

Här kommer det att handla väldigt mycket om bemötandet. Orkar jag fortsätta ha kontakt med polis och åklagare? Kommer jag att kunna leva upp till det som inom kriminologin betecknas som idealoffer? Det var Nils Christie, den kände kriminologen från Norge, som etablerade begreppet idealoffer. För att det ska stämma måste vi vara lite i samklang med samhällets värderingar. Ett "riktigt" offer, ett idealoffer som blir värd investeringar, uppfattas som svagt och respektabelt i den situation då brottet inträffade. Gärningsmannen ska framstå som överlägsen och beräknande, och de ska vara okända för varandra. Här får vi in komplikationer som länge har grumlat bilden, framför allt när det gäller övergrepp i nära rela-

Prot. 2022/23:84

30 mars

Processrättsliga frågor

tioner. Om personerna är bekanta med varandra kan man från vissa håll höra ifrågasättanden – är det *en persons fel* att det blir ”bråk” mellan två?

Det handlar också om hur jag reagerar i relation till polis och andra ”hjälpare”. Är jag tacksam, eller agerar jag mer motstridigt, vilket kanske får de här ”hjälparna” att ifrågasätta mig än mer? Kommer jag att få stöd? Vågar andra vittna till stöd för mig? Förundersökningskungörelsen har en del bestämmelser om detta. Vittnen ska få informationer i ett tidigt stadium om vilka organisationer som kan erbjuda hjälp och stöd till dem. För målsäganden, vilket är det kvalificerade juridiska begreppet för brottsoffer, ska man utreda om det ska vidtas särskilda skyddsåtgärder samt göra en individuell skyddsbedömning. Det är också regler på gång som ska hjälpa både mig som brottsoffer och vittnen att få ett starkare sekretesskydd i domstolshandlingarna, som annars är offentliga. Men vi får vänta till i höst innan de reglerna träder i kraft.

Det här med personsäkerheten inrymmer flera grupper, som kallas för bevispersoner. Det är målsäganden, alltså brottsoffret, men också vittnen samt den som är misstänkt eller tilltalad och medverkar i rättegång eller förundersökning om grov kriminalitet. Det är åtgärder som kan vara oerhört viktiga. Ytterst är det någonting som polisen hanterar. Man kan ifrågasätta om detta är rimligt. Det är också så att de beslut som tas inte är möjliga att överklaga. Där har vi alltså egentligen en bristande rättsäkerhet.

Jag vill nu säga något om rätten till målsägandebitråde, vilken vi värnar med vår reservation. Målsäganden är brottsoffret. År 1988 skedde en revolutionerande reform, då man fick rätt att få hjälp av ett eget juridiskt biträde under processen när det skett allvarligare brott. Reformivern gällde framför allt kvinnor och barn som utsatts för allvarliga brott. Sexualbrotten ingår definitivt. Fridskränkningarna – brott mot frihet och frid – ingår, liksom brott mot liv och hälsa över huvud taget om de har sådan grad att fängelse kan utdömas som påföljd. Även rån ingår.

Det här är någonting som är väldigt viktigt. Här handlar det verkligen om angrepp på person. Jag kanske har gått sönder både fysiskt och psykiskt av det här, och jag är rimligen orolig för vad som möter mig i en rättsprocess. Jag har kanske aldrig tidigare varit med om att sätta min fot i en domstol, där det råder en speciell regim med särskilda fackuttryck och termer. Det handlar verkligen om allvarliga frågor som betyder oerhört mycket för hur jag ska få det framöver. Det är naturligtvis jätteviktigt att få hjälp med det juridiska på ett kvalificerat sätt, och det är en hjälp som det här biträdet kan ge. Jag kan också behöva slussning, socialt stöd och hjälp med många andra frågor som jag kan ha. Genom målsägandebiträdet får jag även hjälp med att processa om skadestånd, det som man i lagtexten kallar för enskilt anspråk, vilket väl också måste förklaras om jag inte är jurist.

De här reformerna har utvidgats lite grann med avseende på vilka brott som varit aktuella. Men från och med den 1 juli 2018 har man gått baklänges. Det är fortfarande samma brottsofferkategorier som kan få hjälp, men framför allt i första instans. Om man överklagar till överrätten – hovrätt eller vidare – upphör hjälpen.

Man var då tvungen att ta ställning igen – behövs det här verkligen? Är det så att offret ska vittna i hovrätten också, eller ska man spela upp de filmer som finns? Där säger man att det inte längre behövs hjälp. Detta har blivit föremål för en utvärdering, som regeringen har stått för. Det som

flera blev glada över var att kostnaderna inte hade skenat iväg. Att detta inte skulle ske var också skälet till att man gjorde reformen. Kostnaderna i hovrätterna för målsägandebiträdena minskade med 50 procent.

Men vad fick det för konsekvenser? Hovrätterna tyckte att det fungerade väl, och på domarpodiet fick man kanske sköta det mer i fred när det inte var något målsägandebiträde med. Men Åklagarmyndigheten, Sveriges advokatsamfund och Brottsoffermyndigheten menar att det här inte är rimligt. Det har gett negativ påverkan på många brottsoffers upplevelser i hovrätten. Här står brottsoffren ensamma om vi inte får en ändring till stånd. Man får inte ens hjälp med att tolka den dom som överinstansen kommer att leverera.

Vi tycker att detta är två viktiga reservationer, och jag yrkar bifall till dem.

Anf. 121 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Det här betänkandet avser kameraövervakning, hemliga tvångsmedel, förundersökningar, vittnesskydd, rättsliga biträden och rättegångskostnader.

Det är sannerligen inga små frågor, utan tvärtom det som präglar löpsedlar, den allmänna debatten och tyvärr mångas vardag. Hela betänkandet och framför allt svaren på motionerna präglas även av regeringens något monotona svar: Vi hänvisar till pågående utrednings- och beredningsarbete.

Jag har viss förståelse för det svaret och är väl medveten om att saker och ting behöver utredas nog, särskilt när det rör människors trygghet men även integritet. Men jag vill samtidigt säga att det finns tid för utredande och tid för handling.

Vi kommer nog att följa regeringens arbete vad gäller både nya lagar och kommande budgetar. Men vi kommer kanske framför allt att följa och granska det ledarskap och den förmåga som behövs för att styra rättsväsendets myndigheter. Det är de myndigheter som är centrala för landets trygghet och alla invånares säkerhet.

Många av dagens problem löser vi inte enkom med hårdare straff och mer pengar utan just med tydligt ledarskap. Det handlar om att skapa både samsyn och samverkan mellan offentliga myndigheter men även mellan regioner, kommuner och civilsamhället. Det är regeringens ansvar, och vi kommer att följa det.

Det finns några aspekter som Centerpartiet alltid kommer att lyfta fram både i allmänhet och i processrätten. Det är att trygghet och säkerhet ska vara självklart var än i landet man bor, både på landet och i staden.

Vi kommer också alltid att lyfta fram att både kvinnor och män ska omfattas av samma trygghet och säkerhet. Under årets tolv första veckor har tolv kvinnor mördats.

Vi från Centerpartiet har i dag lyft fram frågan både i arbetsmarknadsutskottet som har jämställdhetsfrågorna och i justitieutskottet att kalla ansvariga ministrar för att redovisa för riksdagen det arbete som enligt uppgift har påbörjats för att motverka mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är en lika allvarlig trygghetsfråga som gängvåldet.

Fru talman! Jag vill här i dag också lyfta fram några av Centerpartiets förslag i det aktuella betänkandet. Vi ser att möjligheterna till direktav-

skrivning, förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse bör begränsas. Det gäller särskilt i de fall där det finns ett tydligt brottsofferintresse.

Vi ser såklart att det finns goda skäl för en effektiv hantering av polis-anmälningar med de här verktygen. Men vi ser den alltmer utbredda känslan att rättvisan och rättsväsendet inte är tillgänglig för människor. Det är inte någonting som ska förekomma i vår moderna rättsstat. Vi behöver följa upp det noga.

När vi talar om processrättsliga frågor handlar det med rätta oftast om brottmål och brottsoffer som drabbats, och vi talar om polisen. Men vi ska också komma ihåg att vi har ansvar för en robust samhällsutveckling också i övrigt. Där spelar Sveriges domstolar en viktig roll. Det är avseende både tillståndsgivning och prövningar som möjliggör investeringar, utveckling och jobb. Det är även saker som bygglov och detaljplaner, och det är många miljöfrågor.

Det är många gånger alldeles för långa handläggningstider som fördröjer nödvändig och önskad utveckling i hela landet. Vi anser därför att regeringen behöver se över möjligheten att stärka domstolarnas resurser, bland annat för prövning av miljöfarlig verksamhet.

Det gäller bland annat mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt som har en central roll för svensk gruvprövning men även för mycket annat av svensk viktig infrastruktur. Jag yrkar med det bifall till reservation 18 under punkt 20 om förstärkning till rättsväsendet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 april.)

§ 12 Samhällets krisberedskap

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU7
Samhällets krisberedskap
föredrogs.

Anf. 122 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att vi sverigedemokrater yrkar bifall till utskottets förslag i försvarsutskottets betänkande FöU7 *Samhällets krisberedskap*.

Samhällets krisberedskap handlar om att arbeta förebyggande och förbereda samhället på att hantera olika hot om de blir verklighet.

Sverige har som många vet varit förskonat från krig de senaste 200 åren. Men vi har drabbats och kommer också att drabbas av andra händelser som kan få svåra konsekvenser.

Hela samhället ska snabbt kunna reagera på samt hantera såväl små som stora olyckor och kriser. Samhället generellt har ansvar genom regioner, kommuner, länsstyrelser, statliga myndigheter, näringsliv och frivilliga organisationer. Det är regeringen, fru talman, som har det yttersta ansvaret.

Civilsamhällets alla delar ingår i krishanteringssystemet och har olika uppgifter och roller. Men vi har en hel del att jobba på för att det ska fungera i hela Sverige.

Vår beredskap är i dag inte tillräckligt väl utvecklad för att möta dagens och morgondagens hot, för det som inte fungerar i fredstid kommer inte heller att fungera i krigstid.

Vi har långa vårdköer och otillräcklig bemanning inom vård och omsorg. Det saknas poliser och personal inom räddningstjänsten för att täcka behovet av snabb insats för hela vårt land.

Sedan pandemin har SOS Alarm mottagit kritik om allt från problem med tekniska system till långa svarstider. Personalbristen har varit en konstant. Min förhoppning är att de nya medlen råder bot på problematiken.

Tidigare utredningar har visat på bolagets viktiga roll inom totalförsvaret. Men trots detta finns det fortfarande oklarheter gällande samordningen med andra myndigheter och aktörer inom ramen för totalförvarsplaneringen.

Sverigedemokraterna och samarbetspartierna understryker i detta betänkande behovet av att regeringen säkerställer SOS Alarms möjligheter att innefattas och samordnas med övriga aktörer inom ramen för totalförvarsplaneringen.

Fru talman! I tider av hot, kris eller krig är det extra viktigt att medborgarna känner ett starkt förtroende för den alarmeringsfunktion som SOS Alarm har uppdraget att sköta. Den funktionen måste fungera dygnet om, året om, oavsett om det råder fred, kris eller krig.

Anf. 123 MARCUS ANDERSSON (S):

Fru talman! I dag hanterar vi utskottsbetänkandet *Samhällets krisberedskap*. Det är en viktig fråga som sträcker sig över många horisonter, alltifrån cybersäkerhet och räddningstjänst till SOS Alarm.

Jag vill börja med att säga att vi socialdemokrater står bakom våra reservationer. Men jag väljer utifrån tidseffektivitet att yrka bifall endast till reservation nummer 3.

Fru talman! Vi går in i en ny period av vad samhället behöver prövas emot. Vi har en stärkning av totalförsvaret, och civilplikt ska införas.

Många komponenter ska klaffa för att det ska ge samhället den krisberedskapsförmåga som krävs för att säkerställa Sveriges invånares trygghet vid olika händelser.

I det nuvarande säkerhetspolitiska läget med erfarenheter från Ukraina och kringliggande EU-länder ser vi tydligt hur krig i ett land direkt skapar kriser i andra länder. Det är migrationskriser, elkriser och försörjningskriser.

Detta ställer krav på civilsamhällets egen krisberedskap under båda korta och intensiva utmaningar där krafsamling, mobilitet samt verkan är av yttersta vikt. Men det gäller tillika långa och utdragna händelser som kräver redundans, uthållighet och långsiktig planering även om samhället i sig inte befinner sig i krig.

Herr talman! Ett flertal civila aktörer kommer att behöva rustas och utbildas för att nå den dimension som efterfrågas. Många av dessa aktörer kommer att behöva en personalutökning för att skapa en sammanhållen motståndskraft och kunna möta naturkatastrofer, hybridhot och, i värsta fall, ett fullskaligt krig.

Sverige som nation behöver kunna möta upp olika scenarier som kommer att behöva samordnas mellan statliga myndigheter, kommuner, regio-

ner och länsstyrelser. Alla dessa delar är helt väsentliga för totalförsvarets förmåga i händelser av katastrofer eller krig.

Herr talman! Det civila försvaret håller nu på att anpassa sig efter den förändrande omvärlden, och många utmaningar ska mötas i fredstid med sikte på att dimensioneras för krigets krav. När vi förmågan om krigets krav för samhällets krisberedskap kommer vi också att kunna hantera översvämningar, snöoväder, skogsbränder och cyberangrepp.

Sjukvård inom regionen och räddningstjänst inom kommunen är first responders – aktörer som är avgörande för att kunna hantera kommande kriser. Båda dessa har i dag en utmaning i att bemanna sina ordinarie verksamheter i ett normalläge. Vid höjd beredskap samt i ett läge med gråzons-händelser kommer dessa verksamheter att behöva ha en uthållighet.

Herr talman! Räddningstjänsten behöver kunna vara närvarande i hela Sverige, och det måste finnas förutsättningar för detta. Det betyder att det ansvar som nu ligger på kommunerna för att leverera i samordning med MSB och möta den efterfrågan som finns nationellt kommer att kräva åtgärder.

Herr talman! Ungefär två tredjedelar av bemanningen av svensk räddningstjänst består av deltidsanställda brandmän – räddningspersonal i beredskap. Vid mer än hälften av landets brandstationer bemannade med deltidsbrandmän råder bemanningssvårigheter, vilket hotar tillgången till effektiva räddningsinsatser. Så står det i MSB:s årsredovisning.

Räddningstjänsten och dess personal, både heltidsanställda och deltidsanställda, har en central roll. För att få en bra effekt av räddningsinsatsen kommer en god personalförsörjning att vara helt avgörande samtidigt som det är viktigt att kompetensutveckla och utbilda nuvarande anställda.

Det är viktigt att även deltidsanställda får möjlighet till den typen av kompetensutveckling. Men det handlar också om att öva och utföra kvalificerade uppgifter för att skapa och bibehålla kompetens.

Herr talman! För att få en effektiv verksamhet behövs materielltillgång och möjligheter att öva. Här finns behov av övningsfält, skolor och övningsanläggningar, då räddningstjänster behöver utöka sina förmågor med fokus på civil beredskap. Ett exempel är ökad nederbörd, som medför fler ras och skred.

Detta innebär att räddningstjänsterna behöver stärka sin basförmåga. En sådan förmåga är till exempel NUSAR, MSB:s nationella förstärkningsresurs för urban sök och räddning, som är särskilt utrustad och tränad att söka efter och rädda människor vid räddningsinsatser med kollapsade byggnadskonstruktioner orsakade av till exempel naturhändelser, olyckor, terroråd eller krig.

Erfarenheterna från Ukraina påvisar också att hanteringen av oexploderad ammunition och mass casualty-incidenter under fullskalig konflikt ställer ytterligare krav på räddningstjänsten. Men det gäller även tillgängligheten till skyddsrum för just räddningspersonalen för att kunna söka skydd då strid eller fientlig bekämpning pågår.

Herr talman! För att räddningstjänsterna ska kunna möta upp alla utökade förmågor och sin infrastruktur och tillväxt behöver ledning och styrning vara tydliga. Framförhållning och planering av förutsättningarna för att realisera det önskade målet är av vikt då kommuner och kommunalförbund ska budgetera samt planera verksamheten.

Här finns mer att efterfråga, och förutsättningarna i Sverige ser olika ut för de olika räddningstjänsterna. Det handlar om alltifrån vad som innefattas i deras upptagningsområde rörande specialiserade förutsättningar, som till exempel hamnar, kärnkraftverk och stora städer, till omfattande skogsområden. Här spelar också de lokala rekryteringsförutsättningarna en stor roll för att man ska kunna ha en fungerade verksamhet.

Sammanfattningsvis, herr talman, ser vi socialdemokrater att det finns möjligheter att stärka räddningstjänsten och att ge kommunerna och regionerna förutsättningar att klara samhällets krisberedskap.

(Applåder)

Anf. 124 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Sverige måste ha en krisberedskap så att vi kan möta den hotbild och de risker som vi står i och inför. Med det omvärldsläge vi har i dag, som är oerhört nyckfullt och oroande, behöver vi skapa en robusthet – en robust motståndskraft i ett tåligt totalförsvaret.

Sverige har nu fått en regering som avser att lägga mer energi inte bara på det militära försvaret utan även på det civila försvaret. Sveriges krisberedskap ska stärkas, på djupet och på bredden, genom en rad åtgärder som Moderaterna och regeringen nu genomför.

Sverige har med den här regeringen äntligen fått en minister för civilt försvar och återinfört frågorna om det civila försvaret till Försvarsdepartementet. Vi tycker att det är bra, och vi tror att det är klokt att synkronisera dessa frågor så att man tillsammans bättre kan bygga ett starkt totalförsvaret.

Sverige har fått en ny struktur för det civila försvaret och en bättre ledning och samordning kring frågorna. Det är bra, det behövs – och det behövs även lite mer.

Sverige kommer genom den här regeringen att få en återaktiverad civilplikt och nya förslag om sjukvårdsberedskap, befolkningsskydd, livsmedelsförsörjningsområdet med mera. Det här kommer såklart också att stärka krisberedskapen.

Herr talman! Det finns mycket man skulle vilja lyfta vad gäller vår krisberedskap, men jag skulle specifikt vilja peka på det arbete som regeringen gör med att förstärka Kustbevakningen. Kustbevakningen får ytterligare medel i budgetpropositionen för år 2023.

Även transportinfrastrukturen stärks de kommande tre åren, vilket kommer att förbättra och tillgodose behoven av samhällsviktig luftfart för Kustbevakningen. Men det gäller såklart även ambulans och brand- och räddningsflyg. Detta kommer att säkerställa att Kustbevakningen fortsatt kommer att spela en viktig roll i vårt totalförsvaret. De fyller naturligtvis redan i dag en väldigt viktig funktion, inte bara i Sverige utan även internationellt. I EU handlar det om det viktiga gränsövervaknings- och sjöbevakningsarbetet i Frontex.

Kustbevakningen fyller en liten del i det stora hela vad gäller att återupprätta ett starkt svenskt totalförsvaret. Det är bra att vi fortsätter med det, speciellt i våra internationella insatser med våra internationella vänner när Sverige nu ska bli medlem i Nato.

Herr talman! Vi måste öka och sedan bibehålla ett högt tryck i frågor om krisberedskap och det civila försvaret. Det är viktigt för att kunna hantera framtida kriser i fredstid. Men en bra krisberedskap är också en viktig del av det civila försvaret i händelse av krig. Jag ser det som viktigt för oss

ledamöter att fortsätta att trycka på i de här frågorna, och jag uppskattar verkligen engagemanget i frågan från mina kollegor i andra partier.

Det åligger oss alla att vara förberedda för krisen: att vi preppar hemma och att vi kan klara oss i upp till sju dagar utan hjälp från samhället. Det skulle jag kunna prata länge om, herr talman, men inte i dag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 125 MIKAEL LARSSON (C):

Herr talman! Samhällets krisberedskap, som vi nu debatterar, är viktigt i den svåra, oroliga tid vi lever i, både i Sverige och i vår omvärld.

I det här betänkandet har Centerpartiet många ingångar och reservationer. Jag kommer att gå in på en del av dem.

Herr talman! Att krisberedskapen nu lyfts på flera håll i vårt samhälle och att den får en större roll i Sverige är jättebra. Centerpartiet tycker att det är bra att vi har fått ett statsråd som har ansvar för den civila beredskapen, det civila försvaret och de frågor som är kopplade till krisberedskapen.

Det finns dock vissa saker när det gäller krisberedskap som vi vill se över. Det finns i dag tre principer som man brukar utgå ifrån när det handlar om krisberedskap. Man brukar tala om närhets-, likhets- och ansvarsprinciperna.

Redan efter de stora skogsbränderna i Västmanland 2014 föreslog MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, att närhets- och likhetsprinciperna skulle ersättas med en samverkansprincip och en handlingsprincip. Försvarshögskolan ansåg i sin tur i en utredning av skogsbränderna att ansvarsprincipen inte var ändamålsenlig utifrån det svåra som hände. Styrningen av samhällets krisberedskap baseras sålunda alltså i grunden på tre principer som inte är dimensionerade för 2020-talet. Principerna ska vara vägledande för hur samhällets aktörer ska förebygga och hantera olyckor, kriser och samhällsstörningar, men hanteringen av större händelser har visat att principerna inte alltid riktigt fungerar på det sätt som man skulle önska.

Det finns heller inga direkta kriterier för när en aktör ska anses ha tagit sitt ansvar enligt ansvarsprincipen. Vi har under de senaste åren varit drabbade av en pandemi. Utifrån detta, som då har varit en kris, har man också kunnat ifrågasätta och se att ansvarsprincipen ibland har varit svår att hålla koll på, och det har varit svårt att säga vem som i slutändan har det yttersta ansvaret.

Utifrån de utvärderingar som har kommit och med hänsyn till observationerna från coronapandemin och skogsbränderna måste man nu börja se över dessa tre principer, så att de blir ändamålsenliga och att vi får en tydlig styrning när det gäller krisberedskapen och att vi har detta med oss när vi ser på uppbyggnaden av hela totalförsvaret framöver.

Herr talman! Cyberhotet är hos oss dagligen, och det drabbar alla i samhället. Det drabbar näringslivet, kommuner och regioner. Det drabbar oss som privatpersoner. Här är det oerhört viktigt att samhället tar sitt ansvar och också jobbar med utbildning och folkbildning. Staten har sitt ansvar att jobba med dessa frågor och utbilda inom de statliga myndigheterna, inom näringslivet och också inom kommuner och regioner.

När det gäller cybersäkerheten och hur vi ska skydda oss är det viktigt att också allmänheten får veta hur man bäst skyddar sig. Här anser Center-

partiet att staten ska ta sitt ansvar att utbilda. Ett bra sätt att höja kompetensen och folkbilda vår svenska befolkning är att använda sig av studieförbunden i de här frågorna. Det är viktigt att hela samhället tar ansvar för cyberfrågorna när detta är frågor som blir mer och mer viktiga på vår dagordning.

Herr talman! Att människor har tillgång till elektroniska kommunikationer och kan tillgodogöra sig samhällsinformation är viktigt i vardag, kris och krig. Likaså är detta viktigt för exempelvis blåljusmyndigheter och andra inom det offentliga samhället. Då tänker jag framför allt på radiokommunikationsnätet Rakel. Detta behöver moderniseras och framtids-säkras när vi nu rustar totalförsvaret. Det måste skapas ett radiokommunikationssystem som är bra och som står rustat för den framtid som vi snart ska möta.

Det system som vi har i dag är gammalt och motsvarar inte längre de krav som användarna har, vilket har gjort att många av användarorganisationerna nu håller på att utveckla egna kommunikationslösningar. Inom ramen för januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet togs direktiv fram för en utredning om ett nytt Rakelnät. Här är det viktigt att den nya regeringen för detta arbete vidare och ser till att det snabbas på. Det är viktigt att arbetet med utveckling och etablering av nästa generations kommunikationslösning drivs vidare av regeringen och genomförs, så att vi inte återigen hamnar i en situation som liknar den vi har i dag och den vi har haft tidigare, med flera parallella system. Det är viktigt att vi har ett system för att kunna kommunicera inom blåljusnätens organisationer.

Vi behöver ett nytt system som är robust och säkert, där staten också har rådighet. Utgångspunkten för detta bör vara en lösning där staten har sitt nät som man också äger och driver och också köper in sig och kör näten i de kommersiella mobiloperatörsnäten. Detta ska ses mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läge som vi har i vår omvärld, där vi hela tiden behöver ha så mycket kontroll som möjligt.

Systemet måste kunna hantera mobil datakommunikation och tjänster i mobilkommunikationsnätet. Det ska vara till för användarna, så att de både kan skicka bilder och ringa för att så snabbt som möjligt kunna få fram information när större kriser och krig kommer.

Herr talman! Det förändrade klimatet påverkar hela samhället, och det är tydligt för alla att vårt moderna samhälle är sårbart för konsekvenserna av ett allt varmare klimat. Detta leder till mer återkommande extremväder, som värmeböljor och skyfall, och ökad risk för skogsbränder och översvämningar, ras och förhöjda havsnivåer. En del av detta ser vi i Sverige, men vi ser det också i vår omvärld.

Efter sommaren 2021 med flera kraftiga oväder i vår omvärld, bland annat i USA, och översvämningar i Tyskland och Belgien varnade en internationell grupp forskare för att jorden redan nu närmar sig oåterkalleliga klimateffekter för bland annat världens tropiska korallrev och regnskogar och att sommarisen i Arktis smälter.

Att vädret är extremt vid enstaka tillfällen behöver inte ha med klimatförändringarna att göra, men när extremt väder blir vanligare blir det mer relevant att tala om en koppling mellan extremväder och klimatförändringar. Klimatförändringarna leder till ett kraftigt ökat behov av anpassningsåtgärder och till en ny hotbild, som dock ser lite olika ut runt om i

Sverige. Skyfall, höga vattenflöden, översvämningar, värmeböljor och periodvis torka, som vi har sett under de senaste åren, kommer exempelvis att leda till en markant försämring av förutsättningar för att exempelvis bedriva lantbruk runt om i vårt land.

Också ur ett beredskaps- och sårbarhetsperspektiv är tillgången på rent dricksvatten en viktig fråga, och inte minst i den fortsatta totalförsvarsplaneringen. Vi från Centerpartiet vill se en ökad insatsberedskap och vid naturkatastrofer och kriser i klimatkrisens spår se över bland annat den nationella klimatanpassningsstrategin, så att den uppdateras, och förtydliga ansvarsområdena mellan styρνivåer och myndigheter för att på detta sätt också öka motståndskraften och göra att vi får ett robustare samhälle där klimatanpassningen självklart inkluderas i det totalförsvaret som nu vi återigen bygger upp.

Herr talman! Krisberedskapen och återuppbyggnaden av ett totalförsvaret är oerhört viktigt för Centerpartiet. Vi kommer att driva på för de här frågorna i riksdagen och inom ramen för den försvarsberedning som nu jobbar och ska lämna sina betänkanden framöver.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till Centerpartiets reservation 1 och önska kollegorna i utskottet, herr talmannen och övriga en glad och trevlig påsk!

Anf. 126 ANNA STARBRINK (L):

Herr talman! Den här debatten visar att det finns en stor och gemensam vilja att ta ansvar för Sveriges krisberedskap. Det är väldigt glädjande, för Sverige som land ska naturligtvis stå väl rustat att möta kriser och till och med krig.

Tyvärr är vårt civila försvar – liksom det militära – eftersatt. Det är därför en högt prioriterad fråga att bygga vår civila förmåga starkare. Rysslands fruktansvärda och våldsamma anfallskrig mot Ukraina och det aggressiva tonläge som riktas mot väst, inklusive Sverige, har dramatiskt förändrat vårt säkerhetsläge.

Krig är naturligtvis bland det mest fasansfulla vi kan tänka oss. Vår civila beredskap måste ta höjd för detta men också för andra situationer som utmanar vårt samhälle. Jag tänker på klimatrelaterade kriser, cyberattacker, nya pandemier och andra hälsorisker. Tyvärr kan listan över vad vi måste vara beredda på göras väldigt lång.

Regeringen pekar på den pågående utvecklingen av det civila försvaret och samhällets krisberedskap och att detta naturligtvis bör både fortsätta och påskyndas under kommande år. Propositionen *Totalförsvaret 2021–2025* och beslut som har fattats efter den ger den huvudsakliga inriktningen för det fortsatta arbetet med det civila försvaret.

Vi är på rätt väg, menar jag. En lång rad goda initiativ tas och har tagits i Sverige. Och ett antal utredningar ser över hur beredskapen kan stärkas – ur många olika perspektiv.

Vi följer väl alla utvecklingen i Ukraina och slås av det fruktansvärda som människorna där tvingas uppleva men också av den enastående förmåga till motstånd som civilbefolkningen liksom landets ledning och försvarsmakt uppvisar. Det är imponerande. Det är också tydligt hur oerhört centralt det är med den grundläggande infrastrukturen och att nödvändiga samhällstjänster kan upprätthållas även när människor är sårbara och har hamnat i ett väldigt utsatt läge. Jag tror att vi kan lära oss mycket av det

som nu sker i Ukraina och av hur det ukrainska folket möter det krig som de utsätts för.

Mycket görs, och vi har tagit flera viktiga initiativ. Jag är glad att den nya regeringen har en särskild minister med ansvar för dessa frågor. Det ger kraft att driva på i utvecklingen av det civila försvaret. Även inrättandet av det nya nationella säkerhetsrådet och tillsättandet av en nationell säkerhetsrådgivare tror jag kan bli väldigt betydelsefullt.

Strukturen och lagstiftningen inom totalförsvaret och krisberedskapen behöver förstås säkerställas. Nu ses detta också över på en rad områden. Inte minst gäller det hälso- och sjukvårdsområdet, där det finns mycket att göra.

Räddningstjänstens roll har flera varit inne på i denna debatt. Det kan inte nog understrykas hur viktigt detta är. Och aktiveringen av civilplikten, som nu görs, är av stor vikt. Detsamma gäller de åtgärder som regeringen, MSB och många andra vidtagit när det gäller räddningstjänstens utveckling, personalförsörjning och utbildning.

Herr talman! Ett annat område som flera talare har lyft fram gäller cyberattacker, som vårt samhälle redan i dag utsätts för och är sårbart för. En lång rad åtgärder har vidtagits på senare tid för att förbättra förutsättningarna att stå emot dessa attacker och öka vår säkerhet. Det nya nationella cybersäkerhetscentret har en viktig roll att fylla när det gäller att stärka samhällets förmåga att förebygga, upptäcka, mota och hantera cyberattacker och olika incidenter. Men det kommer att krävas ett stort och omfattande arbete för att vi ska kunna fullfölja vår ambition att rusta vårt samhälle att stå stadigt även i de sammanhangen.

Herr talman! Det finns oerhört mycket mer man skulle kunna lyfta fram, men jag ska inte förlänga debatten. Jag konstaterar att många av de motioner som vi diskuterar i dag innehåller kloka förslag. Jag konstaterar också att det redan nu pågår ett aktivt arbete i olika delar för att utveckla och stärka vårt samhälles beredskap att möta kriser.

Det är välkommet att frågan om civil beredskap nu är en fråga som engagerar många och brett, för så har det inte alltid varit. Vi allihop har kanske inte heller känt det stora behovet tidigare. Men nu är mitt intryck att man från alla partier tar frågan på stort allvar. Det är ju ett bryskt uppvaknande för många av oss när vårt samhälle prövas av så stora utmaningar som pandemin och det kraftigt försämrade säkerhetsläget. Jag är glad att vi nu arbetar med stor kraft för att stärka vår beredskap.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag och också passa på att önska herr talmannen och alla ledamöter en glad påsk.

Anf. 127 ULF HOLM (MP):

Herr talman! Samhällets krisberedskap känns som ett ovanligt aktuellt ämne att diskutera med tanke på hur utvecklingen ser ut. Det handlar om att vi ska skaffa oss motståndskraft så att Sverige kan stå emot flera olika problem, till exempel cyberattacker inom landet men också från andra stater. Det handlar om att klara klimatförändringarna, som leder till översvämningar, skogsbränder och torka. Det handlar om att vi måste kunna skydda till exempel kärnkraftverk eftersom de utgör ett potentiellt militärt mål, vilket vi nu kan se i Ukraina. Men det handlar också om desinformation och propaganda, bland annat från andra länder eller i den allmänna debatten.

Dessa och flera andra områden är uppe till debatt i dag. Tyvärr känns det dock inte riktigt som om majoriteten i riksdagen tar frågorna på riktigt det allvar som skulle behövas, vilket jag återkommer till senare. Problemen är nämligen flera, och jag önskar att regeringen och Sverigedemokraterna hade kunnat ta fler initiativ för att stärka samhällets krisberedskap.

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att slå fast att vi behöver ett samhälle som är mer motståndskraftigt än i dag mot till exempel de hot som jag nyss nämnde. För att klara detta behövs det en mycket större krisberedskap men också fler satsningar på ett grönt, hållbart och långsiktigt civilt försvar som en viktig del av totalförsvaret.

En av de viktigare delarna som jag vill lyfta upp är frågan om klimatanpassning för krisberedskap, som behandlas under punkt 12 i detta betänkande.

Herr talman! I går kom Klimatpolitiska rådets granskning av regeringens samlade politik avseende klimatpolitiken. Slutsatserna bekräftar det som experter, myndigheter och till och med regeringens egen budget har sagt. Regeringens klimatpolitik är inte bara otillräcklig. Den går dessutom åt fel håll. I stället för att Sverige ska vara en del av lösningen har regeringen och Sverigedemokraterna gjort att Sverige nu är en del av problemet med ökade utsläpp i världen.

Detta är ett slag i ansiktet på både nuvarande och framtida generationer. I stället för att vara i framkant och gynna klimatet och det svenska näringslivet har regeringen och Sverigedemokraterna fattat beslut om en politik som minskar reduktionsplikten, sänker drivmedelsskatten och slopar elbilsbonusen, vilket leder till flera miljoner ton ökade utsläpp fram till 2030 och till att den elektrifiering av fordonsflottan som pågår stoppas. Klimatpolitiska rådet konstaterar också att Sverige inte klarar sina förpliktelser enligt Sveriges klimatlag eller i förhållande till åtaganden gentemot EU och FN.

Herr talman! Denna politik kommer att få konsekvenser även för frågan om samhällets krisberedskap. Framför allt får vi med regeringens och Sverigedemokraternas politik ett Sverige som fortsätter vara beroende av olja och bensin från diktatorländer, och vi kommer att fortsätta göda den ryska krigskassan så att Ryssland kan fortsätta sitt anfallskrig mot Ukraina.

För Miljöpartiets del är vi tydliga med att en aktiv klimatpolitik bort från fossila bränslen är en prioritet. Vi ser nämligen effekterna redan nu, och det är därför som klimatanpassning är en viktig fråga utifrån ett krisberedskapsperspektiv.

Det förändrade klimatet påverkar hela samhället, och det har blivit tydligt för alla och envar att vårt moderna samhälle är sårbart för konsekvenserna av ett allt varmare klimat. Det leder till mer ofta återkommande extremväder, såsom värmeböljor och skyfall, med ökad risk för skogsbränder, översvämningar, ras, erosion och förhöjda havsnivåer.

Herr talman! Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till reservation 10 under punkt 12 där vi från Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet i en gemensam reservation föreslår att en ökad insatsberedskap vid naturkatastrofer och kriser i klimatkrisens spår ses över. Bland annat behövs den nationella klimatanpassningsstrategin uppdateras för att förtydliga ansvarsrollerna mellan styρνivåer och myndigheter. Vidare bör klimatanpassningsåtgärder vidtas för ett mer motståndskraftigt och robust samhälle och klimatanpassning inkluderas i totalförsvarets krisberedskap.

Herr talman! Nära kopplat till dessa frågor ligger också behovet av att utveckla räddningstjänsten eftersom räddningstjänsten är den viktigaste resursen för snabba insatser vid olyckor, bränder och översvämningar. En fungerande räddningstjänst stärker dessutom totalförsvaret.

Miljöpartiet föreslår därför att räddningstjänsten ska förstärkas, till exempel genom att material tillförs och rekrytering av deltidspersonal underlättas så att en god krisberedskap alltid finns i hela landet.

Herr talman! En annan viktig fråga inom krisberedskap gäller cyberförsvaret. Sverige utsätts regelbundet för cyberangrepp, vilket ibland ger allvarliga störningar på stora och viktiga samhällsliga verksamheter.

Cyberattacker pågår också från flera olika aktörer. Kina är ett exempel på en stormakt som bedriver avancerat cyberspionage för att främja sin egen ekonomiska utveckling och utveckla sin militära förmåga.

Även om syftet med de flesta angrepp är brottslighet i ekonomiskt syfte kan resultatet ändå bli allvarliga störningar av stora och viktiga verksamheter i samhället, och sådana svagheter kan utnyttjas av en stat.

Det är tydligt att Sverige måste stärka sin förmåga att både förebygga och bemöta dessa attacker. Miljöpartiet föreslår därför att cybersäkerheten i den offentliga sektorn och i särskilt samhällsviktiga delar av den privata sektorn ska stärkas.

Herr talman! Jag vill också lyfta upp frågan om motståndskraft mot desinformation och propaganda. Påverkan består bland annat av att ifrågasätta demokratisk legitimitet och rättsstatens principer och att sprida extrema åsikter och rena lögnen för att polarisera den offentliga debatten.

Den snabba digitaliseringen och hastigheten i informationssamhället gör frågor om sårbarhet och motståndskraft i våra samhällssystem alltmer högaktuella. Desinformation är vanligt förekommande, och påverkan på opinionen i Sverige och andra länder i syfte att destabilisera samhället sker fortlöpande.

Det psykologiska försvaret handlar därför om att bygga upp motståndskraften i samhället mot just desinformation och påverkanskampanjer. Det handlar bland annat om att höja förmågan att skilja på pålitliga källor och källor som inte är pålitliga.

Myndigheten för psykologiskt försvar är satt att identifiera, analysera och möta otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige eller svenska intressen.

Miljöpartiet föreslår att en eller flera myndigheter ska ges i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot just desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas.

Herr talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet, men för tids vinning, som det så fint heter, yrkar jag bifall bara till reservationerna 10 och 12.

Anf. 128 FRIDA TÅNGHAG (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 8.

Det civila försvaret är ett mycket stort och brett område som enkelt uttryckt innehåller allt. Hela samhället är en del av det civila försvaret. Här finns allt från den vanliga välfärden med sjukvård och barnomsorg till elektricitet, värme, mat, vatten, läkemedel och transporter. Här ingår även alla civilsamhällets insatser med frivilliga.

Det civila försvaret innefattar hela samhällets möjlighet att stå emot kriser, vara motståndskraftigt och kunna återhämta sig så snabbt som möjligt. Det är såklart otroligt viktigt att Sveriges civila försvar förstärks framöver och att vi bygger vidare på de erfarenheter som de senaste åren har givit oss.

Herr talman! Vi lever i ett samhälle som på många håll och under en lång tid har drabbats av nedskärningar och privatiseringar i den offentliga sektorn och den välfärd som står oss allra närmast. Verksamheter som redan när det är lugnt i samhället går på knäna och har svårt att klara av sin verksamhet kommer att få mycket svårt om vi hamnar i en kris. För att verksamheten ska kunna fungera i händelse av kris krävs personal som inte redan från början är utarbetad och underbemannad.

Vi i Vänsterpartiet menar att vi måste stoppa nedskärningarna i välfärden. Sverige måste ha en fullt finansierad välfärd framöver där personalen har högre löner, bättre arbetsvillkor och tid för vidareutbildning. Fler måste vilja utbilda sig inom vårddyrken och orka jobba med stolthet hela vägen fram till pension.

Herr talman! Vi har alla ett gemensamt ansvar för att hela samhället ska vara starkt och motståndskraftigt. För Vänsterpartiet är det självklart att ett jämlikt samhälle där vi planerar, finansierar och genomför saker tillsammans är ett starkt samhälle. Vi menar att privatiseringar och utförsäljningar har gjort vårt samhälle svagare och att verksamheter därför har svårare att samordna på ett effektivt och snabbt sätt under kriser. Vi behöver därför återta samhällsviktiga verksamheter, framför allt inom välfärden och i offentlig regi.

Krisberedskap kräver åtgärder och satsningar på hela välfärden från grunden.

Jag yrkar åter bifall till reservation 8.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 april.)

§ 13 Jakt och viltvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU12
Jakt och viltvård
föredrogs.

Anf. 129 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu miljö- och jordbruksutskottets betänkande om jakt och viltvård. Även om Miljöpartiet inte har några reservationer vill jag ta tillfället i akt att prata lite om min och Miljöpartiets syn på jakt.

Jag var en av de drygt 290 000 personer som löste jaktkort förra året. Jag har varit med på jakt sedan jag var liten, och i höstas hade jag förmånen att få ta med mig en helt nytexaminerad jägare på älgjakt. Min kompis har länge velat ta jägarexamen, och förra året blev det äntligen av – det kom lite corona i vägen. Som storstadsbo och utan jaktmark och erfarenhet undrade han om han fick hänga med mig, vilket han fick.

Det var roligt att kunna dela upplevelsen med någon och spännande att få agera lärare. Det handlade om var man placerar vapnet när man sitter

still och hur man gör när man fikar. Det kom några orrhönor förbi, och vi diskuterade skillnaden mellan orrhönor och tjäderhönor – de ser nämligen inte alltid ut som i boken. Det passerade en ganska stor vildsvinsgalt, och jag blir alltid lika förvånad över hur tyst och snabbt de rör sig.

Även om vi två inte sköt någon älg gjorde laget det, så min vän fick vara med om att dra ut ett djur i skogen och delta i efterarbetet. Först var han lite chockad, för det är trots allt stora djur och mycket att ta hand om. Men han kom snabbt in i det och fick vara med på alla moment.

Det blev en minnesvärd dag för oss båda som gjorde honom än mer beslutsam att gå med i ett jaktlag och fortsätta med jakt.

Men det blev också tydligt för mig vilka olika förutsättningar vi har. Jag tillhör dem som har varit med sedan jag var liten. Jag ser min farbrors namn inristat i ett träd vid vissa av passen där jag sitter, och jag vet att han har suttit där och haft lika långråkigt som jag har ibland. Min farfars bössa står hemma i skåpet, och den är nu skriven på min man. Även om jag inte fick träffa min farfar – han dog innan jag föddes – känns det häftigt att hans bössa får vara med. I kolven sitter en liten pigg för varje älg han har fällt. Själv har jag min farbrors bössa.

Många av oss har jagat, men samtidigt kan vi se att många av de nya jägarna är födda i storstaden och kanske inte har relationen till naturen, det vill säga de ser jakt som något annat. Många har ändå en känsla för naturen och vill komma ut, och jakten är en del i detta. Men det är *ett* av flera olika intressen.

Den svenska allemansrätten är bland det finaste vi har. Många ska samsas. Det kan vara jakt, men det kan även vara fråga om fiske, svamp- och bärplockning och att vandra. Det handlar om att vara ute och gå i skogen – nu för tiden kallas det för att skogsbada.

Turismen växer sig starkare – utländsk turism och även inhemsk turism. I naturturismen handlar det just om naturupplevelserna. Här kan våra intressen krocka med varandra. Ett naturturismföretag kan vara beroende av att ett visst djurliv ska finnas för att få gäster. Man säljer samma älg, bäver eller vargyl från samma flock flera gånger till olika grupper. Om man tar på sig jägarhatten är det ett villebråd just där och då. Skogsägare vill att deras plantor ska växa samtidigt som det finns älgar som gillar att mumsa i sig dem. Här finns alla dessa olika intressekonflikter.

Kort sagt finns lika många målkonflikter här som överallt annars. Men det finns en liten skillnad, nämligen att jägare har vapen med sig – och vapen väcker känslor. Här behöver vi som är jägare se till att vi har ett etiskt och bra förhållningssätt. Vi som har varit, och är, jägare ska bjuda in de nya så att de får förståelsen för naturen och kan vara med.

Förutom att det finns många målkonflikter mellan människor och olika intressen finns också målkonflikter bland djuren. Det blir fler och fler olika djurstammar i Sverige. Det finns fler klövvilt än på länge; kronhjort, dovhjort, älgar och vildsvin. Alla nyttjar markerna på olika sätt.

Tyvänn förvaltar vi sällan detta som en helhet. Det är art för art, ibland med flerårsförvaltning – men vi ser inte till helheten. Där anser vi i Miljöpartiet att det ska vara en total ekosystembaserad förvaltning. Det ska vara en flerartsförvaltning som också ser till markens bärighet, hur många djur som kan vara där, och även andra djur ska vara en del, till exempel rovdjur. Det måste vara en fungerande biologisk mångfald. Sedan kan vi skatta på räntan.

Herr talman! Jag skulle vilja påstå att jakt är en del av det större naturintresset, men det är också något som kräver ansvar. Jag har själv svårt för hajpen för jaktfilmer där det smäller i ett, kryllar av djur och allt är skjutbart. Det säljs jaktresor med skottgaranti, och det finns gods jakt med uppfödda änder som fälls i tiotal – ofta hundratal.

Detta är inte jakt för mig – inte jaktetiskt. För mig är jakt att vi ska skatta på räntan av naturen och få ett bra hållbart kött som har varit i det fria i naturen fram till dess att skottet avlossas. Viltet är allas fram till dess att skottet avlossas. Därför måste vi ha en etisk jakt, bete oss på ett bra sätt och utöva en förvaltning som accepteras av alla. Alla intressen måste vara företrädda med respekt för naturen, respekt för andra som vistas i naturen och förstås respekt för djuren.

(Applåder)

Anf. 130 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Herr talman! I dag ska vi debattera jakt och viltvård. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 3, Stärkt lokalt inflytande i viltförvaltningen.

Jag vill också tacka min företrädare i talarstolen, Emma Nohrén, för en fin beskrivning av jakten som så mycket mer än bara skottögonblicket.

Jag har också jagat i hela mitt liv, och jag tänkte använda min tid i dag till att fokusera bland annat på det viktiga samspelet mellan markägare och jägarkåren. Det går inte att ha en debatt i dag utan att debattera rovdjurspolitiken. Jag tänkte även diskutera jaktetiken och viltvårdande insatser. Det här är mycket viktiga frågor för mig som jägare.

Herr talman! Under många år har vi haft ett stort fokus på älgen och betesskador på framför allt tallungskog och tallplanteringar. Denna diskussion och detta fokus har lett till att viltvårdsdelegationerna runt om i landet har fokuserat mycket och entydigt på att minska älgstammen, med ambitionen att få en kraftigt minskad mängd betesskador på framför allt tallungskog. Vi har bildat älgförvaltningsområden med extra stort fokus på att minska älgstammen, och vi kan konstatera att utifrån perspektivet att minska älgstammen har vi verkligen lyckats. I dag har generellt sett över landet älgstammens storlek minskat med nära 35 procent, och på sina håll betydligt mer.

Frågan är då om denna minskning av det för många så viktiga viltet och skogens konung älgen i motsvarande grad har lyckats minska betesskadorna, som var själva andemeningen med denna fokusering på ett viltslag. Skogsbolagen ser en liten minskning av skador på tallungskog, men för att uppnå målen krävs enligt skogsbolagen en fortsatt kraftig minskning av älgstammen.

Älgen har för många en helt egen identitet och ett stort och viktigt värde för dess unikum i vårt land, vilket lockar många turister, och är för många jägare den viktigaste anledningen till att man både jagar och jobbar med viltvård. Utan älgen i våra skogar förlorar Sverige som land ett unikt och mycket viktigt viltslag.

Herr talman! Vi socialdemokrater skulle vilja utöka och fördjupa älgförvaltningsområdenas uppdrag till att innefatta samtliga klövinslag och inte bara fokusera i sitt uppdrag på älgen. Vi tror på samverkansgrupper där markägare och jägarkåren tillsammans resonerar och informerar varandra om de olika problem och skador som kan uppstå när olika sorters

viltslag kraftigt växer och orsakar problem avseende både jordbruket och skogsbruket. Vi anser också att det i olika delar av landet finns problem med växande viltstammar när det gäller kronhjort, dovhjort och vildsvin. Inom flera geografiska områden ökar dessa viltslag kraftigt, vilket naturligtvis innebär risk för stora skador på både jordbruk och skogsbruk.

För att lyckas skapa en balans mellan fodertillgången och storleken på viltpopulationen krävs en bättre och djupare dialog mellan markägare och jägarkåren som kan bidra till en bättre förståelse och därmed en klokare förvaltning av viltet samt förhoppningsvis även en större förståelse mellan samtliga dessa viktiga intressen.

Därför, herr talman, anser vi socialdemokrater att det finns all anledning att gå vidare med förslaget om en gemensam klövviltsförvaltning med stort regionalt och lokalt inflytande.

Herr talman! När det gäller den viktiga rovdjurspolitiken är det som alltid en balansgång mellan gynnsam bevarandestatus och det faktum att det ska vara möjligt att bo och leva i hela landet samt ha möjlighet att bruka gårdar och hålla tamdjur någorlunda fredade från alltför stora rovdjursangrepp.

Det finns en stor majoritet i Sverige för att bevara de rovdjur som i dag finns och existerar i vår miljö. Men det finns också stor frustration och rädsla bland både jägare och jordbrukare som bor och lever och verkar nära våra stora rovdjursstammar, inte minst när det gäller vargen.

Vi ser att vargstammen kraftigt ökar och att dess utbredning i landet blir alltmer omfattande. Vi har nu konstaterade revirhävdande vargpar från Skåne i söder till Jämtland i norr, och antalet individer kommer troligtvis inom en mycket snar framtid att passera 500 stycken.

Herr talman! För att få till långsiktig acceptans för vargen måste vi kunna förvalta detta rovdjur på ett rimligt sätt och hålla antalet vargar inom rimliga gränser. Därför är det angeläget att regeringen fortsätter och intensifierar arbetet med att få till en förflyttning av vargfrågan från EU:s art- och habitatdirektivs bilaga 4 till bilaga 5, vilket skulle innebära att vargen är ett förvaltningsbart vilt som vi i Sverige själva har möjlighet att förvalta.

Vi socialdemokrater anser även att det är viktigt att ändra förutsättningarna för tillståndsgivning vid skydds jakt. Processen för att få möjlighet att skydda sin tamboskap från angrepp måste bli betydligt enklare och mer effektiv. Därför är det avgörande att man förenklar skyddsjakten, vilket jag tror även kommer att leda till större acceptans för vargen i hela landet.

Herr talman! Den svenska jaktfolk rörelsen är bland de äldsta folkrörelserna i vårt land. Den har varit och är organiserad i Svenska Jägareförbundet sedan 1830. Att man organiserade den svenska jägarkåren handlade inte i första hand om att underlätta och skapa bättre förutsättningar för att fälla mer vilt, i alla fall inte inledningsvis och på kort sikt. Tvärtom handlade det om att skapa förutsättningar för en viltförvaltning i hela landet som tar hänsyn till viltets förutsättningar och utmaningar för att därmed skapa hållbara viltstammar av rådjur, kronhjort och älg, som vid denna tidpunkt var nästan utrotade.

Att den svenska jakten haft och har ett stort förtroende hos allmänheten är helt avgörande för att vi även fortsättningsvis ska kunna utöva denna viktiga och folkliga tradition. Därför är det av yttersta vikt att vi även fram-

gent när vi diskuterar och beslutar om jaktlagar, jakttider och olika hjälpmedel för jakten på olika viltarter alltid har viltets bästa för ögonen.

Vi socialdemokrater vill värna den svenska jakttraditionen samt en etisk jakt som säkerställer viktiga avbrott i jakten där viltet får möjlighet till reproduktion och vila. Vi måste även vara noga med att olika hjälpmedel, exempelvis mörkersikten vid vildsvinsjakt, är så pass säkra och av så hög kvalitet att jägaren tydligt kan säkerställa att rätt sorts vilt fälls och fälls på ett humant och effektivt sätt.

Avslutningsvis, herr talman, kan jag konstatera att dagens jakt- och viltvårdsförvaltning i vårt land i huvudsak fungerar mycket väl. Orsaken till det är jag övertygad om är den långa traditionen av samarbete och samverkan mellan Svenska jägareförbundet och dess medlemmar och staten, där flera viktiga uppdrag i nationens intresse utförs av Jägareförbundet och dess medlemmar. Jag hoppas verkligen att det förtroendet kommer att fördjupas och inte förbrukas.

(Applåder)

Anf. 131 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Tomas Kronståhl, för ett väldigt bra anförande! Det var så bra att jag nästan skulle ha kunnat hålla det själv. Vi är eniga om det absolut mesta av det som togs upp i anförandet. Det visar att vi har stor enighet i frågan, så det är mest av nyfikenhet jag tar replik.

Tomas Kronståhl yrkar bifall till reservation nummer 3 om stärkt lokalt inflytande i viltförvaltningen. Ja tack, mer än gärna! Vi är eniga om det.

I ställningstagandet i reservationen står det så här: "Jakten är en viktig del i många människors liv. Den stärker landsbygden och håller människor samman. Sverige är ett avlångt land, där viltet och jakten skiljer sig åt. Vi tycker att det är viktigt att värna det lokala och vill att beslut om en hållbar och etisk jakt ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Vi ser länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna som viktiga och vill att deras arbete och mandat utvecklas. Det är viktigt att viltförvaltningen decentraliseras och att de lokala viltförvaltningsdelegationernas lokala förankring stärks för att kunna få ett bättre stöd för viltförvaltningen." Jättebra!

Det fanns ett tillkännagivande om det här 2015. Det avskrev Tomas Kronståhls regering i skrivelse 2016/17:75.

Det kom ett nytt tillkännagivande om precis detta 2018, och det har inte den föregående regeringen – eller de föregående regeringarna – gjort någonting med.

Vad är det som gör att Socialdemokraterna har bytt inriktning nu? Det är ett byte som jag verkligen välkomnar, för här har vi ju redan ett tillkännagivande som vi kommer att arbeta med i den nuvarande regeringen.

Anf. 132 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Kjell-Arne Ottosson! I dag kan vi ditt namn.

Jag kan bara säga att den här frågan verkligen har diskuterats på många olika sätt och att det funnits olika krafter, bland annat i många av viltdelegationerna, när det gäller hur man ska hantera den.

Jag tror att det finns ett väldigt starkt förtroende i vårt parti för att försöka förvalta viltet så lokalt som möjligt. Vad det handlar om är att försöka bevaka den geografiska särart som vi har i det här landet. Det ser ju väldigt

olika ut i norra delen och i mellersta delen och i södra delen av Sverige. Därför är det klokt att vi på olika sätt försöker se till att förvalta åtminstone klövviltstammar så lokalt som möjligt.

Jag känner inte till det som skedde 2015, kan jag ärligt medge, men under min tid i Sveriges riksdag har vi jobbat med den här frågan och haft stor enighet i den.

Sedan är det ju så, herr talman, att man inte ändrar på de här frågorna så lätt. Man måste försöka diskutera dem i olika sammanhang.

Vi har diskuterat bland annat klövviltsförvaltningen i älgskötselområdena. Det kan också vara en ekonomisk fråga att få medlemmar att ta på sig ett ännu större uppdrag än i dag. Men min övertygelse är att om vi tar den här dialogen med både markägare och skogsfolk och även jägare och jägarkåren kan vi hitta en bra lösning, för det handlar om att få till ett fungerande samspel i framtiden.

Anf. 133 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Tomas Kronståhl, för svaret!

Jag har full förståelse för att Tomas Kronståhl inte har full koll på vad som hände här 2015, men det är ändå rätt intressant att se den förändring som skett hos Socialdemokraterna – en förändring som jag verkligen välkomnar eftersom vi som sagt har ett tillkännagivande på det här området och det är något som den nuvarande regeringen jobbar med.

En annan fråga som Tomas Kronståhl tog upp var skydds jakt på stora rovdjur.

Vi hade en hantering – jag minns inte om det var i fjol eller för två år sedan – där vi tog fram ett tillkännagivande om just detta att det måste bli lättare att få till skydds jakt. Då handlade det om att revidera Viltskadecenters riktlinjer för skydds jakt. Det blev ett tillkännagivande 2021, måste det ha varit. Inte heller på den fronten har vi sett att det hänt någonting. Men det kommer att hända saker, och det är tydligen så att Socialdemokraterna har ändrat inriktning även vad gäller synen på skydds jakt. Eller vad är det som har hänt där?

Anf. 134 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack ännu en gång, Kjell-Arne, för din fråga!

Jag kan i alla fall konstatera att det här ämnet känner jag till betydligt bättre. Jag vet att vi låg på regeringen under förra mandatperioden för att underlätta bland annat skydds jakt på varg, och regeringen gav ett antal uppdrag till Naturvårdsverket för att underlätta just skydds jakten på varg. Sedan vet inte jag hur snabbt det har gått och hur långt det har kommit, men Naturvårdsverket har i alla fall fått ett sådant uppdrag.

Jag vet också att vi jobbade mycket med att få till en betydligt lättare hantering när det gällde skydds jakt på vildsvin eftersom dessa gjorde så stor skada i jordbruket. Där lade också regeringen föredömligt fram ett helt vildsvinspaket, vilket innefattade en hel del olika förenklingar för jakten – bland annat att tillåta jakt nattetid och, som jag även nämnde i mitt anförande, jakt med mörkersikte. Detta har också resulterat i att vi har fått ned vildsvinsstammen. Det kanske inte bara är på grund av detta, men det har förstås bidragit till stor del.

Sedan tycker jag att det är viktigt att det vid alla former av skydds jakt vilar ett stort ansvar på jägaren och den som begär skydds jakten. Men det

måste faktiskt fungera så att man har möjlighet att skydda sin tamboskap och annat på ett vettigt sätt, och därför vill vi förenkla skyddsjakten även när det gäller vargen.

Där har vi också en annan fråga som det är viktigt att nuvarande regering fortsätter att jobba med, nämligen att se till att vargen kan bli ett förvaltningsbart vilt. Där får vi väl försöka att hjälpas åt, Kjell-Arne och jag.

Anf. 135 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman! Det var två fantastiskt intressanta anföranden, måste jag börja med att säga. Det visar att detta kanske är några av de frågor som vi är allra mest överens om i utskottet.

Jaktens tradition i Sverige är stark. Acceptansen för jakt i Sverige är också otroligt hög. Jag tror att den är närmare eller till och med har passerat 90 procent hos civilbefolkningen, höll jag på att säga, alltså hos dem som inte är jägare. Det är otroligt högt.

Ute i Europa växer tyvärr de motstående krafterna på ett annat sätt. Där pumpas det också in väldigt mycket pengar i jaktmotstånd. Det pumpas in pengar i motstånd mot att använda löshundar vid jakt och så vidare. Löshundsjakten är ju kanske ett av våra absolut finaste kulturarv här i Sverige. Vi jagar på ett ansvarsfullt och etiskt sätt och använder våra hundar på ett bra sätt.

Jag konstaterar att Miljöpartiet inte ens har en reservation i årets jaktbetänkande och att Vänsterpartiet inte ens är här. Jag tänker därför att de helt enkelt instämmer i regeringens politik när det kommer till jaktfrågor.

Skämt åsido, herr talman: Jag yrkar såklart bifall till utskottets förslag till beslut i dess helhet.

Jag sa precis att ute i Europa växer motståndet mot jakten. Vi ser också på vissa håll i Sverige hur mindre krafter vill bedriva sabotage gentemot jakt, hur man hotar och ställer till med sabotage mot människor som bedriver eftersök eller licensjakt på våra stora rovdjur. Detta är något vi aldrig kan acceptera och något regeringen ser otroligt allvarligt på. Det här måste få ett stopp. Om man inte tycker om jakt får man bevisa den demokratiska vägen att det inte är rätt att bedriva jakt, inte genom att vara ute och hota, hata och sabotera.

Jag ser detta själv när jag numera ordnar en jakt hemma på mina jaktmarker. Eftersom jag är jaktledare har jag en genomgång på morgonen, och jag säger till alla skyttar innan vi ger oss ut i skogen: Titta på era jaktorn så att det inte är några avsågade ben! Detta är något som vi aldrig behövt tänka på förut. Nu händer det gång efter annan att det saboteras jaktorn och så vidare, och så händer det olyckor på grund av den lilla klick av illvilja som finns mot den svenska jakten.

Det lyftes tidigare här föredömligt hur vi genom folkrörelsen har byggt upp jakten sedan Svenska Jägareförbundets start 1830. Vi har byggt upp viltstammarna. Vissa viltstammar har vi byggt upp alldeles för mycket. I vissa områden lokalt behöver vi hantera för stora viltstammar. Svenska Jägareförbundet har varit väldigt bidragande i detta. Jag tror att Svenska Jägareförbundet även i framtiden kommer att vara en väldigt viktig part gentemot staten i denna fråga.

Det finns tillkännagivanden, och även reservationer i dagens betänkande, om hur Svenska Jägareförbundets uppdrag ska se ut i framtiden. Detta

är väl någonting för regeringen att hantera efter de tillkännagivanden som har lämnats.

Som sagt bedriver vi i dag jakten – framför allt kopplat till älgen, herr talman – med våra viltförvaltningsdelegationer, älgförvaltningsgrupper under det och ända ned på älgskötselområdesnivå. Det är bra. Detta system har vi haft i tio år, och nu börjar det dyka upp en hel del utvärderingar av det. När vi väl har sett allas intresse av dessa utvärderingar får vi väl helt enkelt sätta oss ned och se hur vi tar det vidare.

Det är inget att sticka under stol med att älgen i vissa områden i Sverige i dag har det ganska tufft. Det beror delvis på ett för högt jakttryck men även på att älgen lider under stora angrepp av älgglöss, med kraftiga sårbildningar och så vidare. Älgen har det ganska tufft, och det är någonting som vi behöver ta hand om. Älgen är vårt stora och fina högvilt, hela grunden och symbolen för den svenska jakten. Det är någonting som vi ska vara väldigt rädda om.

Det talas om en flerartsförvaltning, kanske på liknande sätt som vi förvaltar älgen. Ja, nej, kanske, skulle jag säga. Det är nämligen inte givet. Älgen har vi gått med på att förvalta på det här sättet, men egentligen innebär älgförvaltningen en inskränkning i äganderätten. Jakten är en av de finaste delarna vi har i äganderätten, men när vi har släppt ifrån oss älgen in i ett system som i grunden hanteras av staten har vi släppt ifrån oss en del av äganderätten.

Därför är jag orolig över talet om en flerartsförvaltning. Det skulle också kunna leda till mer inskränkningar i vår äganderätt när det kommer till att förvalta viltet.

Moderaterna tror fortfarande på att markägare, brukare och jägare tillsammans ska kunna komma framåt i dessa frågor. Jag är helt övertygad om att vi kan hitta system för hur vi fortsatt kan hantera viltstammarna på det viset.

Det är nämligen som jag sa tidigare: I vissa områden har vi alldeles för stora viltstammar, vilket i dag går ut över livsmedelsproduktionen. Är det något vi säkert vet är det att vi ska öka vår livsmedelsproduktion i Sverige. Då får inte för stora viltstammar vara hindret som gör att vi inte klarar av det. Där behöver vi hitta verktyg för att komma framåt.

Herr talman! Vildsvinen talas det ofta om i denna kammare. Det är bara att konstatera att de verktyg som införts och de förändringar som gjorts kopplat till vildsvinsstammen har gjort att denna är på väg nedåt ganska kraftigt i Sverige. Delvis beror det på att kunskapen har vuxit bland jägarna. Man är effektivare i sin vildsvinsjakt. Det beror även på de beslut vi tagit här i riksdagen om effektivare hjälpmedel för vildsvinsjakten. Men det beror också på ett ökat sjukdomstryck på vildsvinen.

Detta gör att vildsvinen inte är en lika het potatis som de varit under lång tid. Jag tror att det är viktigt att markera det. Precis som älgen ibland får bära hundhuvudet för allt dåligt som sker i skogen får vildsvinen bära hundhuvudet för allt dåligt som sker på åkermarken. Så är det inte.

Herr talman! Inte en jaktdebatt i kammaren utan att vi pratar om våra rovdjur! De stora rovdjuren går det ganska bra för i Sverige. Stammarna växer. På vissa håll växer de väldigt fort, egentligen rakt över alla arter. En del tycker att detta är bra. En del ser problem. Jag menar att vi nu behöver ta ett samlat grepp om de stora rovdjuren och göra en plan för hur stora rovdjursstammar vi ska ha. Det har pratats mycket om vargen, men

vi behöver ta ett samlat grepp om alla rovdjur i Sverige för att hitta en balans.

Det är samma sak när vi har för stora klövviltsstammar i vissa områden. Det går ut över vår livsmedelsproduktion. Och det är samma sak när vi får för stora rovdjursstammar. Det går ut över vår livsmedelsproduktion.

Jag läste senast i förrgår att vissa lantbrukare i Skåne nu väljer att plantera igen sina mindre naturbetesmarker, på grund av den växande vargstammen i Skåne. Här förlorar vi biologisk mångfald, men vi förlorar också svensk livsmedelsproduktion i ett läge när den behöver öka.

Herr talman! Det finns många andra viktiga saker jag skulle vilja prata om i en jaktdebatt. Men jag vill avsluta med att säga att även om man inte tror det när man tittar ut just nu närmar vi oss sommaren. Jag hoppas att alla under sommaren ska kunna smaka något gott från det vildas rike som grillats. Det är en fantastisk tillgång som vi hanterar. Och en viktig del i jakten är att vi kan ta fram ett bra, fint och härligt kött att grilla.

(Applåder)

Anf. 136 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack, John Widegren, för ditt anförande!

Det är, som du säger, ganska stor enighet och väldigt bra diskussioner när det gäller jakt- och viltfrågor. Jag har dock en fråga som jag nästan känner mig tvungen att ställa. Jag hör nämligen diskussioner om det och vill veta lite var John Widegren står i frågan. Kommer det eventuellt att bli någon viltvårdsmyndighet i landet? Vad ska dess uppdrag i så fall bli?

I dag är det uppdelat så att Svenska Jägareförbundet, som är en medlemsorganisation, gör ganska många uppdrag åt staten, vilket jag var inne på i mitt anförande, herr talman. Man har bland annat den adaptiva viltförvaltningen där man försöker vidareutveckla och öka grundkompetensen när det gäller landets klövviltspopulation. Man har föredömligt tagit över ansvaret för vilt och trafik. Vi har jättebra utbildningar för eftersöksjägare. Det sköter man på ett väldigt bra sätt. Man har även viltövervakningen och viltprovtagningen.

Herr talman! Det här innebär att många av de uppdrag som man kan tänka sig att en statlig myndighet ska ha i dag utförs av en medlemsorganisation, som har ett stort förtroende bland sina medlemmar men även folket. Därför undrar jag om John Widegren tänker gå vidare med en viltvårdsmyndighet eller hur tankarna går.

Anf. 137 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Frågan om en viltmyndighet kom också upp i ett av alla tillkännagivanden som kom till under den socialdemokratiska regeringens tid. Jag förstår tanken och ingången när det gäller de uppdrag som i dag ligger hos Svenska Jägareförbundet. Men det behöver fortfarande finnas en myndighet – det är knappt att man kan tro att det är en moderat som står här och säger det, men det behöver vi ha.

Ett antal uppgifter som rör jakten och är kopplade till myndighetsfrågor ligger nämligen hos Naturvårdsverket. Historiskt sett har Naturvårdsverket inte varit jägarnas bästa vän. Det förtroendet är i mångt och mycket ganska skadat. Därför tror vi att en viltmyndighet skulle kunna vara en väg framåt i de frågorna. Vi tror också att man skulle kunna lyfta över andra

frågor, till exempel licenshantering och annat som skulle kunna hamna under en viltmyndighet.

Men jag ska inte föregripa någonting. Jag vet att man på Regeringskansliet nu tittar på en viltmyndighet. Om inte annat är ledamoten Kronstahl väl inkörd på melodin att det bereds på Regeringskansliet, herr talman. Det är väl det jag kan säga just nu. Det bereds på Regeringskansliet.

Anf. 138 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, John Widegren!

Jag var inne lite på de tankegångarna du nämnde. Jag vet att det har varit en kanske lite mindre funktionell samverkan mellan jägarna och Naturvårdsverket. Samtidigt ser vi nu att de problemen egentligen är borta. Jag tänker också att man ibland kan hantera olika myndigheter med regleringsbrev och annat.

Jag känner dock väl till att det brukar vara förknippat med ganska stora kostnader att starta en myndighet. Jag tror att John Widegren delar den rädslan.

Om kostnaderna som kan uppstå ska tas från jägarkåren i form av fällavgifter, lösning av statligt jaktkort eller annat blir jag orolig. I så fall tror jag att mycket av det förtroende som finns mellan Svenska Jägareförbundet, staten och allmänheten kan försvinna. Det är den oron jag känner. Frågan är om John Widegren delar den oron eller hur han känner.

Anf. 139 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar återigen för frågorna. Det är intressanta frågor.

Varför ska vi starta en ny myndighet som ska hantera frågor som en annan myndighet redan hanterar? Men lite av grunden finns i det jag sa tidigare. Vi tänker också att man ska plocka uppgifter från andra myndigheter för att samla allt som är kopplat till jakten och viltvården under ett paraply. Så har det i alla fall varit när vi har drivit på för att få igenom tillkännagivanden.

Det ska absolut inte leda till nya kostnader för jägarna. Det är inte meningen. Det handlar om att se över hur man ska kunna hantera det i budgetarbetet. En del medel kommer att kunna plockas från Naturvårdsverket och så vidare. De får medel för jakten i dag.

Det finns som sagt ingen anledning att stå och spekulera om hur det eventuellt skulle kunna se ut. Regeringen kommer att hantera det och titta på det under den kommande perioden. Men jägarkåren har nog sällan eller aldrig haft en så jakt- och jägarvänligt inställd regering. Det innebär att det kommer att landa på bästa möjliga sätt för jägarna.

Jag är övertygad om att när energin väl börjar läggas på frågan kommer den att landa på ett bra sätt. Och jag är övertygad om att det blir ett sätt som passar också Socialdemokraterna, herr talman.

Anf. 140 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag reagerade lite när ledamoten John Widegren sa att det verkar som att vi har total samsyn här. Då var jag tvungen att trycka på knappen och begära replik. Jag tror att det finns en samsyn om jaktens kulturella värden och hur den ska bedrivas. Men det finns skillnader när det gäller detaljerna. Jag tyckte också att det i ledamotens anförande drogs

in äganderätt, rovdjur och allt möjligt. Här börjar skillnaderna utkristallisera sig.

I mitt anförande försökte jag lyfta fram att jakten är en av många saker där man har rätt till naturen och nyttjar naturen på samma sätt och att jakten inte står över något annat. Vi måste samsas. Ibland får jakten stå tillbaka för andra intressen, och ibland gäller det för andra delar. Det är alltid stora, svåra avvägningar.

Min fråga till ledamoten John Widegren är: Anser du och Moderaterna att jakten har företräde framför andra intressen?

Anf. 141 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Jag skulle kanske inte uttrycka det som företräde. Men jakten är en del av äganderätten. Du får förvalta viltet på din egen egendom. Du är jakt-rättsinnehavare om du äger mark. På det sättet kommer det före en del av de andra intressena.

Allemansrätten, som ledamoten lyfte fram tidigare, är absolut en av våra fina sedvänjor. Men allemansrätten får inte brukas så att den till exempel stör pågående markanvändning eller jakt. Det vet vi. Så är det. På det sättet kommer jakten före.

Sedan om någon vill bedriva verksamhet, naturturism eller naturföretagande på någon annans mark – då förutsätter jag att den som vill bedriva den verksamheten har kontakt med markägaren och gör upp ett avtal om det, eftersom det ju skulle innebära en inskränkning av ägandet. På det sättet menar alltså vi från Moderaternas sida att jakten kommer före.

Anf. 142 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för det klargörandet! Där tror jag att våra åsikter skiljer sig åt lite grann. Miljöpartiet har inget emot jakt utan har stor tolerans mot detta. Många av oss uppskattar jakt och att äta viltkött, men vi anser att det finns flera intressen.

En annan sak som ledamoten berörde i sitt anförande, och som vi väl har debatterat väldigt många gånger i den här kammaren, är ju rovdjuren. Vi behöver kanske inte gå in på hur många de ska vara och så vidare. Det har vi gjort förut, och jag tror att vi också vet vad vi tycker. Men en sak som jag ofta saknar i Moderaternas rovdjurspolitik är förebyggande och skyddande åtgärder. Det gäller till exempel viltstängsel och höjda ersättningar.

Jag sitter själv med i styrelsen för De 5 stora, rovdjurscentret i Järvsö, sedan många år. Vi har haft flera olika utlysningar av nya sätt att skydda djur. Det finns teknik i dag där drönare kommer upp när vargen, lodjuret eller vilket djurslag det nu må vara närmar sig. Det finns en massa olika nya tekniker, men det krävs förstås forskning och pengar. Det finns till exempel västar för hundar, som kostar väldigt mycket för jägare.

Kan Moderaterna tänka sig att inte bara skjuta av rovdjur utan faktiskt också göra förebyggande insatser så att vi kan samexistera? Kommer ni att höja ersättningarna och se till att man kan både bedriva djurskötsel och ha kvar rovdjuren?

Anf. 143 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Här har vi väl några av de frågor där våra åsikter skiljer sig åt, om vi nu ska leta reda på dem. Det handlar bland annat om konflikten mellan till exempel betesdjur och de stora rovdjuren, och mellan användningen av hundar vid jakt och de stora rovdjuren.

Vi moderater tycker inte att det är rimligt att en lantbrukare ska få höjda kostnader för att freda sig mot rovdjuren. Det finns visserligen bidrag för stängsel och så vidare, men man har samtidigt sett att de rovdjursavvisande stängslen inte fungerar till hundra procent. Man vet också vilken kraftigt höjd kostnad det innebär att sköta dessa stängsel, till exempel genom gräs-röjning. Dessa kostnader tycker inte vi ska belasta jordbrukaren.

Moderaterna har under de år vi lagt egen budget i opposition avsatt extra pengar för ersättningar vid rovdjursangrepp och liknande. Vi tyckte att det var viktigt, och vi tycker fortfarande att det är viktigt, att man får pengar när man blir angripen av rovdjuren. Men vi tror faktiskt att en lättare skydds jakt – skydds jakt vid första angrepp – skulle kunna höja acceptansen väldigt mycket för dem som ska leva och verka nära rovdjuren. Vi tycker i det här läget när rovdjursstammarna har byggts upp och vi vill minska dem, vilket vi kommer att klara och ändå behålla rovdjursstammarna, att nummer ett är att öka livsmedelsproduktionen, stärka krisberedskapen och stärka det svenska jordbruket.

Om det gång på gång visar sig att rovdjuren – kanske i det här fallet främst vargen – är ett väldigt stort problem måste det hanteras. Det går bara att göra genom att kraftigt minska vargstammen.

Anf. 144 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Först vill jag tacka för att jag får ta en debatt för miljö- och jordbruksutskottets räkning trots att jag inte sitter med i det utskottet. Det var min stora dröm och ambition när jag blev invald i Sveriges riksdag 2014 att få sitta i miljö- och jordbruksutskottet och hantera jakt- och viltvårdsfrågor, men så blev det icke.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 18.

Sverigedemokraterna framhåller att den svenska jakten och viltvården är en tradition med anor sedan urminnes tider. Det är ett kulturarv som är unikt i Europa, en hobby för många men också en livsstil för tusentals människor i Sverige lika mig själv och min familj, där jakten och viltvården varit en central del i generationer. Sverigedemokraternas jaktspolitik har som utgångspunkt att ansvarsfull, reglerad jakt är positivt och bidrar till friluftsliv och kontakt med naturen.

Herr talman! Sveriges jägarkår utgör en ovärderlig kunskapsbank. Den besitter och för i stor utsträckning vidare kunskap om djur, natur och kultur. Jaktetiken är i regel hög, och viltförvaltningen fungerar i stora drag väl. Viltförvaltningen har dock ett antal olösta knutar, och Sverigedemokraterna har som uttalad ambition att vara en konstruktiv kraft i arbetet för att få detta politikområde att fungera ännu bättre.

Herr talman! Jägarnas sätt att leva och allmogejakten utmanas kraftigt i dag på ett vis som man inte är van vid. Det kommer från alla håll och handlar om såväl myndighetsaktivism som rent kriminella organisationer som bedriver hetsjakt mot svenska jägare, men det största hotet kommer från den byråkratiska koloss som vi kallar EU.

EU dikterar villkoren för svensk jakt och viltförvaltning. Det är en eftergift från tidigare regeringar från både höger och vänster som inte förstod konsekvenserna och helt utan undantag tyvärr gick in i EU-samarbetet med skygglapparna på gällande jakt- och viltvårdspolitiken. Makten över jakt och viltvård ska utgå från det nationella parlamentet och inte från byråkrater i Bryssel.

Herr talman! Inför valet lovade regeringen att om de fick makten skulle vargpopulationen i Sverige sänkas till gynnsam bevarandestatus. Det är den nivå ovanför vilken EU:s art- och habitatdirektiv möjliggör en reglering för att bland annat minska de socioekonomiska skadorna för landsbygdsbefolkningen.

Det finns nu inga rimliga skäl alls att inte se till att de ovan nämnda riksdagspartiernas löften till sina väljare infrias vid nästa vargjakt. Den bör ske från januari till mars 2024 och innebära att stammen minskas kraftigt. Jag hoppas att man från regeringens sida uppfyller det löfte man gav väljarna i valet. Sverigedemokraterna kommer att stå för det vi sa då, och vi kommer att bidra till det.

Herr talman! Vargens utbredning skapar konsekvenser. Den sprider sig snabbt nu, och man kan konstatera att det bekräftats minst tre revir i Skåne, vilket på sikt kommer att ställa till problem. Här måste man våga ställa saker mot varandra. Vad är viktigast för Skåne – vargetableringar eller till exempel en fortsatt kontrollerad och unik för Europa förvaltd kronhjortsstam? Den fina stammen är känd i hela Europa – ja, hela världen.

Kronviltet är som ni vet mycket störningskänsligt. Det störs i dag av friluftslivet i väster och av vargen i öster. Det kommer att leda till en koncentration av kronvilt i mitten av Skåne med extremt stora skador på skog som följd. Då kommer automatiskt krav på att stammen skjuts av. Det gäller området kring Vombsjön. Det har lagts ned ett enormt jobb och ekonomiska resurser på att bevara och förvalta det skånska kronviltet i decennier. Ska vi då förstöra alltihop genom att godkänna vargetablering mitt i reservatet? Här måste man våga ställa saker och ting mot varandra. Vad är bäst för Skåne? Vad är sämst för Skåne?

I debatten sägs det hela tiden att vargen ska finnas överallt. Man tänker varken på konsekvenserna eller kostnaderna.

Herr talman! Man måste våga lyfta debatten och ställa sig frågan om priset för en vargstam i hela Sverige får vara hur högt som helst. I renbeteslandet är det glasklart att det inte ska vara några vargar. Det har vi bestämt. Där blir det skydds jakt omedelbart. Men hur ska man se på de stora gårdarna i södra Sverige där jakten och viltförvaltningen är en extremt stor inkomstkälla, precis som rennäringen i Norrland? De ges helt andra förutsättningar. De har ingenting att säga till om – där ska det bara vara varg.

Det börjar bli dags att se på svensk vargförvaltning på ett mer objektivt sätt, kanske inse att stora delar av Sverige inte är lämpligt för varg, och börja lyssna på samt underlätta för dem som berörs. Det kan handla om saker som vi har diskuterat här tidigare, till exempel snabbare beslutsvägar gällande skydds jakt. Det ska inte behöva ske tre angrepp innan man får skydds jakt beviljad. Det ska kunna lösas efter första angreppet. Det behövs också effektivare lösningar kring inventering kopplad till licensjakten. Vi såg ju fadäserna vid årets licens jakt på varg där man inte hade koll på reviren över huvud taget.

Man kan flytta beslutsmakten närmare dem som berörs. Detta, herr talman, handlar inte bara om rovdjursförvaltning utan om mycket mer. Ett exempel är införandet av de nya jakttiderna, som den förra regeringen sjösatte, framför allt den allmänna vårjakten på råbock, som kan vara fördömande för rådjursstammen i delar av södra Sverige. Viss tid för jakt på räv med drivande hund tog man bort i en del län helt utan motivering. Jag ställde en fråga om detta till ansvarig minister och fick inget svar som förklarade det över huvud taget.

Herr talman! Jag skulle kunna stå här hela kvällen och diskutera allt från älgförvaltning till jakttider för korp och skarv eller hot och hat mot jägare, men jag väljer att sluta här. Jag tror att regeringen med stöd av Sverigedemokraterna kommer att hantera dessa frågor på ett bra och konstruktivt sätt, då vi till skillnad från den förra regeringen har en gemensam positiv syn på svensk jakt och viltvårdstradition när det gäller de största frågorna.

Anf. 145 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Med tanke på att mycket i Magnus Perssons anförande, i alla fall andra halvan, handlade om vargen och rovdjursförvaltningen har jag några frågor kopplat till Sverigedemokraternas avgörande betydelse för den nuvarande regeringskonstellationens maktinnehav.

Hela Tidöavtalet har förhandlats fram i en anda där Sverigedemokraterna har stakat ut riktningen för många olika politikområden men också starka överenskommelser med regeringen om vad som ska göras, hur det ska göras och förutsättningarna för att det ska göras under denna mandatperiod.

Jag har en fråga. Vi kan gå tillbaka ett år i riksdagen men även se på summeringen i dagens betänkande av de tillkännagivanden som den dåvarande riksdagen tog beslut om gentemot den dåvarande regeringen men som också gäller den nuvarande regeringen. Där fanns bland annat en bred överenskommelse som vann majoritet efter att vi tydliggjort vår ambition om 170 vargar. Detta var också riksdagens uppfattning utifrån majoritetsförhållandena för tillkännagivandet.

Varför finns ingen skrivning om detta i Tidöavtalet? Och varför har vi inte hört något om hur detta ska genomföras under mandatperioden från vare sig Sverigedemokraterna eller regeringen? Hur såg kravställningen ut för vargfrågan, som svarade för en stor del av anförandet?

Ledamoten berörde Skåne och tre revir. Var ska de 170 vargarna finnas, anser ledamoten? Är det i Värmland?

Anf. 146 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Daniel Bäckström, för frågorna!

När det gäller Tidöavtalet satt jag inte med i förhandlingarna, men jag antar att det är en fråga som kommer att förhandlas framöver. Det har inte gått så lång tid sedan valet, och man har valt att fokusera på vissa frågor. Jag vet att denna fråga kommer att lyftas upp i förhandlingar framöver, men jag sitter inte med i förhandlingsdelegationen. Det är det svar jag kan ge nu, men jag hoppas och förväntar mig givetvis att frågorna hamnar på bordet. Detta förväntar jag mig både av mitt eget parti och av regeringen.

När det gäller vargarna tycker jag inte att alla ska finnas i Värmland. Jag tycker inte att alla ska finnas i Örebro heller, för de innebär problem. Jag har många vänner i Värmland som jag känner och jagar med. När man beräknar Sveriges vargstam har man alltid räknat på hela Sverige, men som Daniel Bäckström säger koncentreras vargen till mitten av Sverige. Det jag vill ha sagt är att vi stänger halva Sverige norröver på grund av renbeteslandet men att vi ska förvänta oss att ha varg i södra Sverige och Skåne, som är en väldigt olämplig miljö att ha varg i.

Jag menar att beslut om vargetableringar ska flyttas närmare länen och att dessa ska få mer att säga till om när det gäller om de vill ha varg. Vi ska inte sitta här, kanske i Sveriges riksdag, och bestämma vilka som ska ha varg, utan detta måste utredas.

Jag köper att hela vargstammen inte ska vara i Värmland, och då hoppas jag att Centern ställer sig bakom ett beslut om att utöka vargjakten och skjuta ned stammen betydligt, om vi inte kan sprida den till resten av landet. Halva Sveriges yta är faktiskt stängd för varg.

Anf. 147 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Inför valrörelsen och under den förra mandatperioden var detta en av de frågor som Sverigedemokraterna drev hårt och också profilerade sig i. Jag kan dock konstatera att det ännu inte finns med i någon överenskommelse hur man ska nå 170 vargar.

Regeringen har ändå en hyfsad majoritet för frågan, och tillsammans med Sverigedemokraterna har man en ännu större majoritet för att landa i den här målsättningen. Därför är det oerhört intressant att representanten för Sverigedemokraterna i denna viktiga jaktdebatt inte kan ge något svar utan hoppas att detta ska prioriteras eller komma med i förhandlingarna. Det är en signal, för fyra år kommer att gå fort.

Det är oerhört viktigt att frågan kommer framåt med tanke på att många runt om i Sverige lever med ett alltför högt rovdjurstryck. Vi delar den uppfattningen. En förutsättning för att det ska bli en ordentlig uppslutning kring hur vi ska sänka rovdjurstrycket är att fler landsändar driver frågan.

Bland andra de som bor i Värmland men också Örebro och Bergslagen har väntat på att detta ska bli en fråga som genomsyrar den politiska debatten på allvar, för det handlar om oerhört stora socioekonomiska effekter. Denna bild tror jag att vi delar.

Jag välkomnar engagemanget, men jag behöver ställa frågan igen: Hur ska Tidöavtalspartierna disponera mandatperioden så att vi får se resultat och når 170 vargar? Detta är den stora, övergripande frågan för mig under den här mandatperioden, utifrån jaktens förutsättningar i vårt land. Detta kommer vi att återkomma till.

Anf. 148 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror inte att ledamoten Bäckström ska vara orolig. Jag tror att regeringen och Sverigedemokraterna kommer att få igenom beslut om vargjakt betydligt lättare och snabbare än det regeringsunderlag som Centerpartiet tillhör ihop med Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Där blir det nog betydligt svårare för Daniel Bäckström att få igenom ökad vargjakt.

Jag kommer att jobba stenhårt i denna fråga för att den ska drivas på. Jag hoppas att regeringen också kommer att lyfta upp frågan, för det ligger lite på regeringen att göra det. Vi sitter inte i regeringsställning, så pressen ligger på regeringen att lyfta upp frågan. Men den dag de gör det kommer Sverigedemokraterna att agera.

Anf. 149 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Tack, Magnus, för ditt anförande! Jag är också imponerad av engagemanget, inte minst när det gäller rovdjurspolitiken, från din sida. Jag har ett par frågor med en lite annan ingång än jakt.

Den socialdemokratiska regering som satt tidigare skapade ett ganska lyckat arbetsmarknadsprojekt som hette Naturnära jobb. Det syftade till att lyfta individer som var nyetablerade i landet eller som hade stått långt ifrån arbetsmarknaden under en längre tid. Syftet med arbetsuppgifterna var att de skulle vara viktiga för samhället men också gynna de viktiga gröna näringarna, där vi har haft ganska svårt att få tag i svensk arbetskraft. Det gäller både skogsnäringen och jordbruksnäringen.

Det handlade också om att stötta viktiga frågor i samhället, till exempel bekämpandet av invasiva arter i både djurriket och växtriket. Jag läser Sverigedemokraternas motioner och annat och vet att de har varit engagerade i denna fråga och tycker att den är angelägen, och denna syn delar jag med Sverigedemokraterna.

De var också aktiva i arbetet när det gäller hjälp till att bygga så kallade rovdjursstängsel för framför allt lantbrukare och jordbrukare som beviljats statlig ersättning för att inhägna sin tamboskap för att skydda dem mot exempelvis angrepp från rovdjur. Den satsningen har regeringen nu tagit bort, och min fråga till ledamoten Persson är därför: Delar du regeringens bedömning att det inte var en bra åtgärd? Det var över 1 000 personer som fick jobb inom detta område.

Anf. 150 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Tomas Kronståhl!

När det gäller budgetförhandlingar handlar det om att ge och ta. Man får inte allt man vill, och det vet säkert ledamoten också. Jag har inte suttit med i budgetförhandlingarna och vet inte vad som har prioriterats just i dessa frågor.

Rovdjursstängsel och hela den biten är något som är väldigt dyrt. Dessutom har det väl inte fått den effekt som man trodde att det skulle få. Om 1 000 personers sysselsättning hänger på utökade rovdjursstängsel med mera kanske man ska hitta annan sysselsättning till dem och inte nischa det på det sättet.

Arbetsmarknadsåtgärderna gled Tomas Kronståhl in lite på. Jag sitter faktiskt i arbetsmarknadsutskottet och arbetar i vanliga fall med arbetsmarknadspolitik – jag vet inte om det var medvetet som Tomas Kronståhl frågade just mig om detta. Sverigedemokraternas filosofi är att vi helst vill se reguljära anställningar. Extratjänster och dylikt som inte genererar riktiga jobb är något vi har valt bort. Det satsar vi inte på. Men det är en debatt vi ska ta i ett helt annat sammanhang och inte nu.

När det gäller budgetarbetet och rovdjursstängslen kan jag inte svara på hur förhandlingarna har gått, för det vet jag inte. Men jag kan svara att effekten av utökade rovdjursstängsel med mera inte är så bra som man hoppats på. Det är väldigt höga kostnader för väldigt dåliga resultat.

Anf. 151 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Herr talman! Jag måste ändå rätta ledamoten Persson lite när det gäller att det här skulle ha varit en dålig satsning. Det har visat sig att över 40 procent av de individer som varit inskrivna för de här olika arbetena har gått till reguljärt arbete, vilket är ett lite bättre resultat än både Arbetsförmedlingen och många andra myndigheter kan prestera. Dessutom handlar det om sådant som jag trodde att även ledamoten brann för lite, såsom landsbygdsfrågor och bekämpning av invasiva arter. Det har även varit mycket jobb för friluftsliv och naturnära arbeten, vilket har varit väldigt viktigt i den här frågan.

Jag vill också ställa en annan fråga med anledning av ledamoten Perssons tal. Han jämför vargstammens utbredning i södra Sverige med den utbredning som skulle kunna ske i Norrland, till exempel i Lappland, där man har renboskap som jag anser mer är att likna vid tamdjur än en kronhjorts-viltstam i Skåne. Tycker du inte att det är rätt att freda samerna från vargstammen, Magnus Persson? Tycker du att de inte gör rätt i att säga att det inte är möjligt att ha rovdjur av den sorten eftersom förutsättningarna för deras inkomst då försvinner?

Anf. 152 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Tomas Kronstål för rättelsen. Det är positivt att 40 procent gick vidare till reguljära anställningar. Det måste vara en av de bästa arbetsmarknadsåtgärder som någonsin funnits i Sverige.

Om Tomas Kronstål hade lyssnat noga på mitt anförande hade han hört att jag inte sa att det var fel att samerna fick skydds jakt. Men varför har inte till exempel en stor gård i Skåne som förvaltar en enormt fin kronhjortsstam, som kanske har byggts upp under flera hundra år, samma möjlighet att påverka en eventuell vargetablering i sitt område som samerna uppe i Norrland har? Jag säger inte att det är fel att samerna inte ska ha någon varg där, men varför kan man inte se det ur olika perspektiv? Jakten på stora gårdar i Skåne, Sörmland med mera är väldigt viktig. Det är det de lever på, men de kan inte påverka detta över huvud taget. Samerna lever på rennäringen, och de kan påverka det. Jag menar att man måste se det från olika håll och att det ska vara samma vågskålar, för det handlar faktiskt om levebröd för folk.

Sedan kan man ha en negativ syn på stora gods och gårdar. Men vi ska ha klart för oss att utan dessa stora skogsgårdar, som har tagit hand om och bevarat det svenska viltet, hade vi inte kunnat ha de här fina anförandena i talarstolen här i dag om den svenska allmogejakten och hur fint det är. Hade inte de satt ned foten en gång i tiden hade vi inte haft något vilt att jaga. Då hade det inte varit varje enskild persons rätt att jaga i det här landet. Jag tycker att vi ska höja nivån lite på den diskussionen.

Anf. 153 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för en bra debatt. Det gläder mig att det trots vissa replikskiften ändå råder en stor enighet i kammaren om de här frågor-

na, som för väldigt många av oss i Sverige är oerhört viktiga. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jakten är vårt största kulturarv i Sverige. Det är ett kulturarv som är otroligt viktigt att vårda, bevara och utveckla för framtiden. Som vi har hört här tidigare är bland annat den lokala anknytningen, som vi kommer tillbaka till, oerhört viktig. Den lokala anknytningen ser till att det blir hållbara viltstammar och en väl fungerande viltvård, för man vill vårda sina lokala viltstammar.

Min gode kollega John Widegren nämnde i sitt anförande att en väldigt stor andel av svenskarna är positiva till jakt. Enligt den senaste undersökning som gjorts är det faktiskt så att 88 procent av alla svenskar är positiva till jakt. Det visar att vi har hanterat jaktfrågorna i Sverige på ett bra sätt. Det är ett bra betyg till jägarkåren, för om vi inte hade haft en jägarkår som skött sig hade det inte varit så.

Dessutom, herr talman, är det så att jakten är med och bidrar till ett klimatsmart närproducerat kött som är fantastiskt på tallriken – eller nu när det förhoppningsvis snart blir sommar: på grillen. Jakten är också av olika skäl viktig för många av oss som bor på landsbygden. Självfallet är det en trevlig, intressant och spännande fritidssysselsättning. Den ger i alla fall ibland mat på bordet. Men den är även med och ser till att landsbygden lever upp. Inte minst är älgjakten otroligt viktig. Man arrenderar ut jakt, så att det kommer in pengar till bygden. Lanthandeln lever upp, man hyr ut hus och så vidare. Det är ett sätt för oss som bor ute på landsbygden att dra in lite inkomster från det som vi har. Även därför är jakten väldigt väl värd att bevara och utveckla.

Sedan har vi också tyvärr, som vi hörde här tidigare, vissa organisationer och grupperingar som har helt fel fokus. Dessutom upplever vi kanske även att EU motarbetar oss i vissa delar. Det är oerhört viktigt, tror jag, för jaktens fortsatta vällevnad att vi klarar att flytta ned beslutanderätt från EU till en svensk kontext, men också att vi sedan fortsätter och flyttar ned den ytterligare från stat ned till region. Det ska alltså vara så mycket förankring och beslutande på lokal och regional nivå som möjligt.

Där är viltförvaltningsdelegationerna oerhört viktiga. Då handlar det också om att ha rätt sammansättning i dessa viltförvaltningsdelegationer. Man kan ju fundera på de förändringar som har gjorts där. Det känns snarare som att det är en nackdel att ha god kunskap i frågan och att man då inte kan få vara en del av viltförvaltningsdelegationen. Det är snarare andra intressen som har övervikten.

En del av det jag hade tänkt säga tog jag redan i replikskiftet med Tomas Kronståhl om stärkt lokalt inflytande i viltförvaltningen. Som sagt är vi eniga i detta, trots att det finns reservationer. Det finns ett tillkännagivande, och regeringen tänker fortsätta att driva de här frågorna under mandatperioden, vilket jag är glad för.

En annan fråga som flera tagit upp är det här med en samlad klövviltförvaltning. I vissa delar av Sverige – de är inte många – har vi faktiskt sex olika klövviltarter som samsas på samma marker. Dessutom börjar vi få alltmer av de stora fåglarna, som ställer till stora bekymmer. Det råder inget tvivel om att vi har en utmaning, men det här är absolut ett markägaransvar. Det är markägaren som ska se till att marken inte har mer vilt än vad den orkar bära. Det är oerhört viktigt. Här måste vi få ett samarbete

mellan markägare, jägare och andra som eventuellt brukar marken. Jag tror att vi absolut klarar det på den nivån, men det är väldigt viktigt att vi kommer dit.

Flera har här tidigare nämnt en ny viltmyndighet. Precis som det står i betänkandet avser regeringen att tillsätta en utredning för att främja en hållbar jakt och viltvård. En viltmyndighet är en del i detta. Sedan har vi ett antal tillkännagivanden från den tidigare mandatperioden som också kommer att hanteras i detta.

Herr talman! Även om det inte ligger på miljö- och jordbruksutskottet har vi ett otal tillkännagivanden i justitieutskottet som berör jägare såtillvida att det handlar om laglydiga jägare och sportskyttar och deras vapen. Även där har vi jättemånga tillkännagivanden som vi nu har att hantera.

Det handlar om att underlätta för den laglydige jägaren och sportskytten. Det är inte den som ska sättas dit. Det är våra gängkriminella på gator och torg som ska buras in och sättas dit. Det ska inte försvåra för den vanliga laglydiga jägaren.

Som värmlänning kan jag inte låta frågan om vargen gå mig förbi. Nu hade vi en ganska stor vargjakt i vintras, vilket var positivt. Dock hjälper det tyvärr inte vad gäller tillväxten.

Hemma i Östervallskog jagar vi varg, och jag hade glädjen att få vara med om det. Där hade vi en licens på sex vargar. Men när vi hade skjutit två avlyste länsstyrelsen av olika skäl. Tyvärr har vi sett den typen av hantering i flera revir. Det leder inte till att förtroendet och acceptansen för våra myndigheter ökar. Vi hörde här tidigare talas om hur Naturvårdsverket har agerat i vissa delar. Vi måste få till ett förtroende där även jägarna kan lita på staten.

Vad gäller vargen är det ingen tvekan om att vi kommer att fortsätta, precis som Tomas Kronståhl var inne på, att kämpa för att vargen ska flyttas från bilaga 4 till bilaga 5 i EU.

Vi ser nu hur större länder i EU, såsom Tyskland och Frankrike, blir alltmer aktiva. De börjar inse vilka problem som vargen ställer till med. Vi måste förändra regelverket där. Det måste vi även till vissa delar göra vad gäller björn, järv och lo, eftersom vi ser hur stammarna ökar.

Jag noterar att min talartid går alldeles för fort, herr talman.

Slutligen ska jag tala om älgen, vårt högvilt. Det är otroligt viktigt. Dock har vi vad gäller älgstammen väldigt stora lokala variationer. Vissa delar har en älgstam som ibland är för stor.

Sedan kan vi komma hem till mig i Värmland eller till andra delar där vi knappt ser älg längre. När jag satt här tidigare och väntade på debatten fick jag en snap från min kusin. Han hade tagit en bild på en älg. Hade det varit för 20 år sedan hade det varit en icke-fråga. I dag är det stort att få en bild på en älg i mina marker hemma i Värmland.

Herr talman! Det gäller inte bara vargen. Vi noterar även att det även är andra delar som är med. Vi ser att klimatförändringarna troligtvis kommer att trycka upp älgen längre norrut eftersom den sliter i värmen.

Älgen är vårt högvilt. Den måste vi ta vara på. Man måste även ge möjlighet till att ha en älgstam även i framtiden.

(Applåder)

Anf. 154 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Tack, till gode Kjell-Arne Ottosson, för ett mycket bra anförande!

Som boende i grannkommunen har jag också följt de jaktliga frågorna parallellt med Kjell-Arne genom åren. Jag delar oron över både fortsättningen för älgen och jaktens framtid. Jag delar också de grundläggande värderingarna om varför jakten är viktig för Sverige och vårt samhälle.

Vi kan börja med förra mandatperiodens tillkännagivanden, som Kjell-Arne Ottosson refererar till i detta anförande. Jag tänkte passa på att ställa en fråga. Kjell-Arne Ottosson är Kristdemokraternas jaktpolitiska talesperson. Han är nära samarbetet och följer arbetet med ansvarig minister och övriga regeringen.

Det är viktigt att få lyfta fram frågan om lösviltsjakten. Detta förde Kjell-Arne Ottosson aktivt in i ett tillkännagivande förra året. Det handlar om en översyn av jaktlagen och uppdraget till viltförvaltningsdelegationerna. Det gäller vad utredningen kommer att innehålla mer konkret och vad som kommer att hinnas med att åstadkomma i praktiken under mandatperioden.

Jag syftar utifrån mitt värmländska perspektiv på hur vi ska nå 170 vargar och hur vägen dit ser ut. Det är väldigt praktiska frågor. Men jag vet att engagemanget delas av Kjell-Arne Ottosson.

Anf. 155 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Daniel Bäckström, för frågan!

Vi är 100 procent eniga i de här frågorna om vikten av att driva detta för att få en lösning som är hållbar över tid och som fungerar hemma i verkligheten oavsett om vi bor i Säffle kommun, i Årjängs kommun eller var vi nu befinner oss.

Vi är i början av en mandatperiod. Det är nu man på något vis sätter avtryck. Det är därför man jobbar för fullt med direktiven till utredningen som jag nämnde tidigare för att främja en hållbar jakt och viltvård. Det är där delarna ingår. Man sätter det så högt på agendan; det är så viktigt att få igenom det. Det jobb som sker nu under det första året är så viktigt för att vi ska säkerställa och kunna komma så långt som möjligt i frågan.

Precis som min gode kollega John Widegren sa har vi nu en regering med väldigt stor samsyn i frågan. Vi har möjlighet att komma framåt. Det var inte alltid möjligt i det tidigare regeringsunderlaget som bland annat Daniel Bäckströms parti stödde.

Jag tror att vi till stora delar kommer att finna breda majoriteter för att komma vidare. På så vis kommer vi även att klara att hålla det över tid så att vi kan ha en framförhållning och veta vad som faktiskt gäller.

Det är precis som Daniel Bäckström sa. Det här är oerhört viktiga frågor för så många. Det är cirka 300 000 jägare som löser jaktkort på ett år. Det visar hur enormt viktig jakten är som företeelse.

Anf. 156 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Med tanke på just tillväxten av antalet vargar i Sverige är det oerhört angeläget att ta vara på tiden. Snart har regeringen suttit i sex månader. Det första året har kommit halvvägs.

Det enda jag har tagit del av är att man från regeringens sida aviserat att man ska tillsätta en utredning för att främja en hållbar jakt och viltvård. Det handlar om varje tillkännagivande från Kristdemokraterna och övriga partier som finns med i regeringen och som varit med i arbetet tidigare. Det har också fattats beslut i kammaren om tillkännagivandena. Då är det väldigt viktigt att följa upp punkt efter punkt. Vad är det som inte kommer att komma med i utredningen? Det gäller att leverera på det man sa innan.

Detta lyfte Kjell-Arne Ottosson fram tidigare i debatten med den socialdemokratiska företrädaren. Det är då extra intressant att följa upp vad Kristdemokraterna nu kommer att presentera i utredningen. Det handlar också om vad man har för plan från regeringens och Kristdemokraternas sida för att se till att det händer i praktiken.

Vi kan bara prognosticera hur stor vargpopulationen är i landet om fyra år, för att ta ett av flera rovdjur vilkas antal växer i stor omfattning.

Det är oerhört viktigt att ta vara på tiden. Då krävs det både ett driv och ett engagemang för att komma framåt i hela regeringen. Därför är det viktigt att få höra mer konkret från regeringens sida framöver hur man kommer att driva detta fram till beslut och genomförande.

Centerpartiet har sedan flera år efterlyst en översyn av jaktlagstiftningen. Det är också en del i tillkännagivandet. Kommer det att vara med nu i närtid?

Anf. 157 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Daniel Bäckström, för frågorna! Det råder ingen tvekan om att vi delar synen vad gäller en hållbar vargförvaltning och oron över att detta kommer att växa oss ur händerna. Det gäller inte minst med tanke på att vi ser hur det här påverkar bland annat i Värmland, där vi lever och verkar.

Jag är riksdagsledamot och inte vare sig minister, statssekreterare eller något annat på den andra sidan vattnet. Jag sitter inte med och förhandlar om exakt hur detta kommer att plockas fram och hur de direktiv som man nu håller på med kommer att se ut. Det kan jag tyvärr inte svara Daniel Bäckström på här och nu.

Jag är dock ganska säker på att de tillkännagivanden som finns kommer att hanteras. Det har varit en väldigt stor tydlighet från minister, statssekreterare och så vidare på Regeringskansliet om att de tillkännagivanden som vi riktade under föregående mandatperiod är oerhört viktiga. De måste hanteras, och därför hanterar vi dem nu i utredningen för att snabbt komma vidare.

Det är återigen så, herr talman, att det är nu vi har chansen. I den regering som Centerpartiet stödde med Miljöpartiet och Vänsterpartiet kom man inte fram i de här frågorna. Med det nuvarande regeringsunderlaget är chansen betydligt större.

Anf. 158 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Det här är en av de mest inspirerande debatterna vi för i kammaren och även en av de viktigare. Den handlar om hur hela landet ska ha förutsättning att fungera och utvecklas, inte minst kopplat till jakten och viltvårdens betydelse för en hållbar utveckling i hela landet.

Det här handlar också om att utveckla verksamheter och få upplevelser i skog och mark och även på vatten. Det handlar även om att utveckla och ta vara på viltköttet och den resurs det innebär för vår livsmedelsförsörjning. Det finns mycket kvar att göra, att bevaka och att följa för oss förtroendevalda.

Grunden för en välfungerande viltförvaltning är en välorganiserad och aktiv jägarkår. Det är något som vi politiskt måste gå i bränschen för att försvara, att verka för och att underlätta för. Svenska jägare och deras organisationer har ett stort engagemang och en central roll i en långsiktigt hållbar förvaltning av viltstammar och skogsbruk. Vår uppgift är att ge goda förutsättningar för jägarkåren att både verka för och bidra till en hållbar förvaltning. Det handlar om att minska regelkrånglet och att få till effektiva och förutsägbara beslutsprocesser.

Svenskt beslutsfattande i jaktfrågor ska så långt som möjligt vara en nationell kompetens och inte styras från EU. Och om det ändå ska fattas beslut på EU-nivå ska de regionala och lokala skillnaderna och förutsättningarna beaktas.

Vi i Centerpartiet delar uppfattningen att en ny viltmyndighet med ansvar för viltfrågorna behöver komma till. Vi vill följa upp det tillkännagivande som riksdagen tidigare har beslutat om. Det finns möjligheter för en ny myndighet att effektivt hantera de brister i viltförvaltningen som finns i dag. Det handlar om att bygga förtroendet mellan staten, det övriga samhället och dess institutioner och jägarkåren. Det är en viktig förutsättning och fråga framåt, också för att stärka förutsättningarna för jägarna, jakten och landsbygden.

Hanteringen av vapenlicenser är också något som vi tillsammans behöver fortsätta att följa upp. Vi hoppas på att det ska kunna ingå i en ny viltmyndighet. Det handlar även om en tidsbegränsning för hanteringen av en licensansökan fram till ett beslut. Det får gärna vara en månad.

Sveriges klövviltsförvaltning har vi haft uppe tidigare i debatten i dag. Den är viktig utifrån våra förutsättningar att producera skogsråvara och ta vara på skogens möjligheter. Här finns olika konfliktytor att hantera och ett helhetsperspektiv att försöka se. Det handlar även om hur primärproduktionens förutsättningar ser ut och om betesskadorna. Vi måste kunna se en helhet där jakt och uttaget av viltet balanseras mot förutsättningarna att producera mer i skog och mark och i primärproduktionen i övrigt.

En stor del i jaktliga frågeställningar och i viltvårdens förutsättningar handlar om hur rovdjuren och rovdjurens angrepp på vilt men också på jakthundar och tamboskap ska hanteras. Det ska tas på större allvar. Vi har som sagt haft de här frågorna ofta. De har varit ofta förekommande i talarstolen i Sveriges riksdag.

I år är det, när vi närmar oss julfirandet, tio år sedan vi fattade beslutet. Det behöver följas upp. Vi behöver också se till att den utbredning som nu sker av varg vägs in, med de socioekonomiska konsekvenser det får även i södra Sverige samt i norr.

En trovärdig rovdjurspolitik förutsätter ett starkt regionalt inflytande i förvaltningen. Förtroendet för rovdjurspolitiken byggs bäst genom att man lyssnar till de människor som lever med rovdjursproblematik i rovdjurstäta områden. Svensk rovdjursförvaltning måste utvärderas kontinuerligt, och då är det viktigt att den nuvarande regeringen säkerställer att det sker och att det görs hela tiden.

Centerpartiet vill ge lantbrukare och jägare mer inflytande i de regionala förvaltningsplanerna. Det handlar då om att skapa en decentraliserad och mer regionalt förankrad viltförvaltning.

Ledamöter i delegationer upplever en maktlöshet och saknar ofta verkligt inflytande i beslutsprocesserna. Det här strider mot intentionerna i riksdagsbeslutet från 2013. Detta behöver alltså ses över. Samma sak gäller för älgförvaltningens arbete; även den behöver utvärderas för att säkerställa att den fungerar effektivt.

Jag är precis som Kjell-Arne Ottosson med flera oroad över hur det lokalt ser ut för älgstammen och hur snabbt den minskar. John Widegren tog också upp denna problematik i sitt anförande. Det här är frågor som vi i Sveriges riksdag behöver lyfta regelbundet.

Herr talman! Vårt samhälle och vårt land har ett oerhört tungt och stort ansvar för att skydda jägare mot våld och trakasserier. När rättssäkerheten hotas och otryggheten ökar påverkar det förutsättningarna för en fungerande viltförvaltning.

Vi har sett och följt hur tävlingar har avbrutits, drev har stoppats, jaktorn vandaliserats och eftersöksjägare utsatts för både hat och hot. Senast nu i vintras, när licensjakten på varg genomfördes, var det oroande element ute i skogen, vilket innebar fara för jaktens genomförande. Det här är en mycket allvarlig typ av djurrättsrelaterad brottslighet. Det är oacceptabelt att det kan fungera på det sättet.

Det måste till kraftfulla åtgärder mot extremister som stör laglig jakt runt om i Sverige. Det behövs också förebyggande insatser så att det blir tryggt och säkert att bedriva sitt intresse i viltvård och jaktliga sammanhang.

Fru talman! Centerpartiet vill se en översyn och en ny jaktlagsutredning, och den behöver tillsättas snarast. Det återstår fortfarande flera punkter som inte utreddes klart när den förförre regeringen avbröt utredningen efter valet 2014.

Det blir nya utmaningar för vårt samhälle när viltskador ställer nya krav. Det här behöver komma in i ett uppdaterat arbete.

Det finns också en hel del att nämna kring hur förutsättningarna för tillämpningen av EU-överenskommelser om bly och ammunition blir framåt. Det är väldigt viktigt att de alternativ som tas fram finns praktiskt tillgängliga innan detta genomförs. Det är viktigt att bevaka hur fortsättningen blir.

Fru talman! Jag vill därför, kopplat till denna fråga, yrka bifall till reservation 13.

Anf. 159 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Vi lever i ett land fullt av naturälskande människor. Vi är många som söker lugnet i naturen och som finner tillvaron otillräcklig om vi inte får möjlighet att spendera tid i skogen – för lugnet i skogen är svårt att finna någon annanstans.

Vi är många som gör vad vi kan för att vårda och värna vår natur, och för många är detta starkt kopplat till just jakten, som vi debatterar här i dag. För många är jakt en viktig del av livet. Det är mycket mer än bara ett fritidsintresse – det är en del av en livsstil.

Jakten ger människor möjlighet att komma nära naturen och samtidigt göra en viktig insats för naturvården. Jakten bygger broar mellan generationer, skapar samhörighet och för en viktig del av vårt gemensamma kulturarv vidare. Jakten är en viktig del av livet på landsbygden och, fru talman, även en viktig del av förvaltningen av sunda viltstammar. Den är en viktig del av naturvården. Den insats den svenska jägarkåren gör förtjänar att lyftas.

Med jakten och viltvården följer viktiga insatser för den biologiska mångfalden. Det handlar om att hålla vildsvinsstammen i schack och att förvalta älgstammen på så sätt att betesskadorna begränsas samtidigt som det finns tillräckligt många älgar att skjuta för att kunna ta hem mat från skogen.

Det handlar om att hålla viltstammarna på en bra nivå så att trafikolyckorna inte blir för många och att bistå med eftersök när olyckan väl är framme.

För mig personligen är jakten starkt förknippad med att det finns söndagsstekar att tillaga och med trevlig samvaro över en god måltid.

Listan med exempel kan göras lång, men jag ska inte förlänga den här debatten mer än nödvändigt.

Jag tillåter mig dock att uppehålla mig något vid just den där söndagssteken, vid viltköttet. Viltkött är ett alldeles ypperligt livsmedel; det är nyttigt, gott och hållbart. Och det är en resurs som vi kan utnyttja på ett bättre sätt.

I den tid vi lever i behöver vi tänka nytt och använda våra gemensamma resurser klokt. Vi behöver tillvarata de livsmedel som finns på ett bra sätt. Här finns det många drivna entreprenörer som gör viktiga insatser. De tänker nytt och driver på utvecklingen, och de jobbar med kött från vilt som man inte alltid nödvändigtvis tar hand om som mat.

Ett spännande exempel, fru talman, som jag för ett tag sedan fick ta del av är en entreprenör i södra Sverige som förenar sina stora intressen i livet, jakt och matlagning. Han jobbar med att ta till vara kött från vildgäss. Gässen skapar stora problem för jordbruket i området, och därför jagar man dem. Detta kött är ofta en utnyttjad resurs. Här görs alltså ett arbete med att förädla köttet till goda maträtter – ett spännande arbete att följa och en viktig väg som fler behöver slå in på.

Just detta sätt att tänka – att ta ett problem och skapa möjligheter – är en viktig ingrediens i arbetet med att skapa en mer hållbar livsmedelsförsörjning. Och det är ännu ett exempel på hur entreprenörer och företagare driver utvecklingen i samhället framåt.

Fru talman! Jag stannar där och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 160 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Hjärtligt tack till ledamoten Elin Nilsson för detta anförande! Jag uppskattar verkligen kopplingen till söndagssteken och hur det är att växa upp och egentligen bli uppfödd på viltkött. Det är något som många deltagare i denna riksdagsdebatt delar.

När vi tittar på tillgången till viltkött ser vi att den varierar. Detta är starkt kopplat till tillväxten hos och avkastningen från älgstammen. I våra bygder, i Bergslagen, är detta en stor utmaning. Sedan vargen bredde ut sig och reviren tog över har jaktens förutsättningar ändrats och jakten

minskat radikalt. Då är kopplingen till hur fler ska kunna äta fler söndagsstekar framöver väldigt relevant, så jag tackar för den.

Min fråga, utifrån Liberalernas engagemang när det handlar om jaktens förutsättningar framåt och även älgförvaltningens utveckling och frågan om hur älgstammen ska kunna återfå en större population i de områden där vargen har stora, utbredda revir, är hur Liberalerna nu ställer sig i regeringsarbetet. Det handlar om vilka ingångsvärden som behöver finnas med i utredningen men också om de beslut som behöver tas för att åstadkomma ett betydligt lägre antal vargar. Övriga partier i regeringen gjorde under förra mandatperioden ett tillkännagivande om ett antal på totalt 170.

Anf. 161 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Daniel Bäckström, för frågan! Vi delar engagemang för söndagssteken, märker jag. Jag är också uppvuxen med älgkött, primärt. Det var en lyx när man fick äta nötkött – så illa var det.

Till din fråga: Jag ser också problemen med att det har varit ett hårt tryck på älgstammen eftersom det har funnits många vargar. Jag bor själv i ett av de vargrevir där det bedrevs licensjakt under vintern. Man sköt tre av sex vargar, tror jag. Innan dess fanns det väldigt få älgar i området. Nu när man rör sig i skogen kan man faktiskt se att de har börjat komma tillbaka, så frågan är om vargarna hade tagit älgarna eller om älgarna hade flyttat; det får experterna uttala sig om.

Liberalernas ingång i denna fråga är först och främst att vargen är en viktig del av den svenska faunan, och vi tycker att stammen ska ha en gynnsam bevarandestatus. Vi ingår ju i ett regeringsarbete där det pågår ett arbete kring denna fråga och är en del av de diskussionerna. Vi säger inte att vargstammen ska ned till exakt 170 vargar. Antalet bör baseras på vetenskap. Stammen bör vara livskraftig. Något exakt antal får du alltså inte av mig.

Anf. 162 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! Jag ska återkomma till denna frågeställning längre fram när vi ser hur regeringen i praktiken lägger fram utredningsförslag och tar beslut i dessa frågor samt hur man från regeringens och regeringspartiernas sida hanterar den samlade rovdjurspolitiken.

Som vi har varit inne på tidigare är det att oerhört angeläget att ha med tidsaspekten i beräkningarna vid det fortsatta arbetet. Det är också viktigt att det finns en enighet inom regeringen kring hur dessa frågor ska hanteras.

När det handlar om övriga frågor kopplade till den utredning som regeringen kommer att lägga fram är frågan hur Liberalerna avser att verka för en översyn av jaktlagen och också, när det handlar om viltförvaltningsdelegationerna, hur man i praktiken ska få till den lokala och regionala förvaltningen under denna mandatperiod.

Anf. 163 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Daniel Bäckström! Jag delar även här din syn. Förvaltningen bör vara lokal, och besluten bör fattas på så låg nivå som möjligt. Det är ändå människorna som lever i det aktuella området som i högst grad påverkas av hur viltförvaltningen ser ut.

När det gäller exakt hur översynen ska se ut och hur eventuella direktiv ska utformas vore det lite förmätet av mig att föregripa tillkännagivandet av sådana. Detta ligger också på regeringens bord och inte på riksdagens.

Prot. 2022/23:84

30 mars

Jakt och viltvård

Anf. 164 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för anförandet! Nu hann Daniel Bäckström före mig, men jag är inne på lite samma sak. Liberalerna har ju tidigare haft en rovdjurspolitik som inte alltid har stämt överens med de nuvarande regeringskamraterna och samarbetspartiet. Ni var till exempel inte med på det tillkännagivande som gjordes för ett år sedan. Ni har snarare varit på samma sida som Miljöpartiet i de här frågorna, alltså att det ska handla om vetenskaplig grund och gynnsam bevarandestatus samt att vi inte kan säga ett visst antal.

Nu är ni dock ett regeringsparti, och vi har haft den största vargjakten i modern historia i Sverige och också den största lojakten. Björnstammen är visserligen stark, men åldern har gått ned. Medelåldern har gått ned från åtta till fyra år.

Frågan är: Vad är Liberalernas rovdjurspolitik? Har ni fått kompromissa, eller har ni helt enkelt ändrat er i och med den nya regeringen?

Anf. 165 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Nohrén, för frågorna! Liberalerna har inte bytt fot. Vi har inte ändrat oss. Vår ingång i diskussionerna är fortfarande densamma.

Men låt mig i sammanhanget också säga – jag vet inte hur tydligt det har uttryckts tidigare – att när en rovdjursstam växer till sig så mycket som vargstammen gjorde i vissa områden ser även vi att det kan finnas behov av licensjakt. Vi stod också bakom den jakt som bedrevs i vintras. Sedan får man såklart efteråt utvärdera vad det har fått för effekter på vargstammen. Men när det är ett högt rovdjurstryck som påverkar viltstammarna och lantbrukarna lokalt kan det finnas behov av licensjakt.

Anf. 166 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för svaret! Där delar vi syn. Miljöpartiet har inte heller något emot vargjakt per se. Licensjakt på en art som har gynnsam bevarandestatus är helt okej. Vi har också haft licensjakt under den tid som vi satt i regeringen. Men nu var det en väldigt stor licensjakt samtidigt som vi ser att den genetiska statusen inte är hundra procentig. Vi ser att många hanar har problem. Testiklarna har inte vandrat ned, vilket gör att de blir infertila. Vi har heller inte haft en invandring av vargar som skulle ha gett ett nytt genetiskt tillskott.

Även om vi har fler vargar till antalet har vi en genetiskt väldigt avskuren vargstam. Det vi ser att vetenskapen säger är att vi inte skulle ha haft en så stor vargjakt.

Du får gärna kommentera detta igen om ni tycker annorlunda, Elin Nilsson. Men jag skulle vilja ställa samma fråga till dig som jag ställde till ledamoten från Moderaterna tidigare. Det finns ju andra saker man kan göra, förutom att skjuta av djur. Det handlar om förebyggande arbete, att se till att ersättningsnivåerna för djurhållare är bra och att se till att man vidtar förebyggande åtgärder.

Vi hörde till exempel tidigare att varg har kommit till Skåne. Det har i och för sig funnits förr, men det var länge sedan. Skulle man där kunna gå in med pengar, så att folk kan sätta upp rätt stängsel och så vidare? Det handlar om att från statlig sida se till att det finns medel och möjlighet att sätta upp stängsel, så att inte den enskilda lantbrukaren drabbas. Detta finns till viss del i dag, men det täcker inte kostnaderna. Är detta något som Liberalerna skulle vilja arbeta för – mer pengar för skydd och förebyggande insatser, till exempel viltstängsel och höjda ersättningsnivåer?

Anf. 167 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Emma Nohrén, för frågan! Det är alltid bättre att agera innan ett problem uppstår än efteråt. Förebyggande åtgärder är absolut välkomna och bör prioriteras. Jag kan inte lova kronor och ören just nu, men precis som ledamoten säger är det viktigt att ge lantbrukare det stöd de behöver för att skydda sina djurpopulationer.

En annan del i detta är att se till att skyddsjakten fungerar, att den är snabb och att handläggningen är effektiv när problem uppstår, så att man kan hindra att det blir fler attacker på tamboskap.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 april.)

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2023) 148 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2019/943 och (EU) 2019/942 samt direktiven (EU) 2018/2001 och (EU) 2019/944 för att förbättra utformningen av unionens elmarknad

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 mars

2022/23:498 Felaktiga utbetalningar av elstöd

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:499 EU:s finansiering av utvecklingsprojekt på Kuba

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2022/23:500 Nya krav på heltidsaktiviteter i försörjningsstödet

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 mars

2022/23:466 Transportstyrelsens slutrapport

av *Linda W Snecker* (V)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:467 Det svenska pantsystemet

av *Martin Kinnunen* (SD)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:468 Tillstånd för föreståndare för LSS-verksamheter

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2022/23:470 Sänkta hastigheter för minskat buller

av *Katarina Luhr* (MP)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:471 Avancerade specialistsjuksköterskor

av *Yasmine Bladelius* (S)

till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

2022/23:469 Svenska vapen stärker militärjuntan i Myanmar

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2022/23:475 Tillgången till apotek

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

2022/23:472 Flygplatshavares kostnader för säkerhetskontroller

av *Ulrika Heie* (C)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:473 Falska skyddsombud

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2022/23:477 Nedskärningar inom folkhögskolan

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2022/23:481 Höjning av arbetsgivaravgifter

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2022/23:476 EU:s mål om antalet laddpunkter per elbil

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:479 Ny könstillhörighetslag

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

2022/23:474 Möjlighet för tillträdesförbud i butiker i Västmanland

av *Åsa Eriksson* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2022/23:482 Utstationeringsregistret

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

Prot. 2022/23:84
30 mars

2022/23:484 Förändrat krav på spridningstillstånd
av *Victoria Tiblom* (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)
2022/23:480 Gallringstiden i personadressregistret
av *Peder Björk* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.14.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.14,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 123 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 158 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 5 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 6 Yrkestrafik och taxi.....	3
Trafikutskottets betänkande 2022/23:TU6	3
Anf. 1 STEN BERGHEDEN (M).....	3
Anf. 2 ULRIKA HEIE (C) replik	5
Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M) replik	6
Anf. 4 ULRIKA HEIE (C) replik	6
Anf. 5 STEN BERGHEDEN (M) replik	7
Anf. 6 KADIR KASIRGA (S) replik	7
Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M) replik	8
Anf. 8 KADIR KASIRGA (S) replik	8
Anf. 9 STEN BERGHEDEN (M) replik	8
Anf. 10 TREDJE VICE TALMANNEN	9
Anf. 11 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	9
Anf. 12 STEN BERGHEDEN (M) replik	10
Anf. 13 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	10
Anf. 14 STEN BERGHEDEN (M) replik	11
Anf. 15 ULRIKA HEIE (C)	11
Anf. 16 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	14
Anf. 17 KADIR KASIRGA (S).....	15
Anf. 18 THOMAS MORELL (SD) replik.....	17
Anf. 19 KADIR KASIRGA (S) replik	17
Anf. 20 THOMAS MORELL (SD) replik.....	18
Anf. 21 KADIR KASIRGA (S) replik	18
Anf. 22 STEN BERGHEDEN (M) replik	18
Anf. 23 TREDJE VICE TALMANNEN	19
Anf. 24 KADIR KASIRGA (S) replik	19
Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN	19
Anf. 26 STEN BERGHEDEN (M) replik	19
Anf. 27 KADIR KASIRGA (S) replik	20
Anf. 28 DANIEL HELLDÉN (MP)	20
Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN	22
Anf. 30 HELENA GELLERMAN (L) replik	22
Anf. 31 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	23
Anf. 32 HELENA GELLERMAN (L) replik	23
Anf. 33 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	23
Anf. 34 THOMAS MORELL (SD).....	24
Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L)	26
Anf. 36 LINDA W SNECKER (V)	28
(Beslut fattades under § 9.).....	28
Ajournering.....	29
Återupptaget sammanträde.....	29
§ 7 Frågestund.....	29

Anf. 37	ANDRE VICE TALMANNEN	29
<i>Betyg och vinster i skolan</i> 29		
Anf. 38	AYLIN FAZELIAN (S)	29
Anf. 39	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	29
Anf. 40	AYLIN FAZELIAN (S)	30
Anf. 41	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	30
<i>Erkännande av holodomor som folkmord</i> 30		
Anf. 42	ARON EMILSSON (SD)	30
Anf. 43	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	30
Anf. 44	ARON EMILSSON (SD)	31
Anf. 45	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	31
<i>Utlänningslagen och LVU</i> 31		
Anf. 46	FRIDA TÅNGHAG (V)	31
Anf. 47	Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	31
Anf. 48	FRIDA TÅNGHAG (V)	32
Anf. 49	Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	32
<i>Långsiktiga regler för drivmedel</i> 32		
Anf. 50	STINA LARSSON (C)	32
Anf. 51	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	32
Anf. 52	STINA LARSSON (C)	33
Anf. 53	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	33
<i>Inkludering av unga i samhället</i> 33		
Anf. 54	CAMILLA HANSÉN (MP)	33
Anf. 55	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	33
Anf. 56	CAMILLA HANSÉN (MP)	34
Anf. 57	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
<i>Ungas psykiska ohälsa</i> 34		
Anf. 58	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	34
Anf. 59	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
Anf. 60	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	35
Anf. 61	Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	35
<i>Jordbruket och klimatet</i> 35		
Anf. 62	MAGNUS OSCARSSON (KD)	35
Anf. 63	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	35
Anf. 64	MAGNUS OSCARSSON (KD)	36
Anf. 65	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	36
<i>Utsatta barn i samhällsvård</i> 36		
Anf. 66	JUNO BLOM (L)	36
Anf. 67	Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	36
Anf. 68	JUNO BLOM (L)	37
Anf. 69	Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	37
<i>EU-domstolens prövning av Ungerns hbtqi-lag</i> 37		
Anf. 70	JOHAN BÜSER (S)	37
Anf. 71	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	37
<i>Arbetsvillkoren för personliga assistenter</i> 38		
Anf. 72	ANNA-LENA BLOMKVIST (SD)	38

Anf. 73 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	38
<i>Sveriges relation till Ungern</i>	38
Anf. 74 HÅKAN SVENNELING (V).....	38
Anf. 75 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	39
<i>Digitala läromedel</i>	39
Anf. 76 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	39
Anf. 77 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	39
<i>Israels rättstillämpning i ockuperade områden</i>	40
Anf. 78 BASSEM NASR (MP).....	40
Anf. 79 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	40
<i>Försörjningsstödet och krav på heltidssysselsättning</i>	40
Anf. 80 JOHAN HULTBERG (M)	40
Anf. 81 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	41
<i>Hot mot socialtjänstens personal</i>	41
Anf. 82 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	41
Anf. 83 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	41
<i>Friskolornas betygsättning</i>	42
Anf. 84 ANNA WALLENTHEIM (S)	42
Anf. 85 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	42
<i>Faktakunskaper i skolan</i>	42
Anf. 86 JÖRGEN GRUBB (SD)	42
Anf. 87 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	43
<i>Förbud mot burar i äggindustrin</i>	43
Anf. 88 KAJSA FREDHOLM (V).....	43
Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	43
<i>Skattebefrielse för biogas</i>	43
Anf. 90 ANNE-LI SJÖLUND (C).....	43
Anf. 91 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	44
<i>Åtgärder för att förebygga nya pandemier</i>	44
Anf. 92 REBECKA LE MOINE (MP).....	44
Anf. 93 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	44
<i>Stöd till barn i skyddade boenden</i>	45
Anf. 94 JOANNA LEWERENTZ (M).....	45
Anf. 95 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	45
<i>Livsmedelsberedskap och dricksvattenförsörjning</i>	45
Anf. 96 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	45
Anf. 97 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	46
<i>Lärarnas löner och betygsättning</i>	46
Anf. 98 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	46
Anf. 99 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	46
<i>Oberoende barnombud för placerade unga</i>	47
Anf. 100 CARITA BOULWÉN (SD)	47
Anf. 101 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	47
<i>Det fria skolvalet</i>	47
Anf. 102 JOHANNA RANTSI (M)	47

Anf. 103 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	48
<i>Transportstöd till Gotland</i>	48
Anf. 104 HANNA WESTERÉN (S).....	48
Anf. 105 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	48
<i>Förenklingsutredning för jordbruket</i>	49
Anf. 106 STAFFAN EKLÖF (SD)	49
Anf. 107 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	49
<i>Betyg som konkurrensmedel</i>	49
Anf. 108 ADRIAN MAGNUSSON (S)	49
Anf. 109 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	50
<i>Normer och värderingar i integrationspolitiken</i>	50
Anf. 110 LUDVIG ASPLING (SD).....	50
Anf. 111 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	50
Ajournering	51
Återupptaget sammanträde	51
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats den 29 mars	51
NU13 Mineralpolitik.....	51
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	53
TU6 Yrkestrafik och taxi.....	53
§ 10 Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete	55
Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU9.....	55
Anf. 112 LARS ISACSSON (S)	55
Anf. 113 PONTUS ANDERSSON (SD)	57
Anf. 114 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M).....	58
Anf. 115 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	60
Anf. 116 JUNO BLOM (L).....	62
(Beslut skulle fattas den 12 april.).....	64
§ 11 Processrättsliga frågor	64
Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU12.....	64
Anf. 117 FREDRIK KÄRRHOLM (M).....	64
Anf. 118 PETTER LÖBERG (S)	65
Anf. 119 PONTUS ANDERSSON (SD)	67
Anf. 120 GUDRUN NORDBORG (V).....	69
Anf. 121 ULRIKA LILJEBERG (C)	71
(Beslut skulle fattas den 12 april.).....	72
§ 12 Samhällets krisberedskap	72
Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU7	72
Anf. 122 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD).....	72
Anf. 123 MARCUS ANDERSSON (S).....	73
Anf. 124 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	75
Anf. 125 MIKAEL LARSSON (C).....	76
Anf. 126 ANNA STARBRINK (L)	78
Anf. 127 ULF HOLM (MP).....	79
Anf. 128 FRIDA TÅNGHAG (V)	81
(Beslut skulle fattas den 12 april.).....	82
§ 13 Jakt och viltvård	82
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU12	82
Anf. 129 EMMA NOHRÉN (MP)	82
Anf. 130 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	84

Anf. 131	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	86	Prot. 2022/23:84
Anf. 132	TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	86	30 mars
Anf. 133	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	87	-----
Anf. 134	TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	87	
Anf. 135	JOHN WIDEGREN (M)	88	
Anf. 136	TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	90	
Anf. 137	JOHN WIDEGREN (M) replik	90	
Anf. 138	TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	91	
Anf. 139	JOHN WIDEGREN (M) replik	91	
Anf. 140	EMMA NOHRÉN (MP) replik	91	
Anf. 141	JOHN WIDEGREN (M) replik	92	
Anf. 142	EMMA NOHRÉN (MP) replik	92	
Anf. 143	JOHN WIDEGREN (M) replik	93	
Anf. 144	MAGNUS PERSSON (SD)	93	
Anf. 145	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	95	
Anf. 146	MAGNUS PERSSON (SD) replik	95	
Anf. 147	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	96	
Anf. 148	MAGNUS PERSSON (SD) replik	96	
Anf. 149	TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	97	
Anf. 150	MAGNUS PERSSON (SD) replik	97	
Anf. 151	TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	98	
Anf. 152	MAGNUS PERSSON (SD) replik	98	
Anf. 153	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	98	
Anf. 154	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	101	
Anf. 155	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	101	
Anf. 156	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	101	
Anf. 157	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	102	
Anf. 158	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	102	
Anf. 159	ELIN NILSSON (L)	104	
Anf. 160	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	105	
Anf. 161	ELIN NILSSON (L) replik.....	106	
Anf. 162	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	106	
Anf. 163	ELIN NILSSON (L) replik.....	106	
Anf. 164	EMMA NOHRÉN (MP) replik	107	
Anf. 165	ELIN NILSSON (L) replik.....	107	
Anf. 166	EMMA NOHRÉN (MP) replik	107	
Anf. 167	ELIN NILSSON (L) replik.....	108	
	(Beslut skulle fattas den 12 april.)	108	
§ 14	Bordläggning	108	
§ 15	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	108	
§ 16	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	109	
§ 17	Kammaren åtskildes kl. 19.14.....	110	